2024/2233

10.10.2024.

REZOLUCIJA (EU) 2024/2233 EUROPSKOG PARLAMENTA

od 11. travnja 2024.

s primjedbama koje su sastavni dio odluka o razrješnici za izvršenje općeg proračuna Europske unije za financijsku godinu 2022., dio III. – Komisija i izvršne agencije

EUROPSKI PARLAMENT,

— uzimajući u obzir svoju Odluku o razrješnici za izvršenje općeg proračuna Europske unije za financijsku godinu 2022., dio III. – Komisija,

— uzimajući u obzir svoje odluke o razrješnici za izvršenje proračuna izvršnih agencija za financijsku godinu 2022.,

— uzimajući u obzir članak 99. Poslovnika i Prilog V. Poslovniku,

— uzimajući u obzir mišljenja Odbora za vanjske poslove, Odbora za razvoj, Odbora za zapošljavanje i socijalna pitanja, Odbora za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane, Odbora za promet i turizam, Odbora za regionalni razvoj, Odbora za kulturu i obrazovanje, Odbora za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove te Odbora za prava žena i rodnu ravnopravnost,

— uzimajući u obzir pismo Odbora za poljoprivredu i ruralni razvoj,

— uzimajući u obzir izvješće Odbora za proračunski nadzor (A9-0139/2024),

— uzimajući u obzir Međuinstitucijski sporazum od 16. prosinca 2020. o suradnji u proračunskim pitanjima i dobrom financijskom upravljanju te o novim vlastitim sredstvima, uključujući plan za uvođenje novih vlastitih sredstava,

Politički prioriteti

1. podsjeća na svoju snažnu predanost temeljnim načelima i vrijednostima sadržanima u Ugovoru o Europskoj uniji (UEU) i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije (UFEU), uključujući dobro financijsko upravljanje kako je utvrđeno u članku 317. UFEU-a i borbu protiv prijevara te zaštitu financijskih interesa Unije kako je utvrđeno u članku 325. UFEU-a;

2. ističe važnost proračuna Unije za postizanje političkih prioriteta Unije, kao i njegovu ulogu u pružanju pomoći državama članicama u nepredviđenim okolnostima kao što su pandemija bolesti COVID-19, međunarodni sukobi ili krize i njihove posljedice; u tom pogledu napominje da su ulaganja i potpora iz proračuna Unije i dalje važni za smanjenje razlika među državama članicama i regijama, promicanje gospodarskog rasta i zapošljavanja, borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti, a time i poboljšanje svakodnevnog života građana Unije te gospodarskog učinka u Uniji; apelira na Komisiju da ne smanji brzinu i ambicije potrebne za postizanje ciljeva u području klime utvrđenih u europskom zelenom planu i naglašava potrebu za povećanjem potrebnih ulaganja u tu svrhu; naglašava činjenicu da je u 2022. Unija znatno podbacila s obzirom na razinu učinkovitosti potrebnu za postizanje ciljeva u području klime utvrđenih za 2030., 2040. i 2050.;

3. naglašava da dobro i pravodobno izvršenje proračuna doprinosi učinkovitijem i uspješnijem rješavanju potreba i izazova u raznim područjima politika; ističe da istodobna primjena višestrukih instrumenata s različitim pravilima u vremenskim ograničenjima, uz pritisak u vezi s konačnim zaključenjem VFO-a za razdoblje od 2014. do 2020., može dovesti do odgode provedbe i povećanja pogrešaka, nepravilnosti i prijevara; podsjeća na ulogu Komisije kao čuvarice Ugovora u cilju zaštite financijskih interesa Unije;

4. naglašava doprinos Mehanizma za oporavak i otpornost u pružanju potpore državama članicama u oporavku od gospodarskih i socijalnih posljedica pandemije bolesti COVID-19 i stvaranju otporne Unije koja može podnijeti izazove budućnosti; ističe doprinos Mehanizma za oporavak i otpornost i plana RePowerEU u rješavanju izazova povezanih s energijom do kojih je došlo zbog ruske ratne agresije na Ukrajinu; žali zbog toga što nisu bolje definirane ključne etape i poziva Komisiju da nadzire provedbu povezanih mjera u državama članicama u skladu s dogovorenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima;

5. ističe ključnu ulogu koju je proračun Unije imao 2022. u suočavanju s posljedicama ruskog agresivnog rata protiv Ukrajine, među ostalim u osiguravanju lanaca opskrbe hranom, rješavanju izazova povezanih s energijom, potpori državama članicama u prihvatu ukrajinskih izbjeglica i pružanju pomoći Ukrajini u skrbi za njezine građane; napominje da je to opteretilo proračun i da su iskorištene sve dostupne mjere fleksibilnosti; u tom pogledu prima na znanje usvajanje revizije višegodišnjeg financijskog okvira (VFO) sredinom provedbenog razdoblja kojom se sredstva preusmjeravaju i mobiliziraju nova sredstva; naglašava da je važno da Komisija predstavi jasan i realističan plan za otplatu duga EU-a;

6. podsjeća na važnost stroge primjene financijskih pravila Unije u svim programima i na sve korisnike kako bi se izbjegli svi oblici prijevare, sukobi interesa, korupcija, dvostruko financiranje i pranja novca; u tom smislu podsjeća na ključnu ulogu cijele strukture Unije za borbu protiv prijevara i izražava određenu zabrinutost zbog toga što su neke države članice odbile surađivati s jednim od njezinih elemenata, prvenstveno s Uredom europskog javnog tužitelja (EPPO);

7. podsjeća na važnost provedbe *ex post* evaluacija i evaluacija sredinom provedbenog razdoblja financijskih programa osmišljenih kao odgovor na krize, u pogledu njihove relevantnosti, dosljednosti i europske dodane vrijednosti povrh usklađenosti i pravilnosti, učinkovitosti, djelotvornosti, uspješnosti i dugoročnog gospodarskog učinka; konstatira da su odluke povezane s instrumentima za odgovor na bolest COVID-19 donesene pod golemim vremenskim pritiskom, iako će se takvi instrumenti provoditi do 2026.; naglašava da brzi odgovor ne bi trebao biti na štetu odgovarajuće kontrole nad rashodima i stoga poziva Komisiju da iz tih instrumenata izvuče pouke;

8. podsjeća na važnost Mehanizma za oporavak i otpornost u suočavanju s gospodarskim padom nakon pandemije bolesti COVID-19 i podsjeća da se u modelu ostvarivanja tog mehanizma Komisiji postavljaju mnogo blaži zahtjevi te se teret kontrole Komisije smanjuje i prebacuje na države članice; izražava zabrinutost zbog toga što je Sud u svojoj procjeni Mehanizma za oporavak i otpornost utvrdio nedostatke u preliminarnoj procjeni i *ex post* revizijama Komisije te smatra da i dalje postoje slabosti u sustavima izvješćivanja i kontrole država članica; zabrinut je zbog toga što su takve slabosti dovele do uspostavljanja „ključnih etapa za kontrolu" koje pokazuju da relevantni sustavi država članica nisu bili potpuno funkcionalni kad je počela provedba planova, što je rizik za pravilnost rashoda Mehanizma za oporavak i otpornost i zaštitu financijskih interesa Unije;

9. ističe opasnost od sukoba interesa u slučajevima kada bi sudionici uključeni u provedbu proračuna Unije na bilo kojoj razini mogli biti ugroženi iz razloga koji nadilaze gospodarski interes; primjećuje vrlo fragmentirani pravni okvir u državama članicama i regijama u pogledu sukoba interesa i poziva da se smjernicama Komisije osigura pravna jasnoća i promiču jedinstveno tumačenje i primjena; podržava zapažanje Revizorskog suda koji je u svojem Tematskom izvješću 6/2023 naveo da „rudarenje podataka usporedbom informacija iz različitih izvora ima potencijal pomoći otkriti moguće sukobe interesa";

10. naglašava ulogu Europskog ureda za borbu protiv prijevara (OLAF), Ureda europskog javnog tužitelja (EPPO), Agencije Europske unije za suradnju u kaznenom pravosuđu (Eurojust) i Agencije Europske unije za suradnju tijela za izvršavanje zakonodavstva (Europol) u borbi protiv korupcije; traži daljnje jačanje kapaciteta EPPO-a i OLAF-a te njihove međusobne suradnje, kao i preciznije definiranje njihovih nadležnosti; cijeni napore EPPO-a u istragama i kaznenom progonu prijevara i drugih kaznenih djela koja utječu na financijske interese Unije te ističe važnost njegove potpune neovisnosti i nepristranosti za učinkovito izvršavanje njegovih funkcija; podsjeća na važnost pružanja dostatnih financijskih i ljudskih resursa Uredu europskog javnog tužitelja i OLAF-u; poziva na donošenje zajedničkih pravila za borbu protiv korupcije koja će se primjenjivati na sve osoblje tijela Unije i poziva na to da međuinstitucijski registar transparentnosti bude obvezan za sve institucije i agencije EU-a kako bi se osiguralo da se ne utječe na neovisnost koja se zahtijeva od određenih institucija EU-a; ponavlja da je potrebno povećati napore u borbi protiv prijevare na razini Unije i na razini država članica u uskoj suradnji s EPPO-om i OLAF-om;

11. ističe narušavanje vladavine prava u nekim državama članicama te naglašava golemu važnost mehanizma uvjetovanosti u pogledu vladavine prava za zaštitu proračuna Unije; poziva Komisiju da potpuno iskoristi dostupne alate kako bi suzbila jasan rizik od ozbiljnog kršenja vrijednosti Unije te da se odmah pozove na Uredbu o uvjetovanosti kada postoji opasnost da kršenja utječu na financijske interese Unije; podržava blokiranje sredstava Unije sve do potpunog ispunjenja uvjeta i upozorava na to da se ne popušta pred ucjenama; apelira na Komisiju da zajamči jedinstven, sveobuhvatan i integriran pristup različitim fondovima i zakonodavnim instrumentima te da izbjegne tehnokratski i kontradiktorni pristup u pogledu raznih instrumenata financiranja;

12. Naglašava, u kontekstu načela vladavine prava, potrebu za jamčenjem jasnih standarda i učinkovite diobe vlasti; ističe da bi sve institucije i tijela Unije trebali u potpunosti poštovati načelo vladavine prava i neovisnosti pravosuđa te da bi se trebali suzdržati od djelovanja kao stegovno vijeće izvan neovisnog pravosudnog sustava; ističe da bi u slučaju kršenja prava trebale biti odgovorne relevantne institucije ili tijela Unije ili nacionalna tijela; naglašava da je potrebno izbjeći nepoštene postupke prijavljivanja ili zviždanja te da bi se takvi postupci trebali temeljiti na jasnim standardima vladavine prava;

13. prima na znanje mjere koje je Komisija poduzela 2022. u skladu s Uredbom o uvjetovanosti, ali smatra da su uvedene sa znatnim kašnjenjima i nakon dugotrajnih političkih razmatranja; traži od Komisije da provede temeljite procjene i osigura odgovarajuće mehanizme kontrole kako bi se zajamčilo dobro financijsko upravljanje i zaštita proračuna Unije u trenutačnim i budućim slučajevima u kojima nepoštovanje vrijednosti Unije i vladavine prava utječe ili bi moglo utjecati na financijske interese Unije;

14. pozdravlja dogovor postignut u pregovorima o revidiranim financijskim pravilima Unije u prosincu 2023.; posebno pozdravlja poboljšanja povezana s praćenjem sredstava Unije s pomoću digitalnih alata i interoperabilnosti kojima će se ojačati zaštita financijskih interesa Unije, ciljano proširenje sustava ranog otkrivanja i isključenja (EDES) na zajedničko upravljanje nakon VFO-a za 2027., upućivanje na mehanizam uvjetovanosti u pogledu vladavine prava i vrijednosti Unije sadržane u članku 2. UEU-a, kao i mogućnost za bolje usmjeravanje potpore malim i srednjim poduzećima i pojedinačnim podnositeljima zahtjeva uvođenjem bespovratnih sredstava vrlo male vrijednosti;

15. podsjeća Komisiju da svi zakonodavni prijedlozi koji imaju znatan gospodarski, socijalni i ekološki učinak moraju biti popraćeni pouzdanim i temeljitim procjenama učinka, uključujući njihov učinak na troškove života građana Unije, razinu birokratizacije za korisnike i upravu te na rodna pitanja, kako bi se zajamčila pravedna raspodjela proračuna Unije; naglašava da je to dio Komisijina plana za bolju regulativu; ističe da bi Komisija trebala provesti procjene učinka na potpuno neutralan i nepristran način; nadalje, očekuje od Komisije da unaprijedi analizu troškova i koristi predmetnih opcija povećanjem stope sudjelovanja različitih dionika s različitim stajalištima u otvorenim javnim savjetovanjima;

16. ističe da je rodna ravnopravnost jedna od temeljnih vrijednosti Unije i sadržana je u Povelji EU-a o temeljnim pravima; podsjeća na dugotrajnu predanost Unije rodno osviještenoj politici u donošenju politika kako bi se utvrdile i ispravile nejednakosti, te kao nužan uvjet za postizanje ciljeva Unije u pogledu rasta, zapošljavanja i socijalne kohezije; naglašava važnost nastavka napora koji se posebno ulažu u izradu rodno osjetljivog proračuna, kao što je pilot-metodologija za praćenje rashoda za rodnu ravnopravnost u višegodišnjem financijskom okviru, kako bi se zajamčilo da rodno osviještena politika u proračunu Unije bude uspješna;

17. podsjeća da rashodovnim područjima koja podliježu složenijim pravilima i kriterijima prihvatljivosti prijeti veći rizik od grešaka te se stvara prekomjerno administrativno opterećenje za primatelje potpore, posebice nove sudionike; ponovno ističe potrebu za pojednostavnjenjem programa potrošnje Unije u najvećoj mogućoj mjeri, uspostavljanjem ravnoteže sa snažnim provjerama i kontrolama; naglašava da je digitalizacija upravljanja sredstvima Unije, izvješćivanja o njima i njihove revizije od presudne važnosti za poboljšanje pristupa potencijalnih primatelja na pravičan način te za učinkovitije i transparentnije upravljanje sredstvima za sve građane;

18. zabrinut je zbog toga što je kasno donošenje nekoliko sektorskih propisa kojima se uređuju razne politike Unije, kao što je kohezijska politika, dovelo do znatnog kašnjenja u provedbi programskog razdoblja 2021. – 2027.; još jednom potiče Komisiju i države članice da poduzmu sve potrebne mjere kako bi nastavile ubrzavati provedbu politika na terenu uz bolju geografsku ravnotežu, zadržavajući pritom naglasak na poštovanju pravila, kvaliteti projekata, postizanju rezultata i zaštiti financijskih interesa Unije; u tom kontekstu ističe rizik koji nepodmirene obveze predstavljaju za proračun Unije, što bi moglo dovesti do značajnih opoziva obveza te posljedičnog smanjenja njegova učinka; poziva Komisiju da tijelu nadležnom za davanje razrješnice navede mjere koje namjerava poduzeti kako bi riješila tu situaciju;

19. poziva Komisiju da poduzme inicijative kao što je tehnička pomoć kako bi se trajno povećala stopa apsorpcije u državama članicama; poziva Komisiju da pomno prati napredak provedbe u državama članicama, posebno u slučajevima nedovoljnog izvršenja i niskih stopa apsorpcije te da tijelu nadležnom za davanje razrješnice dostavi analizu po zemljama, u kojoj se utvrđuju problemi koji se ponavljaju, kao i mjere poduzete za optimizaciju situacije;

20. naglašava važnost kohezijske politike Unije za gospodarsku i teritorijalnu konvergenciju i razvoj u regijama Unije te za podržavanje provedbe europskog stupa socijalnih prava; ističe sinergije kohezijskih fondova u koordinaciji s drugim programima Unije, posebno Mehanizmom za oporavak i otpornost, kako bi se u najvećoj mjeri povećao učinak i učinkovitost javne potrošnje;

POGLAVLJE I.

Višegodišnji financijski okvir (VFO)

Izjava o jamstvu Europskog revizorskog suda te proračunsko i financijsko upravljanje

Pouzdanost računovodstvene dokumentacije

21. pozdravlja činjenicu da Revizorski sud u svojem godišnjem izvješću o izvršenju proračuna za financijsku godinu 2022. ([1]) utvrđuje da je konsolidirana računovodstvena dokumentacija Europske unije za 2022. pouzdana; sa zadovoljstvom prima na znanje da je Revizorski sud od 2007. svake godine dao pozitivno mišljenje o pouzdanosti računovodstvene dokumentacije;

22. napominje da su 31. prosinca 2022. ukupne obveze iznosile 577,2 milijarde EUR u odnosu na 445,9 milijardi EUR ukupne imovine; napominje da se razlika od 131,3 milijarde EUR odnosi na (negativnu) neto imovinu koja obuhvaća pričuve i dio rashoda Unije koje je potrebno financirati iz budućih proračuna, a već su nastali do 31. prosinca 2022.;

23. napominje da je na kraju 2022. procijenjena vrijednost nastalih prihvatljivih rashoda za korisnike, koji još nisu potraživani i koji se knjiže kao obračunati rashodi iznosila 148,7 milijardi EUR (2021.: 129,9 milijardi EUR), od čega je 22,6 milijardi EUR povezano s obračunatim rashodima Mehanizma za oporavak i otpornost;

24. napominje da je nakon završetka prijelaznog razdoblja koje je uslijedilo nakon procesa povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz EU-a Komisija procijenila da su na datum bilance poslovne knjige Unije pokazale neto potraživanje od Ujedinjene Kraljevine u iznosu od 23,9 milijardi EUR (2021.: 41,8 milijardi EUR), od čega se procjenjuje da će 9,1 milijardi EUR biti plaćeno u roku od 12 mjeseci od izvještajnog datuma; smatra da bi svaki iznos koji premašuje procijenjenih 9,1 milijardi EUR primljen od Ujedinjene Kraljevine trebalo iskoristiti za smanjenje duga nastalog uslijed aktivnosti Komisije u pogledu uzimanja i davanja zajmova;

25. napominje da je Revizorski sud procijenio učinak ničim izazvanog i neopravdanog agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine na poslovne knjige Unije; pozdravlja zaključak Revizorskog suda da je taj učinak na odgovarajući način uzet u obzir i objavljen u konsolidiranoj godišnjoj računovodstvenoj dokumentaciji;

26. pozdravlja zaključak Revizorskog suda da su imovina, obveze, prihodi i rashodi, uključujući one koji se odnose na Europski instrument za oporavak „NextGenerationEU”, vjerno prikazani u konsolidiranoj godišnjoj računovodstvenoj dokumentaciji;

Zakonitost i pravilnost prihoda i rashoda Unije

27. žali zbog negativnog mišljenja o zakonitosti i pravilnosti proračunskih rashoda Unije koje je Revizorski sud izdao četvrtu godinu zaredom; ističe važnost jačanja mehanizama kontrole Komisije i država članica koje Revizorski sud smatra nepouzdanima, čime se ugrožava pouzdanost godišnjeg izvješća o upravljanju i uspješnosti; prima na znanje zaključak Revizorskog suda da u prihodima nema značajnih pogrešaka i da su sustavi koje je Revizorski sud ispitao općenito bili djelotvorni;

28. zabrinut je zbog toga što Revizorski sud procjenjuje da razina pogreške za rashode 2022. iznosi 4,2 %, što je više nego dvostruko više od praga značajnosti; napominje da je to dodatno pogoršanje u usporedbi s prethodne dvije godine (3,0 % 2021. i 2,7 % 2020.); sa zabrinutošću primjećuje da je Revizorski sud otkrio znatne probleme u rashodima utemeljenima na naknadi troškova, koji čine 66 % statističkog skupa Revizorskog suda obuhvaćenog revizijom, u kojem je procijenjena razina pogreške 6 %; primjećuje da je učinak pogrešaka koje je Revizorski sud utvrdio procijenjen i kao značajan i kao raširen u rashodima prihvaćenima za predmetnu godinu;

29. napominje da Komisijina vlastita procjena rizika u trenutku plaćanja iznosi 1,9 % za 2022. (slično 2020. i 2021.), što je ispod praga značajnosti; napominje da, prema procjeni Komisije i nakon primjene *ex post* kontrola i ispravaka, rizik u trenutku zaključenja iznosi 0,9 %; prima na znanje razliku između ukupne stope pogreške Revizorskog suda i rizika za Komisiju u trenutku plaćanja, koja je zabilježena za ukupne proračunske rashode Unije 2022., ali ne u svim područjima rashoda, te napominje da je to, kao i u prošlosti, posebno vidljivo u naslovima 1. i 2.; i osvrće se na činjenicu da su Komisijine procjene rizika u trenutku plaćanja dosljedno u nižem rasponu ili ispod statističkih procjena Revizorskog suda; pozdravlja procjenu Revizorskog suda da je stopa pogreške važan pokazatelj postojećih rizika; poziva na to da se pronađe zajedničko stajalište kako bi se izbjegla takva razlika između ukupne stope pogreške Revizorskog suda i rizika za Komisiju u trenutku plaćanja;

([1]) SL C, C/2023/103, 4.10.2023.

30. ponovno izražava zabrinutost zbog opažanja Revizorskog suda da će Komisija u procjeni rizika vjerojatno podcijeniti razinu rizika u nekoliko područja; također je zabrinut zbog opetovanih nedostataka koje je Revizorski sud utvrdio u pogledu *ex post* provjera država članica u naslovu 2., čime se ograničava pouzdanost njihova rada;

31. ističe da opća procjena razine pogreške u proračunu Unije, kako je prikazana u izjavi o jamstvu Revizorskog suda, nije pokazatelj prijevare ili korupcije, nego procjena iznosa novca koji nije smio biti isplaćen jer nije upotrijebljen u skladu s mjerodavnim pravilima i propisima; žali zbog toga što bi opća procjena razine pogreške u proračunu Unije svake godine mogla ostaviti negativan dojam na građane;

32. podsjeća da se revizijski pristup i metodologija Revizorskog suda temelje na međunarodnim revizijskim standardima koji zahtijevaju ispitivanje nasumičnog, reprezentativnog uzorka transakcija koje rezultira procjenom stope pogreške; podsjeća da Revizorski sud razlikuje niskorizične rashode, to jest plaćanja na temelju prava u skladu s pojednostavnjenim pravilima, i visokorizične rashode, to jest plaćanja na temelju naknade troškova u skladu sa složenim pravilima; napominje da je Revizorski sud za rashode za 2022. odabrao 66 % svojeg statističkog skupa obuhvaćenog revizijom iz visokorizičnih rashoda (63,2 % 2021.), u iznosu od 110,1 milijardu EUR, a 34 % iz niskorizičnih rashoda, u iznosu od 56,7 milijardi EUR; napominje da procijenjenoj stopi pogreške Revizorskog suda za 2022. (4,2 %) uglavnom pridonose područja rashoda „Kohezija, otpornost i vrijednosti” (2,5 % ukupne stope pogreške), „Prirodni resursi i okoliš” (0,8 %), „Susjedstvo i svijet” (0,4 %) i „Jedinstveno tržište, inovacije i digitalizacija” (0,3 %), koja Revizorski sud najvećim dijelom smatra visokorizičnima; primjećuje da Komisija u svom godišnjem izvješću o upravljanju i uspješnosti kategorizira rashode u segmente višeg, srednjeg i nižeg rizika; primjećuje da Revizorski sud u velikoj mjeri upotrebljava kategorije rizika za određivanje veličine uzorka kako bi se u konačnici poduprlo njegovo mišljenje o zakonitosti i pravilnosti rashoda, dok Komisijina upotreba kategorija rizika služi za utvrđivanje područja u kojima je potrebno posvetiti dodatnu pozornost uprave kako bi se ispravile pogreške; naglašava da korištenje različitih kategorija rizika od strane Revizorskog suda i Komisije onemogućuje tijelu nadležnom za davanje razrješnice da provede usporednu analizu između formalnih pogrešaka i znatnih administrativnih pogrešaka;

33. podsjeća da je izvješće o reviziji Revizorskog suda usmjereno na promatranu godinu; ipak smatra da Revizorski sud u svojem godišnjem izvješću uzima u obzir rezultate od nekoliko godina te da u svojim tematskim izvješćima stavlja veći naglasak na konkretne teme; napominje da u suprotnosti s tom metodom, Komisija uzima u obzir cijeli životni ciklus programa i fondova Unije koji pokrivaju više godina, kao i ispravke i povrate nakon kraja promatrane godine; međutim, smatra da ti različiti pristupi ne objašnjavaju u potpunosti veliku razliku u procjeni stope pogreške;

34. podsjeća da su programi potrošnje Unije, a time i povezani sustavi kontrole i ciklusi upravljanja, u naravi višegodišnji; podsjeća da Komisijine procjene rizika u trenutku zaključenja imaju višegodišnju perspektivu koja uzima u obzir ispravke i povrate tijekom nekoliko godina; napominje da se pristup Komisije temelji na testovima kako su definirani u strategijama kontrole koje su usmjerene na provjeravanje usklađenosti s pravilima, kako bi se u konačnici utvrdilo je li potrebno osigurati povrat sredstava od korisnika; napominje da je raspon rizika u trenutku plaćanja, utvrđen u okviru tog pristupa, u velikoj mjeri sličan procijenjenoj stopi pogreške Revizorskog suda te ga Komisija smatra najboljom procjenom za izražavanje izloženosti proračuna Unije;

35. smatra da ti pristupi služe različitim svrhama i da imaju svoje koristi, nedostatke, prednosti i slabosti te da bi se trebali međusobno nadopunjavati uz razumijevanje razlika i posebnosti, kao što su različiti koncepti pogreške i kategorizacije rizika koje primjenjuju pojedinačne institucije; smatra da je stopa pogreške Revizorskog suda važan pokazatelj usklađenosti sa zahtjevima zakonitosti i pravilnosti izvršenja proračuna Unije; zabrinut je zbog velikih razlika u stopama koje pružaju Revizorski sud i Komisija u odnosu na nedostatke utvrđene na strani Komisije; u tom pogledu pozdravlja nalaze, opažanja i preporuke Revizorskog suda kao vrlo koristan doprinos daljnjem poboljšanju upravljanja proračunom i njegove provedbe u okviru različitih načina upravljanja i od strane svih relevantnih dionika; žali zbog toga što se, ako se promatra samo analiza rizika, zanemaruju stvarna učinkovitost, kvaliteta, održivost i europska dodana vrijednost provedenih projekata; ponovno izražava potporu revizijskom pristupu i metodologiji Revizorskog suda kojima bi se trebao odrediti učinak korektivnih mjera na ukupnu razinu pogreške te poziva Komisiju da surađuje s Revizorskim sudom u cilju povećanja usklađenosti i osiguravanja usporedivijih podataka;

36. napominje da su nalazi Revizorskog suda i Komisije usklađeni u pogledu nekoliko pitanja, posebno u pogledu glavnih izvora nepravilnosti u području „Kohezije” i većih rizika za tržišne mjere i ruralni razvoj u području „Prirodni resursi i okoliš”; napominje da Komisija, posebno u području „Kohezija”, određene slučajeve pogrešaka u pogledu prihvatljivosti koje utvrđuje i kvantificira Revizorski sud ne smatra nužno neprihvatljivima; Komisija ne vidi pravnu osnovu da te pogreške kvalificira kao nepravilnosti koje je potrebno ispraviti u skladu s definicijom iz članka 2. stavka 36. Uredbe (EU) 2021/1060 Europskog parlamenta i Vijeća ([2]) („Uredba o zajedničkim odredbama”), zbog čega ona ne može

([2]) Uredba (EU) 2021/1060 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o utvrđivanju zajedničkih odredaba o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu plus, Kohezijskom fondu, Fondu za pravednu tranziciju i Europskom fondu za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu te financijskih pravila za njih i za Fond za azil, migracije i integraciju, Fond za unutarnju sigurnost i Instrument za financijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike (SL L 231, 30.6.2021., str. 159.).

provoditi postupke financijskih ispravaka i uključiti takve pogreške u svoju procjenu rizika u trenutku plaćanja;

37. pozdravlja činjenicu da je Komisija poboljšala svoje izvješćivanje o preventivnim i korektivnim mjerama za zaštitu proračuna Unije od nezakonitih i nepravilnih izdataka; napominje da je Komisija pojasnila da ukupni iznos koji se odnosi na financijske ispravke i povrate (4,95 milijardi EUR) u godišnjem izvješću o upravljanju i uspješnosti uključuje preventivne i korektivne mjere koje su poduzele Komisija i države članice; napominje da je Komisija prijavila 734 milijuna EUR u neto financijskim ispravcima i 195 milijuna EUR u povratima neopravdanih plaćanja od krajnjih primatelja;

38. napominje da Revizorski sud u izvršavanju svojih zadaća ne istražuje slučajeve prijevare, ali uzima u obzir rizik od prijevare; napominje da Revizorski sud EPPO-u prosljeđuje sumnje na kaznena djela koja su u njegovoj nadležnosti, dok OLAF-u prosljeđuje sumnje na prijevaru, korupciju ili druge nezakonite aktivnosti koje utječu na financijske interese Unije, a koje su utvrđene tijekom njegovih revizija; napominje da je Revizorski sud 2022. OLAF-u prijavio 14 slučajeva sumnje na prijevaru, od kojih je šest paralelno prijavio i EPPO-u, što je dosad potaknulo šest istraga OLAF-a i tri istrage EPPO-a;

Proračunsko i financijsko upravljanje

39. ističe da je 2022. iskorišteno 98,5 % dostupnih odobrenih sredstava za preuzimanje obveza (179,4 milijarde EUR od 182,2 milijarde EUR); prima na znanje da su dostupna odobrena sredstva bila viša od gornje granice VFO-a od 179,9 milijardi EUR zbog korištenja posebnih instrumenata opravdanog nepredviđenim događajima, uz primjenu svih mjera fleksibilnosti dostupnih u okviru VFO-a; napominje da je iskorišteno 98,1 % odobrenih sredstava za plaćanje (167,3 milijarde EUR od dostupnih 170,6 milijardi EUR); pohvaljuje Komisiju i proračunsko tijelo za odlučan i fleksibilan proračunski odgovor na izazove iz 2022.;

40. sa zabrinutošću primjećuje da su ukupne nepodmirene obveze, koje predstavljaju buduće dugove ako se ne opozovu, 2022. dosegle rekordni iznos od 450 milijardi EUR, što je posljedica povećanih obveza povezanih s instrumentom NextGenerationEU (sa svim nacionalnim planovima za oporavak i otpornost donesenima 2022.) i sporog početka provedbe programskog razdoblja 2021. – 2027.; napominje da Komisija očekuje da će se taj iznos dodatno povećati 2023. i približiti iznosu od 460 milijardi EUR, a predviđa smanjenje od 2024. do 2027. kada bi trebalo isplatiti obvezane iznose i za instrument NextGenerationEU i za programsko razdoblje 2021. – 2027.; napominje da se zajmovi u iznosu od oko 90 milijardi EUR neće iskoristiti i podsjeća da Komisija i države članice trenutačno kasne s rasporedom za plaćanja utvrđena u provedbenoj odluci kojom se odobravaju njihovi nacionalni planovi za oporavak i otpornost; napominje da se obveze u okviru VFO-a i dalje povećavaju i da će nastaviti rasti u nadolazećim godinama zbog sporog početka programskog razdoblja, dok će plaćanja uslijediti još i kasnije;

41. ističe da je zbog pravila n+2 vrijeme raspoloživo za primjenu fondova pod podijeljenim upravljanjem u sklopu VFO-a za razdoblje 2021. – 2027. za zadnju godinu razdoblja kraće nego u sklopu prethodnih VFO-ova; svjestan je izazova povezanih s upravljanjem i kontrolom kombiniranih sredstava VFO-a i instrumenta NextGenerationEU zbog njihove količine i različitih mehanizama upravljanja, programiranja, provedbe i kontrole; sa zabrinutošću primjećuje znatne razlike u stopama apsorpcije po državi članici; žali zbog nedostatnih inicijativa Komisije, u suradnji s državama članicama, za povećanje apsorpcijskog kapaciteta programa, čime bi se postiglo izrazito i dugotrajno smanjenje nepodmirenih obveza; zahtijeva od Komisije da poduzme sve potrebne mjere i pruži administrativnu potporu državama članicama, posebno za poboljšanje njihovih apsorpcijskih kapaciteta;

42. ističe da se Komisijina predviđanja za smanjenje nepodmirenih obveza temelje na pretpostavkama da države članice ulažu više napora za ubrzanje apsorpcije fondova pod podijeljenim upravljanjem za razdoblje 2021. – 2027. te da su automatske tehničke prilagodbe gornje granice plaćanja dostatne za pokrivanje potreba za plaćanjima; zabrinut je da se te dvije pretpostavke možda neće ispuniti, što bi dovelo do vrlo ozbiljne situacije za proračun Unije;

43. prima na znanje upozorenje Revizorskog suda da je rizik od opoziva za fondove pod podijeljenim upravljanjem za razdoblje 2021. – 2027. u okviru Uredbe o zajedničkim odredbama znatno porastao zbog niza čimbenika, kao što su spor početak zbog kasnog donošenja sektorskih propisa, davanje prednosti preostalim sredstvima iz europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI) i instrumenta NextGenerationEU, činjenica da ti fondovi imaju vremenski okvir za plaćanje koji je godinu dana kraći u usporedbi s prethodnim razdobljem VFO-a te preklapanje s plaćanjima u okviru instrumenta NextGenerationEU do 2026.; stoga naglašava preporuku Revizorskog suda iz 2021. Komisiji da osigura dodatnu savjetodavnu potporu nacionalnim tijelima kako bi sva tijela odgovorna za upravljanje tim sredstvima i njihovu kontrolu mogla osigurati dobro financijsko upravljanje;

44. pozdravlja ključnu ulogu koju nevladine organizacije imaju u predstavljanju civilnog društva te u promicanju i obrani vrijednosti sadržanih u Ugovorima i Povelji Europske unije o temeljnim pravima („Povelja”), uz provedbu programa i projekata koji se financiraju iz proračuna Unije, potpuno poštujući financijska pravila Unije i zaštitu njezinih financijskih interesa; traži da svi korisnici sredstava Unije, uključujući nevladine organizacije, koji su zloupotrijebili sredstva Unije ili sudjeluju u aktivnostima koje su u suprotnosti s vrijednostima Unije, uključujući poticanje terorizma, govor mržnje, podupiranje ili veličanje nasilja, politički i vjerski ekstremizam, budu navedeni u sustavu ranog otkrivanja i isključenja (EDES) te da im se onemogući pristup institucijama i programima financiranja Unije; smatra da se prijevare, sukobi interesa, dvostruko financiranje, korupcija i pranje novca ili pronevjera moraju spriječiti i rješavati u svim situacijama i za sve korisnike bez obzira na njihovu prirodu i pravni status (kako je navedeno u Rezoluciji Parlamenta od 17. siječnja 2024. o transparentnosti i odgovornosti nevladinih organizacija koje se financiraju iz proračuna Unije); poziva Komisiju da provede preporuke iz te Rezolucije;

45. sa zabrinutošću primjećuje da se dug Unije povećao s 236,7 milijardi EUR 2021. na 344,3 milijarde EUR 2022.; napominje da samo udio bespovratne potpore iz instrumenta NextGenerationEU od ukupnog duga (185,6 milijardi EUR, 53,9 %) predstavlja kamatni rizik za proračun Unije; napominje da su zbog rasta tržišnih kamatnih stopa troškovi novog financiranja u okviru instrumenta NextGenerationEU porasli s 0,14 % u drugoj polovini 2021. na 1,24 % u prvoj polovini 2022. te dodatno na 2,60 % u drugoj polovini 2022., što je dovelo do plaćanja kamata za instrument NextGenerationEU u iznosu od 0,5 milijardi EUR u 2022., a predviđeno je znatno povećanje za 2023.; izražava zabrinutost zbog snažnog povećanja kamata od 2020., što je dovelo do većeg financijskog opterećenja za godišnji proračun; osim toga podsjeća da bi otplata zajmova u okviru instrumenta NextGenerationEU trebala započeti 2028. i završiti do 2058., što će zahtijevati dostatna financijska sredstva; napominje da maksimalno iskorištavanje proračuna Unije 2022., uz primjenu sveukupne dostupne fleksibilnosti, uopće ne dopušta otplatu dugova ako se ne smanje rashodi Unije u drugim područjima; poziva države članice da razviju plan vraćanja iz novih sredstava i postignu dogovor o njemu bez nanošenja štete novom VFO-u;

46. napominje da je Komisija od prosinca 2022. uvela „diversificiranu strategiju financiranja”, to jest novu strategiju upravljanja dugom koja se sastoji od tehnika i instrumenata financiranja kojima se koriste državni izdavatelji; podsjeća na tematsko izvješće Revizorskog suda br. 16/2023 o upravljanju dugom u okviru instrumenta NextGenerationEU u kojem je zaključeno da je Komisija brzo uspostavila svoj sustav upravljanja dugom, što je omogućilo pravodoban početak operacija uzimanja zajmova koje su ispunile sve regulatorne zahtjeve u pogledu dužničkog portfelja i upravljanja rizikom;

47. podupire preporuku Revizorskog suda u kojoj se navodi da bi Komisija trebala proaktivnije djelovati kako bi osigurala da alati dostupni za ublažavanje rizika izloženosti imaju dostatni kapacitet;

48. napominje da je ukupna izloženost proračuna Unije zbog jamstava i nepredviđenih obveza za zajmove porasla na 248,3 milijarde EUR, od čega je 57,8 milijardi EUR stvoreno u okviru Zajedničkog fonda za rezervacije kao dodatna zaštitna mjera; napominje da više kamatne stope zahtijevaju i višu stopu rezervacija u budućnosti;

49. napominje da je Komisija 2022. promijenila otkrivanje nepredviđene obveze u svojoj konsolidiranoj računovodstvenoj dokumentaciji, čime je usporedba po godinama postala iznimno složena i dugotrajna; poziva Komisiju da jasnije izvješćuje o svojem godišnjem računu kako bi olakšala donošenje zaključaka i provedbu analize, i u pogledu postupka davanja razrješnice;

50. napominje da se izloženost proračuna Unije Ukrajini 2022. povećala na 15,6 milijardi EUR uz povezane rezervacije; sa zabrinutošću primjećuje da za makrofinancijsku pomoć plus za Ukrajinu u iznosu od 18,0 milijardi EUR, koja je dogovorena krajem 2022. i isplaćena tijekom 2023., rezervacije iz zajedničkog fonda za rezervacije nisu bile potrebne kako bi se pokrili rizici od neispunjavanja obveza, što predstavlja ozbiljan rizik za proračun Unije kako je izraženo u Mišljenju 07/2022; skreće pozornost na to da će se mogući gubici povezani s makrofinancijskom pomoći plus morati pokriti budućim proračunima Unije ili prostorom u proračunu između gornje granice VFO-a i gornje granice vlastitih sredstava; poziva Komisiju da osigura dodatne mjere za zaštitu proračuna Unije od budućih gubitaka povezanih s makrofinancijskom pomoći plus (MFA+);

51. napominje da je tijekom 2022. došlo do znatnog porasta inflacije potrošačkih cijena, što je utjecalo na proračun Unije na nekoliko načina, smanjenjem relativne veličine proračuna Unije i smanjenjem učinkovitosti fondova Unije u pogledu postizanja ciljeva u istoj mjeri kako je isprva planirano; smatra da visoka inflacija utječe na udio prihoda iz različitih izvora, uz neto smanjenje udjela vlastitih sredstava temeljenih na BND-u; snažno podupire preporuku Revizorskog suda Komisiji da procjeni učinak rastuće inflacije na proračun Unije kako bi proaktivno primijenila mjere za ublažavanje;

52. pozdravlja internetske platforme za transparentnost koje je razvila i vodi Komisija, na kojima se pružaju podaci o provedbi programa potrošnje Unije i omogućava pretraživanje primatelja sredstava Unije i projekata, kao što su sustav financijske transparentnosti, s informacijama o sredstvima Unije pod izravnim i neizravnim upravljanjem, tablica pokazatelja za oporavak i otpornost, Platforma za otvorene podatke o koheziji i platforma Kohesio;

53. prima na znanje metodologiju Komisije za praćenje rodnih aspekata rashoda od 2023.; podsjeća da je ocijenjeno da samo 2 % proračuna Unije ima kao glavni cilj poboljšati rodnu ravnopravnost; poziva Komisiju da od početka izrade programa poboljša taj rezultat uključivanjem rodne perspektive; ponavlja da su potrebne dodatne pojedinosti kako bi se u potpunosti mogla razumjeti većina rashoda (73 %) čijem se „potencijalu za doprinos rodnoj ravnopravnosti" trenutačno dodjeljuje ocjena 0*; sa zabrinutošću napominje da je u tematskom izvješću br. 10/2021, koje je objavio Revizorski sud, potvrđeno da se u proračunskom ciklusu Unije rodna ravnopravnost još uvijek ne uzima u obzir na odgovarajući način jer u velikoj mjeri nedostaju ključni elementi, kao što su rodna analiza, ciljevi povezani s rodnim pitanjima, pokazatelji i odgovornost putem izvješćivanja;

54. ponovno poziva na uspostavu namjenske proračunske linije za rodnu ravnopravnost, posebno u okviru programa Daphne u svjetlu krize rodno uvjetovanog nasilja s kojom se suočava Unija; naglašava da je važno ojačati posebnu namjensku inicijativu Daphne povećanjem njezinih sredstava, posebno za mjere kojima se na svim razinama bori protiv svih oblika rodno uvjetovanog nasilja nad ženama i djevojčicama te obiteljskog nasilja u skladu s člankom 7. stavkom 6. Uredbe (EU) 2021/692 Europskog parlamenta i Vijeća ([3]) te za odgovarajuću potporu žrtvama; osim toga, naglašava važnost korištenja europskih strukturnih i investicijskih fondova kao što je Europski socijalni fond plus (ESF +) za promicanje rodne ravnopravnosti, zapošljavanja žena, osnaživanja žena, poduzetništva, vodstva i upravljačkih uloga, kao i ustanova za dugotrajnu skrb; prima na znanje da studija koju je zatražio odbor FEMM ([4]) pokazuje da muškarci često imaju prednost pred ženama i marginaliziranim skupinama kad je riječ o osmišljavanju subvencija i potpore u okviru paketa „Spremni za 55 %", kao i u ostalim politikama, programima i financiranju zelene tranzicije;

Preporuke

55. snažno podržava preporuke Revizorskog suda iz njegova godišnjeg izvješća o izvršenju proračuna za financijsku godinu 2022. ([5]) kao i iz povezanih tematskih izvješća; poziva Komisiju da ih provede bez odgode i da obavještava tijelo nadležno za davanje razrješnice o napretku provedbe;

56. poziva Revizorski sud da:

i. razlikuje vrste pogrešaka i poveća transparentnost stope pogrešaka uzrokovanih ozbiljnom zlouporabom, prijevarom ili drugim kriminalnim aktivnostima te pogrešaka uzrokovanih administrativnim previdom ili netočnom primjenom pravila;

ii. intenzivnije procijeni i kvalitetu, europsku dodanu vrijednost, održivost, učinkovitost i izvedivost provedenih projekata;

57. posebno, poziva Komisiju da:

i. surađuje s Revizorskim sudom kako bi se povećalo razumijevanje, konvergencija i usporedivost dvaju pristupa radi rješavanja nepravilnosti;

ii. izvrši *ex post* evaluaciju pouzdanosti vlastite procjene rizika pri zatvaranju financijske godine za koju su programi završeni te predstavi rezultate takve evaluacije tijelu nadležnom za davanje razrješnice;

iii. nastavi pojednostavnjivati pravila i postupke bez ugrožavanja kvalitete kontrola; također, nastavi provoditi digitalizaciju postupaka revizije;

iv. pojačano radi na poboljšanju transparentnosti u korištenju sredstava, među ostalim u pogledu informacija o krajnjim korisnicima;

v. nastavi podupirati administrativni kapacitet tijela država članica; utvrdi načine kojima se državama članicama pomaže ubrzati korištenje sredstvima Unije te smanjuje razina nepodmirenih obveza, posebno u pogledu fondova pod podijeljenim upravljanjem u okviru Uredbe o zajedničkim odredbama;

vi. objavljuje informacije o nepredviđenim obvezama i godišnjoj izloženosti proračuna Unije koja proizlazi iz proračunskih jamstava i financijske pomoći trećim zemljama, stavljajući na raspolaganje javnosti svoju procjenu ukupne godišnje izloženosti;

vii. osigura dostatne mjere za zaštitu proračuna Unije od različitih utvrđenih rizika, posebno nepodmirenih obveza (RAL), sve većeg duga, veće izloženosti proračuna uključujući Ukrajini, sve veće inflacije itd.;

([3]) Uredba (EU) 2021/692 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. travnja 2021. o uspostavi programa Građani, jednakost, prava i vrijednosti te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1381/2013 Europskog parlamenta i Vijeća i Uredbe Vijeća (EU) br. 390/2014 (SL L 156, 5.5.2021., str. 1.).

([4]) https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/736899/IPOL_STU(2022)736899_EN.pdf.

([5]) SL C, C/2023/103, 4.10.2023.

viii. nastavi pratiti mogući rizik od korupcije i prijevare u svim fondovima koristeći se povratnim informacijama iz istraga EPPO-a i OLAF-a; također, potakne sustavnu upotrebu sustava baza podataka Archane i EDES;

ix. osigurava i financira informatičku infrastrukturu EPPO-u onoliko dugo koliko je potrebno za provedbu neovisnog i odgovarajućeg IT sustava kako bi se osigurao neometan prijelaz i izbjegao gubitak podataka;

x. zajamči zaštitu proračuna Unije općom i sustavnom upotrebom digitalnih i automatiziranih sustava za izvješćivanje, praćenje i reviziju te hitno uspostavi obvezan integriran i interoperabilan sustav koji se, među ostalim, temelji na postojećim alatima i bazama podataka u kontekstu zaključene revizije Financijske uredbe;

xi. izmijeni i poboljša tablicu rezultata oporavka i otpornosti te odgovarajuće web-mjesto Komisijina Mehanizma za oporavak i otpornost kako bi se osiguralo da se provedba, učinkovitost i ispunjenje pokazatelja redovito ažuriraju, budu točni, jasno strukturirani i transparentni;

xii. osigura transparentnost ishoda revizija;

xiii. zajamči da se sve države članice koriste sustavima i središnjim registrima za izvješćivanje o stvarnim vlasnicima i krajnjim korisnicima;

xiv. procijeni učinak koji na proračun Unije ima visoka inflacija koja traje nekoliko godina i utvrdi alate za ublažavanje ključnih rizika koji iz toga proizlaze;

Uspješnost proračuna Unije

58. prima na znanje reintegraciju revizije uspješnosti proračuna Unije u godišnje izvješće Revizorskog suda; sa žaljenjem napominje da je sadržaj predmetnog poglavlja znatno manje detaljan od godišnjeg izvješća o uspješnosti za prethodnu godinu; posebno žali zbog toga što je veza s ciljevima održivog razvoja postala puno manje vidljiva u trenutačnoj strukturi; napominje da se revizija uspješnosti Revizorskog suda iz godišnjeg izvješća za 2022. prvenstveno sastoji od sažimanja nalaza iz tematskih izvješća;

59. napominje da je Revizorski sud poduzeo daljnje mjere u pogledu provedbe 213 svojih preporuka iz 2019., od kojih je 179 bilo upućeno Komisiji; napominje da četiri od 179 preporuka još nisu trebale biti provedene do provedbe naknadne revizije te da je Komisija od preostalih 175 preporuka 101 (58 %) provela u potpunosti, 26 (15 %) u većoj mjeri, 24 (13 %) u određenoj mjeri, dok 17 (10 %) preporuka nije provela, a Revizorski sud nije mogao donijeti zaključak u sedam slučajeva (4 %) u kojima ih subjekt revizije nije prihvatio ili je bilo prerano za procjenu provedbe;

60. smatra da pregled tematskih izvješća, koji obuhvaća najveći dio trećeg poglavlja godišnjeg izvješća Revizorskog suda, pruža dobar uvid u izvješća Revizorskog suda koja se odnose na strateška područja za 2022.; smatra da bi duboka analiza uspješnosti proračuna Unije mogla biti dodana vrijednost praćenju provedbe preporuka revizora; prima na znanje pitanje vremenskog okvira objave godišnjeg izvješća o upravljanju i uspješnosti;

61. napominje da Komisija objavljuje „Izvještaje o rezultatima programa”, koji predstavljaju pregled informacija o uspješnosti programa iz proračuna Unije za razdoblje 2021. – 2027., te odjeljak „Horizontalni prioriteti” o načinu na koji Komisija prati troškove za izradu zelenog proračuna, promicanje rodne ravnopravnosti, rodno osviještene politike, digitalno praćenje i ciljeve održivog razvoja te o tome kako izvješćuje o njima;

62. prima na znanje pregled br. 06/2023 Revizorskog suda o godišnjem izvješću Komisije o upravljanju i uspješnosti za 2022. i njegov zaključak da je svezak I. godišnjeg izvješća o upravljanju i uspješnosti za 2022. slijedio strateške smjernice korporativnog upravnog odbora Komisije pri predstavljanju činjenica i postignuća u pogledu upravljanja proračunom za 2022. te napominje da ima prostora za poboljšanje kvalitete podataka o uspješnosti; prima na znanje odgovore Komisije na pisana pitanja o reviziji Službe za unutarnju reviziju u pogledu kontrolnog sustava Komisije u vezi s pouzdanošću informacija o uspješnosti i jamstva da se utvrđeni problem rješava;

63. pozdravlja činjenicu da je Komisija u svoje godišnje izvješće o upravljanju i uspješnosti uključila informacije o izradi zelenog proračuna, digitalnom praćenju i dimenziji rodne ravnopravnosti u proračunu Unije; napominje da se broj programa za koje doprinos rodnoj ravnopravnosti nije poznat smanjio na 72 %; podržava stajalište Komisije da je tu brojku potrebno dodatno smanjiti;

64. podsjeća na rezultate Tematskog izvješća Revizorskog suda 09/2022 naslovljenog „Potrošnja sredstava u području klime u okviru proračuna EU-a za razdoblje 2014. – 2020.”; osim toga, prima na znanje Tematsko izvješće Revizorskog suda 26/2023 o okviru za praćenje uspješnosti Mehanizma za oporavak i otpornost; zaključuje da je Revizorski sud u oba tematska izvješća utvrdio probleme s metodom kojom Komisija predstavlja informacije o uspješnosti, i u VFO-u i u Mehanizmu za oporavak i otpornost; posebno napominje da otkrivanje informacija o nedostacima metodologija za praćenje uspješnosti pokazuje slabosti posebno zbog miješanja procjena sa stvarnim brojevima postignutih rezultata i realiziranih projekata ili spajanjem proračunskih iznosa sa stvarnim plaćenim iznosima; smatra da podaci o uspješnosti koje Komisija predstavlja ne bi smjeli uključivati procjene, već samo brojke za realizirane aktivnosti; i dalje je zabrinut zbog toga što je Revizorski sud utvrdio da se očekuju ograničena poboljšanja u izvješćivanju o klimi za razdoblje 2021. – 2027.; žali zbog toga što Komisija još nije ispravila nedostatke u pogledu prijavljenih brojki njihove nove metodologije;

Prihodi

65. napominje da se prihodi proračuna Unije sastoje od vlastitih sredstava, vanjskih namjenskih prihoda i ostalih prihoda; napominje da su 2022. vlastita sredstva koja se temelje na bruto nacionalnom dohotku (BND) iznosila 103,9 milijardi EUR (42,3 %), vanjski namjenski prihodi 62,2 milijarde EUR (25,4 %), tradicionalna vlastita sredstva 25,9 milijardi EUR (10,6 %), doprinosi i povrati povezani sa sporazumima i programima Unije 20,9 milijardi EUR (8,5 %), vlastita sredstva koja se temelje na porezu na dodanu vrijednost (PDV) 19,7 milijardi EUR (8,0 %), vlastita sredstva od nerecikliranog plastičnog ambalažnog otpada 6,3 milijarde EUR (2,6 %), a ostali prihodi 6,4 milijarde EUR (2,6 %);

66. prima na znanje tematsko izvješće Revizorskog suda br. 25/2022 o provjeri podataka o bruto nacionalnom dohotku (BND) za financiranje proračuna Unije; podsjeća da su podaci o BND-u koje dostavljaju države članice osnova za izračun doprinosa država članica te stoga smatra da je ključno da Komisija poboljša učinkovitost ciklusa provjere u skladu s preporukama Revizorskog suda; pozdravlja zaključke Revizorskog suda da je postupak provjere podataka o BND-u koji je proveo Statistički ured Europske unije (Eurostat) bio djelotvoran; pozdravlja činjenicu da je Eurostat pripremio akcijski plan za provedbu preporuka nakon ciklusa 2020. – 2024.;

67. napominje da proračun Unije treba odgovoriti na višestruke izazove s pomoću dodatnih financijskih programa, kao što je instrument za oporavak NGEU; napominje da su za 2022. prihodi iz tradicionalnih vlastitih sredstava ostali relativno stabilni, dok su proračunska jamstva za operacije uzimanja i davanja zajmova činile velik dio prihoda; u tom pogledu podsjeća na Rezoluciju Parlamenta od 10. svibnja 2023. o vlastitim sredstvima: novi početak za financije EU-a, novi početak za Europu;

68. pozdravlja zaključak Revizorskog suda iz njegova godišnjeg izvješća za 2022. da razina pogreške u prihodovnim transakcijama nije bila značajna i da su sustavi za upravljanje prihodima općenito djelotvorni; zabrinut je zbog nedostataka koje je Revizorski sud utvrdio u računovodstvu i upravljanju tradicionalnim vlastitim sredstvima u određenim državama članicama te u mjerama koje je Unija poduzela kako bi se smanjio manjak sredstava prikupljenih od carina i osigurala cjelovitost tradicionalnih vlastitih sredstava; pozdravlja mjere koje su u tom pogledu poduzele Komisija i države članice;

69. prima na znanje da se 2022., prema godišnjem izvješću o zaštiti financijskih interesa Europske unije (izvješće PIF ([6])), broj nepravilnosti koje se smatraju prijevarom povezanih s tradicionalnim vlastitim sredstvima (454) smanjio za 6,8 %, dok se broj nepravilnosti koje se ne smatraju prijevarom (4 207) povećao za 9,4 % u odnosu na petogodišnji prosjek za razdoblje 2018. – 2022.; napominje da se većina slučajeva prijevare prijavljenih 2022. odnosi na netočnu vrijednost i pogrešno razvrstavanje ili pogrešan opis robe, dok je krijumčarenje i dalje jedna od primarnih prijevarnih aktivnosti; napominje da je većina slučajeva prijevare otkrivena tijekom inspekcija nacionalnih službi za borbu protiv prijevara zajedno s carinskim kontrolama pri puštanju u promet; napominje da stopa povrata trenutačno iznosi 48 %, iako se može očekivati da će se u budućnosti povećati zbog trajanja postupka;

70. prima na znanje sažetak odricanja od povrata utvrđenih iznosa potraživanja iz Priloga 9. godišnjem izvješću o upravljanju i uspješnosti za 2022.; napominje da je ukupna opća vrijednost izuzetih povrata iznosila 40,4 milijuna EUR, što je povećanje od 28 % u odnosu na 2021. (31,4 milijuna EUR), te smatra da je to gubitak prihoda za proračun Unije;

([6]) COM(2023) 464.

71. poziva Komisiju da provede detaljnu analizu svih iznosa vraćenih na temelju obavijesti EPPO-a i da obavijesti tijelo nadležno za davanje razrješnice o rezultatima te analize; podsjeća da države članice imaju primarnu ulogu u praćenju i povratu štete nastale za proračun EU-a u okviru podijeljenog upravljanja, uključujući povrate nakon odgovarajućih obavijesti EPPO-a te da Komisija može nametnuti financijske ispravke; žali zbog toga što EPPO dosad nije upoznat s mehanizmima koje je Komisija uspostavila u tu svrhu; napominje da je pitanje obavijesti EPPO-a postavljeno u okviru međuinstitucijske razmjene mišljenja o Uredbi (EU, Euratom) 2020/2223 Europskog parlamenta i Vijeća ([7]); pozdravlja radni sporazum EPPO-a i uspostavljanje radne skupine kako bi se osiguralo da obavijesti EPPO-a omogućavaju Komisiji najveći mogući povrat sredstava u proračun EU-a;

72. pozdravlja razvoj događaja koji je doveo do ukidanja mjerljive i nemjerljive zadrške u području tekstila i obuće uvezenih iz Kine; sa zadovoljstvom prima na znanje da je Ujedinjena Kraljevina platila ukupni dospjeli iznos (završno plaćanje od 1,57 milijardi EUR u siječnju 2023.), uključujući kamate (1,4 milijarde EUR u veljači 2023.); napominje da je do kraja 2023. 27 država članica izvršilo znatna privremena plaćanja za svoje očekivane dospjele iznose u proračun Unije i da će u skladu s presudom Suda Europske unije u predmetu C-213/19 Komisija primijeniti istu metodu kvantifikacije za te države članice kao i za Ujedinjenu Kraljevinu kako bi mogla ponovno izračunati iznose i u potpunosti dovršiti postupak;

Preporuke

73. poziva Komisiju da:

i. preuzme prijedloge Europskog parlamenta iz rezolucije o vlastitim sredstvima kako bi osigurala dostatna sredstva za otplatu ulaganja u okviru instrumenta NextGenerationEU;

ii. iskoristi sva raspoloživa sredstva za poticanje suradnje između službi za borbu protiv prijevara i carinskih tijela radi otkrivanja, sprečavanja i ispravljanja prijevara koje utječu na prihode Unije;

iii. obavješćuje tijelo nadležno za davanje razrješnice o rezultatima preispitivanja prikupljenih vlastitih sredstava;

iv. pažljivo ispita razlike u stopama povrata u državama članicama kako bi se utvrdili mogući konkretni nedostaci;

v. dostavi detaljna objašnjenja tijelu nadležnom za davanje razrješnice o razlozima zašto je Komisija samo djelomično provela 13 % preporuka Revizorskog suda iz 2019. i nije provela dodatnih 10 % preporuka tog suda;

Jedinstveno tržište, inovacije i digitalizacija

74. napominje da je proračun za programe u okviru naslova 1. VFO-a „Jedinstveno tržište, inovacije i digitalizacija” iznosio 25,2 milijarde EUR (12,9 % proračuna Unije) i bio je raspoređen kako slijedi: 15,8 milijardi EUR (62,8 %) za istraživanje, 3,5 milijardi EUR (14,0 %) za promet, energiju i digitalizaciju, 2,7 milijardi EUR (10,6 %) za program InvestEU, 2 milijarde EUR (8,0 %) za svemir i 1,2 milijarde EUR (4,6 %) za ostala područja; napominje da je 31. prosinca 2022. doneseni konačni proračun za odobrena sredstva za preuzimanje obveza iznosio 21 845,08 milijuna EUR, od čega je 99,99 % izvršeno (21 842,58 milijuna EUR); nadalje napominje da je doneseni konačni proračun za odobrena sredstva za plaćanje iznosio 20 605,64 milijuna EUR, od čega je 99,35 % izvršeno (204 710,31 milijuna EUR);

Inovacije i istraživanje

75. ističe važnost programa Unije za financiranje istraživanja i inovacija za znanstveni, društveni i tehnološki/gospodarski razvoj Unije, smanjenje nejednakosti, oporavak, zelenu i digitalnu tranziciju te potrebu za smanjenjem energetske ovisnosti Unije o Rusiji; podsjeća da je Obzor Europa najvažniji program za istraživanje i inovacije u Europi s ukupnim proračunom od 95,5 milijardi EUR, uključujući 5,4 milijarde EUR iz instrumenta NextGenerationEU; napominje da je oko 48 milijardi EUR ulaganja dodijeljeno za istraživanje i inovacije u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost;

76. prima na znanje kasno donošenje pravnih osnova programa Obzor Europa 2021. i pozdravlja činjenicu da je Komisija 2021. i 2022. uspjela ostvariti gotovo 100 % izvršenja proračuna; napominje da je do kraja 2022. potpisano 5 509 sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava; napominje da se, unatoč činjenici da se prosječna stopa uspješnosti prijedloga povećala s 11,9 % u programu Obzor 2020. na 15,9 % u programu Obzor Europa, 7 od 10 visokokvalitetnih prijedloga i dalje ne može financirati, pri čemu bi za njihovo financiranje bile potrebne dodatne 34,3 milijarde EUR;

([7]) Uredba (EU, Euratom) 2020/2223 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. prosinca 2020. o izmjeni Uredbe (EU, Euratom) br. 883/2013 u pogledu suradnje s Uredom europskog javnog tužitelja i djelotvornosti istraga koje provodi Europski ured za borbu protiv prijevara (SL L 437, 28.12.2020., str. 49.).

77. napominje da je Revizorski sud ispitao 127 transakcija koje obuhvaćaju cijeli raspon potrošnje u okviru ovog naslova VFO-a, posebno program Obzor 2020., Instrument za povezivanje Europe (CEF), financijske instrumente i svemirski program, uključujući informacije o pravilnosti u godišnjim izvješćima o radu Glavne uprave za istraživanje i inovacije (GU RTD) i Glavne uprave za obrambenu industriju i svemir (GU DEFIS);

78. napominje da Revizorski sud procjenjuje da je razina pogreške u pogledu potrošnje za područje „Jedinstveno tržište, inovacije i digitalizacija" 2022. bila značajna i iznosila 2,7 %; sa zadovoljstvom napominje da je to znatno smanjenje u usporedbi s 4,4 % 2021.; prima na znanje opažanje Revizorskog suda da su pogreške najčešće prisutne u rashodima za istraživanje i inovacije, posebno u području troškova za osoblje; izražava zabrinutost zbog toga što je Komisija izračunala stopu pogreške od 1,5 % za taj naslov, što je u nižem dijelu raspona procjene Revizorskog suda; izražava zabrinutost zbog toga što je Revizorski sud opazio da Komisija podcjenjuje tu stopu već nekoliko godina, uz posebne nedostatke utvrđene u *ex post* revizijama Komisije;

79. napominje da mjerljive pogreške povezane s neprihvatljivim troškovima čine 98 % razine pogreške od 2,7 % prema procjeni Revizorskog suda za 2022.; posebno sa zabrinutošću napominje da su pravila za prijavljivanje troškova za osoblje u okviru programa Obzor 2020. i dalje složena te da je njihov izračun i dalje znatan izvor pogrešaka (67 % procijenjene razine pogreške 2022.); napominje da je Komisija razvila i promicala uporabu „asistenta za izračun troškova osoblja" kako bi pomogla korisnicima da ispravno prijave troškove za svoje osoblje;

80. konstatira da program Obzor 2020. i dalje čini većinu projekata iz uzorka Revizorskog suda, pri čemu je samo jedan projekt u okviru programa Obzor Europa iz uzorka za 2022. godinu; naglašava da je, prema navodima Revizorskog suda, određenim pojednostavnjenjima u programu Obzor 2020., posebno uvođenje fiksne stope za neizravne troškove, smanjeno administrativno opterećenje za korisnike, a postoji i mogućnost smanjenja rizika od pogreške;

81. prima na znanje napomene glavnog direktora Glavne uprave za istraživanje i inovacije iz njegova saslušanja za davanje razrješnice u skladu s kojima Komisija namjerava povećati isplatu sredstava iz programa Obzor Europa u obliku paušalnih iznosa s 2 % 2022. na 50 % 2027.; u tom kontekstu primjećuje da je Revizorski sud posebno preispitao postupke i smjernice Komisije u pogledu bespovratnih sredstava u vidu paušalnih iznosa u području istraživanja; prima na znanje izjavu Komisije da je razina nadzora u pogledu ekonomičnosti, učinkovitosti i djelotvornosti viša u evaluaciji prijedloga za financiranje u obliku paušalnih iznosa; ističe potrebu za provjerom stvarne provedbe projekata u kojima se koriste paušalni iznosi;

82. ističe ključnu ulogu privatnog sektora u premošćivanju inovacijskog jaza u Uniji, poboljšanju njezine konkurentnosti i poticanju rasta; posebno smatra da je nužno nastaviti promicati i u najvećoj mogućoj mjeri olakšavati sudjelovanje malih i srednjih poduzeća (MSP-ovi) u programima Unije za financiranje istraživanja i inovacija; prima na znanje zaključak Revizorskog suda da su MSP-ovi i novi sudionici skloniji pogreškama od ostalih korisnika jer im nedostaje iskustva i resursa za dodjelu sredstava te pozdravlja mjere koje je Komisija poduzela kako bi im pružila potporu, primjerice informativnim kampanjama, kontaktima u okviru sustava nacionalnih kontaktnih točaka i posebnom službom za pomoć u okviru Službe za upite o istraživanju; smatra da je pojednostavnjenje pravila i postupaka najvažniji pokretač za povećano sudjelovanje MSP-ova;

83. ističe važnost postojanja transparentnih i jasnih pravila koja se primjenjuju na postupak odabira i na postupke javne nabave u svim izvršnim agencijama; žali zbog pritužbi istraživača o netransparentnosti, posebno Izvršne agencije za istraživanje; podsjeća da u okviru dugoročnog proračuna Unije za razdoblje 2021. – 2027. Izvršna agencija za istraživanje vodi nekoliko programa Unije i usluge podrške; poziva Komisiju da provede procjenu svih postupaka i *ex post* evaluaciju dodane vrijednosti svih svojih izvršnih agencija u skladu s člankom 3. stavkom 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 58/2003 ([8]);

84. konstatira da je procjena rizika od prijevara u području istraživanja i inovacija ažurirana 2022. u okviru rada koji je prethodio ažuriranju Zajedničke strategije za borbu protiv prijevara za 2023.; prima na znanje izradu i donošenje „Smjernica o *ex ante* provjerama u cilju sprečavanja prijevara u okviru programa Obzor Europa" 2022., kao dio strategije za *ex ante* kontrolu programa Obzor Europa; napominje da je glavni forum za pitanja povezana s borbom protiv prijevara u području istraživanja i inovacija Odbor za prijevare i nepravilnosti u istraživanju (FAIR), koji se 2022. sastao dva puta; napominje da je i DG RTD 2022. ažurirao svoju strategiju za borbu protiv prijevara; smatra da je politika nulte tolerancije na prijevaru potrebna i u području istraživanja; u svjetlu aktualnih napora usmjerenih na pojednostavnjenje važno je zajamčiti da sva europska bespovratna sredstva i subvencije donose koristi za predviđene ciljeve te razviti učinkovite alate za utvrđivanje prijevara i obrazaca prijevara u kontekstu paušalnih iznosa; napominje da je važan element za izbjegavanje zlouporabe upućivanje odgovarajućih predmeta Povjerenstvu za sustav ranog otkrivanja i isključenja;

([8]) Uredba Vijeća (EZ) br. 58/2003 od 19. prosinca 2002. o utvrđivanju statusa izvršnih agencija kojima se povjeravaju određene zadaće u vezi s upravljanjem programima Zajednice (SL L 11, 16.1.2003., str. 1.).

85. podsjeća da je poticanje, privlačenje i zadržavanje talenata jedna od pet vodećih inicijativa Novog europskog programa za inovacije donesenog 5. srpnja 2022.; prima na znanje izjave povjerenice Ivanove iz njezina saslušanja za davanje razrješnice o mjerama koje je Komisija poduzela za povećanje uključivosti programa Obzor 2020. i Obzor Europa; prima na znanje priznanje povjerenice da su potrebne dodatne mjere kako bi se povećalo sudjelovanje žena i mladih u istraživačkim i inovacijskim programima Unije; u tom pogledu prima na znanje mjere koje je Komisija poduzela radi provedbe odredbi o planovima za rodnu ravnopravnost u okviru programa Obzor Europa te suradnju DG RTD-a i DG EAC-a na privlačenju ženskih talenata u područja STEM-a; pozdravlja činjenicu da je, osim ostalih inicijativa Unije usmjerenih na podupiranje i osnaživanje žena u području tehnologije i inovacija, Komisija 2022. pokrenula drugo izdanje inicijative Women TechEU s povećanim proračunom od 10 milijuna EUR, što je privuklo rekordnih 467 prijava iz 35 država članica i zemalja pridruženih programu Obzor Europa;

86. pozdravlja ulogu ERC-a u pružanju potpore vrhunskim istraživačima u Europi, što je naglašeno brojnim nagradama, uključujući 14 Nobelovih nagrada, 6 Fieldsovih medalja i 11 Wolfovih nagrada; pozdravlja 2 300 prijava patenata i 400 supsidijarnih društava (spin-off) nastalih zahvaljujući projektima ERC-a;

87. ističe neovisnost i autonomiju ERC-a pri ispunjavanju uloge u podržavanju izvrsnosti istraživanja u Uniji; podsjeća da je ERC-u potrebna jedinstvena struktura kako bi bio domaćin osoblju ERCEA-e, Znanstvenog vijeća ERC-a i stručnjaka odgovornih za evaluacije povjerenstva te da je ta konfiguracija neophodna za njegov rad; začuđen je planom Komisije da preseli nekoliko izvršnih agencija i ERCEA-u u nove zgrade bez odgovarajućih konzultacija i njihova pristanka, pri čemu se zanemaruju njihove stvarne uredske potrebe i ugrožava kontinuitet poslovanja; ističe da čak neke službe Komisije nisu na odgovarajući način obaviještene o tim planovima; naglašava da ERCEA ima pravo samostalno potpisivati ugovore o najmu bez odobrenja Komisije kako bi održavala svoj poseban poslovni model; ističe da Komisija mora pravodobno planirati i surađivati s ERCEA-om kako bi se pronašli prikladni uredski prostori koji ispunjavaju njihove zahtjeve i ne ugrožavaju njihove aktivnosti;

88. prima na znanje razlike u razvoju istraživanja i inovacija u Uniji i pozdravlja mjere koje je Komisija poduzela kako bi potaknula države članice, posebno one koje ostvaruju slabije rezultate u području istraživanja i inovacija, na ulaganje u to područje, uključujući oko 48 milijardi EUR iz Mehanizma za oporavak i otpornost, zajedno s 43 milijarde EUR iz područja kohezijske politike i tri milijarde EUR iz komponente programa Obzor Europa „širenje sudjelovanja i izvrsnosti”; napominje da, unatoč mjerama koje je Komisija poduzela u cilju povećanja sredstava koja se dodjeljuju istraživačima u zemljama širenja, nekoliko „zemalja koje nadoknađuju” još ne ostvaruje napredak;

89. napominje da je nakon ruske ratne agresije na Ukrajinu Komisija zaustavila sudjelovanje ruskih javnih subjekata u tekućim projektima u okviru programa Obzor 2020. i budućim projektima u okviru programa Obzor Europa; napominje da je najnovija izmjena „glavnog” programa rada Obzora Europa za razdoblje 2021. – 2022., donesena 10. svibnja 2022., uključivala mjere za potporu istraživačima koji su prije bili aktivni u Ukrajini; konstatira da je Komisija Nacionalnoj istraživačkoj zakladi Ukrajine pružila financijsku potporu u obliku bespovratnih sredstava u iznosu od 1,5 milijuna EUR za osnivanje ureda programa Obzor Europa u Ukrajini (Kijev), koji će promicati mogućnosti financiranja i pružati potporu pri izradi prijedloga i pronalaženju partnera u Europi;

90. potvrđuje da je 2022. Instrument za povezivanje Europe dostigao potpunu fazu provedbe i smatra to postignućem; žali zbog toga što su se 2022. sredstva za pozive za podnošenje prijedlogâ za projekte usmjerene na novu, nadograđenu i poboljšanu europsku prometnu infrastrukturu u okviru Instrumenta za povezivanje Europe u sektoru prometa smanjila u odnosu na 2021.; prima na znanje da su pozivi na podnošenje prijava u okviru Instrumenta za povezivanje Europe u sektoru prometa objavljeni tijekom trećeg tromjesečja 2022. donijeli dodatne mogućnosti sufinanciranja sredstvima Unije u iznosu od šest milijardi EUR; ustraje u tome da je dovoljno velika proračunska linija Instrumenta za povezivanje Europe (CEF) u sektoru prometa ključna za osiguravanje provedbe transeuropske prometne mreže (TEN-T), uključujući proširenje u istočnoj regiji kako bi se osigurala povezanost s istočnim partnerima kao što je Ukrajina, ozelenjivanje europskog prometa, povećana vojna mobilnost i neutraliziranje dosad nezabilježenih visokih stopa inflacije;

91. pozdravlja inicijativu Europskog dobrovoljnog fonda solidarnosti za upravljanje zračnim prometom za Ukrajinu i Moldovu, koja je u nadležnosti Eurocontrola i čiji je cilj pokrivanje troškova osoblja / osposobljavanja i svih ostalih troškova kako bi se osigurala operativna spremnost kad se zračni promet oporavi; nadalje, pozdravlja još jedan mehanizam solidarnosti Eurocontrola kako bi se pomoglo najizloženijim državama koje se bore s posljedicama naglog smanjenja zračnog prometa; ističe da su države članice Eurocontrola odlučile uspostaviti dva posebna fonda: jedan u obliku donacije u iznosu od 46,5 milijuna EUR Ukrajini i Moldovi i jedan u obliku zajma u iznosu od 46,1 milijun EUR Estoniji, Latviji, Litvi i Poljskoj;

Energetika

92. prima na znanje složenost okvira energetske politike u Uniji i naglašava da je osiguravanje bolje međusobne povezanosti u središtu energetskog tržišta Unije; pozdravlja donošenje nove Uredbe (EU) 2022/869 Europskog parlamenta i Vijeća ([9]) („Uredba TEN-E”); smatra da je Unija preko TEN-E-a, Instrumenta za povezivanje Europe i Mehanizma za oporavak i otpornost/plana RePowerEU pružila čvrst pravni okvir za ulaganje u energetsku infrastrukturu, kojim se rješavaju izazovi dekarbonizacije i smanjuje ovisnost o uvozu fosilnih goriva; prima na znanje trud uložen u koordinaciju izgradnje visokoprioritetne infrastrukture za električnu energiju u svim državama članicama, digitalizaciju energetskog sustava Unije i poticanje ulaganja u mrežu u odgovarajućem regulatornom okružju, posebno u okviru Instrumenta za povezivanje Europe u sektoru energetike;

93. napominje da je ukupna potpora u okviru Instrumenta za povezivanje Europe u sektoru energetike 1 i 2 (2014. – 2022.) obuhvaćala iznos od 6,24 milijarde EUR za energetske projekte (5,74 milijardi EUR za radove, 0,5 milijardi EUR za studije) i 118 projekata od zajedničkog interesa te da su do kraja 2022. provedene 123 mjere za koje je primljena potpora iz Instrumenta za povezivanje Europe CEF-1 u sektoru energetike;

94. napominje da su ruska ratna agresija na Ukrajinu i korištenje energije kao oružja poremetili energetska tržišta 2022. te doveli do nestabilnosti cijena i energetske nesigurnosti u cijelom energetskom sustavu Unije i svijeta; ističe odgovor Komisije na krizu u pogledu razvoja plana REPowerEU kojim se nastoji smanjiti ovisnost o ruskim fosilnim gorivima i postepeno ukinuti uvoz ruske energije prije 2030.; napominje da se planom REPowerEU mobilizira gotovo 300 milijardi EUR, otprilike 72 milijarde EUR u bespovratnim sredstvima i 225 milijardi EUR u zajmovima; konstatira da plan REPowerEU pruža dodatnu pravnu osnovu, i državama članicama i Komisiji, za izmjenu nacionalnih planova za oporavak i otpornost te za to da provjere jesu li ključne etape i ciljevi dobro definirani kako bi ih prema potrebi pojasnile;

Preporuke

95. poziva Komisiju da:

i. uključi dodatna sredstva potrebna za programe Obzor 2020. i Obzor Europa u nacrtu proračuna za 2025. kako bi se poboljšalo trenutačno stanje u kojem se sedam od 10 visokokvalitetnih prijedloga još ne može financirati;

ii. nastavi primjenjivati pojednostavnjena pravila i postupke, mjere digitalizacije i pojednostavnjene mogućnosti obračuna troškova, pri čemu će se ublažiti rizik od nepravilnosti i prijevara te uzeti u obzir troškovi kontrola;

iii. nastavi pojednostavnjivati pravila i postupke u skladu s novom financijskom uredbom kako bi se poduprli tečajevi osposobljavanja i praktične informacije za podnositelje zahtjeva u državama članicama, posebno za MSP-ove, supsidijarna društva, start-up poduzeća, regionalne nevladine organizacije ili lokalne akcijske skupine;

iv. nastavi promicati uporabu „asistenta za izračun troškova osoblja” za korisnike, posebno za nove sudionike i MSP-ove, kako bi se smanjila razina pogreške povezana s troškovima za osoblje;

v. ustraje u svojim nastojanjima za postizanje uključivijeg istraživačkog programa Unije pružanjem potpore, postavljanjem jasnih ciljeva i organiziranjem posebnih istraživačkih programa za nedovoljno zastupljene ciljne skupine, kao što su žene i mladi, pri čemu treba nastojati osigurati ujednačenu geografsku raspodjelu u Uniji;

vi. potiče i podupire države članice, posebno „države koje nadoknađuju”, da u potpunosti iskoriste sinergije između dostupnih fondova Unije, uključujući Mehanizam za oporavak i otpornost i kohezijske fondove, kako bi se povećao broj istraživačkih i inovacijskih aktivnosti u tim državama; i

vii. nastavi financirati stvaranje integrirane, inovativne i otporne energetske unije koja promiče sigurnu, održivu, konkurentnu i cjenovno pristupačnu energiju za sve, posebno MSP-ove i ranjive i energetski siromašne potrošače, te ubrzava prelazak na čistu i pravednu energiju u Europi kako bi ona do 2050. postala prvi klimatski neutralan kontinent;

viii. poboljša informiranost, usklađenost i održivost u području potpore internacionalizaciji MSP-ova;

ix. provjeri stvarnu provedbu projekata u okviru kojih se koriste paušalni iznosi;

x. obavijesti tijelo nadležno za davanje razrješnice o tome:

(a) koliko su slučajeva sumnje na prijevaru nadležni odjeli Komisije uputili povjerenstvu EDES-a, na temelju kojih razloga za isključenje i koliko je tih slučajeva dovelo do: 1. odluke o ranom otkrivanju, 2. odluke o isključenju koju donosi to povjerenstvo;

(b) koliko su dugo subjekti isključeni iz sudjelovanja u financiranju koje pruža Unija;

(c) jesu li neki od isključenih subjekata primili financijska sredstva Unije nakon prestanka odluke o isključenju;

([9]) Uredba (EU) 2022/869 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2022. o smjernicama za transeuropsku energetsku infrastrukturu, izmjeni uredaba (EZ) br. 715/2009, (EU) 2019/942 i (EU) 2019/943 i direktiva 2009/73/EZ i (EU) 2019/944 te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 347/2013 (SL L 152, 3.6.2022., str. 45.).

Kohezija, otpornost i vrijednosti

96. konstatira da je proračun za programe u okviru naslova 2 VFO-a „Kohezija, otpornost i vrijednosti” iznosio 79,1 milijardu EUR (40,4 % proračuna Unije), a bio je raspodijeljen kako slijedi: 53,6 % za Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) i ostale regionalne operacije, 23,6 % za Europski socijalni fond (ESF), 12,6 % za Kohezijski fond (KF), 4,4 % za Erasmus+, 2,3 % za CEF u sektoru prometa, 0,6 % za ESI i 2,9 % za ostala područja; konstatira da je 31. prosinca 2022. doneseni konačni proračun obuhvaćao 67 805,19 milijuna EUR odobrenih sredstava za preuzimanje obveza, od čega je 98,29 % izvršeno (66 644,24 milijuna EUR); nadalje konstatira da je doneseni konačni proračun obuhvaćao 63 104,31 milijuna EUR odobrenih sredstava za plaćanje, od čega je 99,86 % izvršeno (63 054,76 milijuna EUR);

97. napominje da se 2022. nastavila provedba kohezijske politike za programsko razdoblje 2014. – 2020. te da je za razdoblje 2021. – 2027. Komisija zaključila pregovore o svim programima i isplatila samo predujmove u iznosu od 6,5 milijardi EUR;

98. podsjeća da su rashodi u okviru podnaslova „Gospodarska, socijalna i teritorijalna kohezija” (podnaslov 2.a) usmjereni na smanjenje razlika u razvoju među različitim državama članicama i regijama Unije; ističe važnost kohezijske politike Unije u podupiranju provedbe europskog stupa socijalnih prava i postizanju njegovih glavnih ciljeva te u pomaganju državama članicama i regijama da iskoriste nove mogućnosti i da se nose s izazovima kao što su globalizacija, nezaposlenost, siromaštvo i socijalna isključenost, industrijske promjene, digitalizacija, kao i u podupiranju usavršavanja i prekvalifikacije te cjeloživotnog učenja;

99. podsjeća na tematsko izvješće Revizorskog suda br. 27/2021 naslovljeno „Potpora EU-a za turizam – potreba za novim strateškim usmjerenjem i boljim pristupom financiranju”; podsjeća na preporuku Revizorskog suda Komisiji da u suradnji s državama članicama utvrdi konsolidiranu novu strategiju za turistički ekosustav Unije kako bi se razvio učinkovit program turizma do 2030. te da primijeni postupke odabira za ulaganja u turizam koja se financiraju sredstvima iz Europskog fonda za regionalni razvoj radi podupiranja tog novog strateškog usmjerenja; ističe odgovornost Komisije da pruži potporu državama članicama u promicanju ulaganja povezanih s turizmom, u skladu sa strateškim programom;

100. konstatira da je stopa apsorpcije za fondove kohezijske politike za programsko razdoblje 2014. – 2020. krajem 2022. dosegnula 79,2 % (86 % na kraju 2023., uključujući nedavno dodanu Pomoć za oporavak za koheziju i europska područja (REACT-EU) u razdoblju 2021. – 2022.), što je slično stopi iz razdoblja 2007. – 2013.; zabrinut je zbog toga što je ta razina apsorpcije postignuta samo privremenom stopom sufinanciranja Unije od 100 %, čime se odustaje od ikakvog zahtjeva za nacionalno sufinanciranje projekata koje je dugo bilo uspostavljeno načelo financiranja Unije; napominje da programi za razdoblje 2014. – 2020. obuhvaćaju više od milijun projekata i da je zahvaljujući njima dosad pružena potpora za 2,4 milijuna poslovnih subjekata, da je otvoreno 370 000 novih radnih mjesta, da je povećana energetska učinkovitost više od 540 000 kućanstava i da je stvoreno 6 000 megavata novih obnovljivih izvora energije te je osigurana širokopojasna mreža za 6,3 milijuna kućanstava; napominje da se 2022. apsorpcija poboljšala velikim dijelom zbog inicijativa CRII, CRII+, CARE i FAST-CARE u svrhu odgovora na krizu, smanjenjem projekata radi pružanja potpore ciljevima strukturne kohezije u pogledu stvaranja konvergencije i kohezije u Uniji;

101. pozdravlja financijsku fleksibilnost koja je dostupna pri korištenju kohezijskih sredstava i ističe da je zahvaljujući toj fleksibilnosti kohezijska politika imala istaknutu ulogu u rješavanju krize prouzročene bolešću COVID-19, kriznih situacija povezanih s ratom, kao i energetske krize; podsjeća, međutim, da je svrha te politike osigurati dugoročno planiranje mjera kojima bi se trebala ojačati gospodarska, socijalna i teritorijalna kohezija europskih regija; smatra da kohezijska politika nakon 2027. mora pružiti potrebnu fleksibilnost u korištenju sredstava kako bi se državama članicama te regionalnim i lokalnim vlastima omogućilo da sredstva usmjeravaju na odgovarajući i pouzdan način, uvijek u skladu s dugoročnim ciljevima kohezijske politike;

102. nadalje napominje da je 2022. u okviru djelovanja kohezijske politike za izbjeglice u Europi (CARE) i fleksibilne pomoći područjima (FAST-CARE) mobilizirano više od 1,3 milijarde EUR kako bi se državama članicama i regijama pomoglo da pruže potporu milijunima ukrajinskih izbjeglica koji traže utočište na području Unije, među ostalim uspostavom programa socijalne integracije i pružanjem zdravstvene skrbi, hrane ili osnovne pomoći te profesionalne orijentacije; pozdravlja činjenicu da predložene mjere podliježu istim obvezama u pogledu odgovarajućih sustava upravljanja i kontrole te dobrog financijskog upravljanja koje se primjenjuju na fondove kohezijske politike;

103. napominje da je Revizorski sud ispitao uzorak od 260 transakcija koji je reprezentativan za sve rashode u okviru naslova 2 VFO-a; sa zabrinutošću primjećuje da se procijenjena ukupna stopa pogreške Revizorskog suda u okviru naslova „Kohezija, otpornost i vrijednosti” 2022. povećala na 6,4 %, što je znatno iznad praga značajnosti, uzimajući u obzir ispravke ukupne vrijednosti od 618 milijuna EUR koje su države članice primijenile 2022.; skreće pozornost na znatno povećanje procijenjene ukupne stope pogreške 2022. u odnosu na prijašnje godine (3,6 % 2021. i 3,5 % 2020.), dok Komisija procjenjuje da rizik plaćanja za 2022. iznosi između 1,9 % i 2,7 %, što je slično prijašnjim godinama (od 1,9 % do 2,5 % 2021. i od 2,1 % do 2,6 % 2020.); skreće pozornost na izvješće Revizorskog suda o tome da je znatan dio pogrešaka (3 % od 6,4 %) napravljen u rashodima koji potječu iz inicijativa CRII i CRII+;

104. izražava zabrinutost zbog opažanja Revizorskog suda da se zbog isteka razdoblja prihvatljivosti za programe za razdoblje 2014. – 2020. (31. prosinca 2023.) povećao pritisak u pogledu apsorpcije te da je tijekom pandemije bolesti COVID-19 možda smanjena učinkovitost kontrola i provjera koje provode upravljačka i revizijska tijela, što može povećati rizik od neotkrivenih pogrešaka i nepravilnosti; konstatira da Komisija priznaje da su posebna situacija i fleksibilnost koja je omogućena tijekom pandemije bolesti COVID-19 možda doprinijele riziku od nepravilnosti jer je bilo potrebno pronaći alternativne načine kontrole rashoda (na daljinu); ističe, međutim, zaključak Komisije da su utvrđeni rizici i nepravilnosti više povezani s vrstom mjera provedenih tijekom pandemije bolesti COVID-19 ili s provedbom ili razumijevanjem mjera fleksibilnosti uvedenih u pravilima o javnoj nabavi;

105. prima na znanje objašnjenja Revizorskog suda da se njegova stopa pogreške odnosi na udio prijavljenih rashoda za koje smatra da nisu u potpunosti ispunjeni uvjeti za plaćanje utvrđeni u Uredbi (EU, Euratom) 2018/1046 Europskog parlamenta i Vijeća ([10]) („Financijska uredba”), Uredbi o zajedničkim odredbama i Direktivi (EU) 2017/1371 Europskog parlamenta i Vijeća ([11]) o zaštiti financijskih interesa Unije („Direktiva PIF”), što dovodi do izravnog i mjerljivog financijskog učinka na iznos plaćanja iz proračuna Unije odobren u to vrijeme; prima na znanje pojašnjenje Revizorskog suda da se stopa pogreške ne bi trebala tumačiti kao ekvivalentna potencijalnom iznosu financijskih ispravaka koje Komisija može odrediti u skladu s primjenjivim pravilima; smatra da visoka stopa pogreške ukazuje na rasipanje resursa, posebno u kohezijskoj politici, gdje su mnoga upravljačka tijela suočena s usporednom provedbom Mehanizma za oporavak i otpornost;

106. napominje da Komisija u godišnjim izvješćima o radu za svaki program i ukupno za fondove navodi rizik plaćanja, koji se odnosi na nepravilnosti koje dovode do financijskih ispravaka; napominje da Komisija mora zaključiti da je došlo do nepravilnosti u smislu članka 2. stavka 36. Uredbe o zajedničkim odredbama kako bi odredila financijske ispravke i da sve formalne povrede i pogreške koje je Revizorski sud uključio u svoju procijenjenu stopu pogreške kao mjerljive pogreške ne dovode do neprihvatljivih rashoda jer se ne smatraju nepravilnostima u skladu s člankom 2. stavkom 36. Uredbe o zajedničkim odredbama; napominje da tijelu zaduženom za davanje razrješnice pomaže kad ima upravljačko stajalište o utvrđenim pogreškama;

107. napominje da Komisija prihvaća sve preporuke Revizorskog suda u okviru naslova 2. VFO-a „Kohezija, otpornost i vrijednosti”, iako i dalje postoje razlike u klasifikaciji pogrešaka koje su utvrdile te dvije institucije; poziva Komisiju da blisko surađuje s Revizorskim sudom i svim relevantnim dionicima kako bi se dodatno pojasnila primjenjiva pravila i smanjile razlike, istodobno osiguravajući da revizije ne dovode do prekomjernog administrativnog opterećenja za korisnike;

108. za zabrinutošću konstatira da je Revizorski sud utvrdio povećanje posebnih vrsta pogrešaka, kao što su neprihvatljivi troškovi i projekti i povrede pravila unutarnjeg tržišta, uključujući pravila o javnoj nabavi i državnim potporama, te ističe da bi te vrste pogrešaka mogle biti povezane s lošim upravljanjem; napominje da je 3 % od ukupno 6,4 % stope pogreške koju je procijenio Revizorski sud u naslovu 2 povezano s potpuno sufinanciranim prioritetima u okviru Investicijske inicijative kao odgovora na koronavirus (CRII+), što je omogućilo fleksibilniju potrošnju; ponavlja da veća fleksibilnost nikad ne bi trebala dovesti do ugrožavanja kvalitete i kontrola; traži od Komisije da preispita trenutačnu situaciju kako bi se u budućnosti izbjegle slične situacije; napominje da Komisija nije pronašla revizijske dokaze o znatnom učinku novih vrsta mjera i mehanizama fleksibilnosti na stope pogreške u programu te primjećuje da je Komisija poduzela mjere za sprečavanje takvog rizika;

109. napominje da je Revizorski sud identificirao slučajeve projekata za koje su prihvaćeni neprihvatljivi rashodi te njihov doprinos ukupnoj procijenjenoj razini pogreške; ističe važnost otklanjanja sustavnih temeljnih uzroka i potrebu da revizijska tijela učinkovito procijene kriterije prihvatljivosti;

([10]) Uredba (EU, Euratom) 2018/1046 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. srpnja 2018. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije, o izmjeni uredaba (EU) br. 1296/2013, (EU) br. 1301/2013, (EU) br. 1303/2013, (EU) br. 1304/2013, (EU) br. 1309/2013, (EU) br. 1316/2013, (EU) br. 223/2014, (EU) br. 283/2014 i Odluke br. 541/2014/EU te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU, Euratom) br. 966/2012 (SL L 193, 30.7.2018., str. 1.).

([11]) Direktiva (EU) 2017/1371 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2017. o suzbijanju prijevara počinjenih protiv financijskih interesa Unije kaznenopravnim sredstvima (SL L 198, 28.7.2017., str. 29.).

110. napominje da Komisija smatra da su vlastite izjave koristan alat za pružanje sigurnosti kad bi korisnicima pronalazak alternativnih popratnih dokaza bio težak ili administrativno previše skup; podržava preporuku Revizorskog suda da revizijska tijela unaprijede provjere vlastitih izjava korisnika sredstava kako bi se osigurala njihova valjanost i pouzdanost;

111. konstatira da je Komisija za EFRR i KF provela financijske ispravke i povlačenja u iznosu od 11 milijardi EUR tijekom programskog razdoblja, uključujući 2,4 milijarde EUR za obračunsku godinu 2021. – 2022.; napominje da ti financijski ispravci dosad nisu doveli do gubitka financiranja država članica jer Komisija još nije provela neto financijske ispravke u razdoblju 2014. – 2020.; nadalje konstatira da Komisija nastavlja provedbu svojeg ciljanog akcijskog plana o javnoj nabavi i državnim potporama u suradnji s državama članicama; priznaje da su nacionalna tijela prvenstveno odgovorna za provedbu financijskih ispravaka o kojima odlučuje Komisija, ali smatra da se moraju provesti dodatne provjere kako bi se potvrdilo da su svi ispravci provedeni na odgovarajući način;

112. prima na znanje primjedbu Revizorskog suda da je preklapanje programskih razdoblja, u kombinaciji s dostupnošću dodatnih instrumenata financiranja u okviru instrumenta NextGenerationEU (REACT-EU i Mehanizam za oporavak i otpornost) i ograničenijim trajanjem, možda preopteretilo administrativne kapacitete država članica u programskom razdoblju i na početku provedbe njihovih kohezijskih programa za razdoblje 2021. – 2027.; napominje da su 2022. nacionalna i regionalna tijela morala preusmjeriti pozornost na reprogramiranje programa kohezijske politike za razdoblje 2014. – 2020., uključujući uvođenje mjera koje se financiraju u okviru inicijativa CRII+ i REACT-EU te inicijativa za fleksibilnu pomoć područjima (FAST-CARE) i podupiranje cjenovno pristupačne energije (SAFE), kao i na provedbu nacionalnih planova u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost za potrebe raznih kriznih mjera te mjera oporavka i spašavanja; napominje da Glavna uprava za regionalnu i urbanu politiku (DG REGIO) pruža potporu nacionalnim i regionalnim tijelima kako bi se osigurala potpuna provedba programa za razdoblje 2014. – 2020.;

113. izražava duboku zabrinutost zbog nedavnog slučaja navodne zlouporabe sredstava Unije u ugovorima koji uključuju kupnju maski za lice poznatih kao „slučaj Koldo”; zabrinut je zbog toga što je ta zlouporaba sredstava Unije i novca poreznih obveznika Unije uključivala 14,6 milijuna EUR iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) i 3,1 milijun EUR iz Fonda solidarnosti EU-a; žali zbog toga što je EPPO primio relevantne informacije od privatne osobe, a ne od relevantnog nacionalnog tijela; potiče države članice da bez odgode obavijeste EPPO o svakoj sumnji na zlouporabu sredstava Unije u skladu s člankom 24. Uredbe o EPPO-u; potiče Komisiju da se za potrebe revizije koristi vanjskim stručnjacima ako se u državi članici utvrdi ozbiljan nedostatak kapaciteta; napominje da Komisija nije otkrila navodnu zlouporabu sredstava u tom slučaju unatoč tome što je provela revizije; potiče primjenu načela „četiri oka” i višestruku provjeru tijekom dodjele ugovora u kriznim situacijama ako postupci javne nabave nisu mogući zbog krize kako bi se izbjegla moguća zlouporaba sredstava Unije; naglašava da bi Komisija trebala provesti temeljite *ex post* revizije ugovora sklopljenih bez postupaka javne nabave tijekom kriza u svim pogođenim državama članicama; nadalje napominje da su se slične situacije dogodile u drugim državama članicama, među ostalim u nedavno otkrivenom slučaju navodne prijevare u Portugalu koja uključuje sredstva iz EFRR-a i nekoliko slučajeva u Češkoj u vezi s navodnom zlouporabom sredstava inicijative REACT-EU pri kupnji medicinske opreme;

114. napominje da je komplementarnost jedno od glavnih obilježja odnosa između fondova kohezijske politike i ostalih financijskih instrumenata Unije; podsjeća da, iako se fondovi kohezijske politike i Mehanizam za oporavak i otpornost razlikuju u pogledu općih ciljeva, vremenskog okvira, načina upravljanja i financiranja, trenutačno iskustvo pokazuje da su u nekoliko planova za oporavak i otpornost predviđena ulaganja koja bi bila prihvatljiva za financiranje u okviru kohezijske politike; ističe da je komplementarnost između fondova kohezijske politike i Mehanizma za oporavak i otpornost moguća i očekivana, pod uvjetom da Mehanizam za oporavak i otpornost donosi stvarnu dodanu vrijednost i da se isti troškovi ne pokrivaju dvaput; ističe da će se rizik od preklapanja povećati pred kraj trajanja Mehanizma za oporavak i otpornost i upućuje na to da Komisija treba učiniti sve što je u njezinoj moći kako bi smanjila te rizike;

115. potiče Komisiju da prati situaciju, posebno ako su nacionalna tijela za koordinaciju Mehanizma za oporavak i otpornost nadležna i za fondove kohezijske politike, te inzistira na tome da se za različite potprograme financiranja Unije dodijele dostatni dodatni administrativni kapaciteti i ljudski resursi; unatoč tome, ističe moguće rizike da taj paralelizam može dovesti do neutvrđenih slučajeva dvostrukog financiranja; poziva Komisiju da izvuče pouke iz iskustava dvaju različitih modela financiranja;

116. pozdravlja činjenicu da zasad ni Revizorski sud ni Komisija nisu utvrdili slučajeve u kojima je obvezno nacionalno sufinanciranje kohezijskog projekta plaćeno sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost za 2022.; potiče Komisiju da nastavi pratiti situaciju i spriječi takvo financiranje;

117. zabrinut je zbog stalnih komentara Revizorskog suda o utvrđenom nedostatku u načinu rada tijela za reviziju i upravljačkih tijela, prvenstveno slabosti u *ex post* provjerama revizijskih tijela i u kontrolama koje provode upravljačka tijela kojima se ponekad učinkovito ne sprječavaju niti otkrivaju nepravilnosti u rashodima koje prijavljuju korisnici, te o prekomjernom oslanjanju Komisije na kvalitetu rada programskih tijela, što je povezano s inherentnim ograničenjima u pogledu pregleda dokumentacije koje provodi Komisija;

118. prima na znanje odgovor Komisije da na temelju kombinacije pregleda dokumentacije i revizija na licu mjesta za razne pojedinačne programe i jamstvene pakete može razumno i pošteno procijeniti stope pogreške za svaki program, svaku godinu i kumulativno za fondove kohezijske politike; slaže se s Revizorskim sudom da pregledi dokumentacije koje provodi Komisija imaju inherentna ograničenja u potvrđivanju valjanosti ukupnih stopa preostale pogreške koje su prijavila revizijska tijela; napominje da bi ti nedostatci mogli utjecati i na Komisijin procijenjeni rizik u trenutku zaključenja jer Komisija ne može u svim slučajevima provesti potrebne ispravke kako bi se stopa preostale pogreške svela na razinu ispod praga značajnosti;

119. sa zabrinutošću ističe nalaz Revizorskog suda da je udio jamstvenih paketa sa stopama preostale pogreške iznad 2 % dosegnuo najvišu razinu od 61 % rashoda u uzorku Revizorskog suda 2022. u usporedbi s 39 % prethodne godine, što je rezultat trajnih nedostataka u radu revizijskih tijela; sa zabrinutošću ističe da rezultati revizije Revizorskog suda tijekom posljednjih šest godina pokazuju da postojeće kontrole još nedovoljno neutraliziraju visok inherentni rizik od pogreške u području kohezije te da upravljačka tijela nisu uvijek učinkovita u sprečavanju i otkrivanju nepravilnosti u rashodima koje su prijavili korisnici; sa zabrinutošću napominje da pogreške koje je utvrdio Revizorski sud čine znatne nedostatke u radu revizijskih tijela na provjeri prihvatljivosti rashoda i projekata te usklađenosti s pravilima unutarnjeg tržišta; napominje da se dio stopa preostale pogreške u revidiranim jamstvenim paketima iznad 2 % koje je ponovno izračunao Revizorski sud može pripisati navedenim razlikama;

120. zabrinut je zbog trajnih nedostataka koje je Revizorski sud uočio u nacionalnim revizijama, a koji mogu biti posljedica neodgovarajućeg opsega, nejasne dokumentacije o revizijama i filtriranja uzoraka koje provode nacionalna revizijska tijela, kao i problema s resursima, kao što su nedovoljno financiranje i nedostatak kvalificiranih stručnjaka; ponovno izražava zabrinutost zbog toga što je Revizorski sud uočio nedostatke u cijelom nizu revizija, primjerice slučajeve nedovoljnih provjera informacija koje su dostavili korisnici o prihvatljivosti projekata, o usklađenosti s pravilima unutarnjeg tržišta i o riziku od prijevare i sukoba interesa; napominje da, s druge strane, Komisija smatra da je rad većine revizijskih tijela pouzdan i da su ozbiljna poboljšanja potrebna samo za 10 od ukupno 116 revizijskih tijela; podsjeća na svoje preporuke iz Rezolucije Parlamenta od 21. studenoga 2023. o mogućnostima povećanja pouzdanosti revizija i kontrola nacionalnih tijela u okviru podijeljenog upravljanja;

121. prima na znanje predanost Komisije nastavku bliske suradnje s revizijskim tijelima kako bi se osnažili njihovi kapaciteti za sprečavanje i ispravljanje pogrešaka, za bolje dokumentiranje revizijskog rada, a time i za doprinos postupku davanja jamstava;

122. prima na znanje nalaz Revizorskog suda da su se korisnici sredstava kohezijske politike radi pojednostavnjenja rashoda koristili pojednostavnjenim mogućnostima obračuna troškova za 77 transakcija, odnosno 30 % obrađenog uzorka, i da su primjenjivali paušalne stope, standardne ljestvice jediničnih troškova ili oboje; naglašava da su pojednostavnjene mogućnosti obračuna troškova jedna od najvažnijih mjera za smanjenje administrativnih troškova i opterećenja za korisnike, a time i za olakšavanje pristupa malih korisnika financiranju i stavljanje većeg naglaska na postizanje ciljeva uz istodobno smanjenje stope pogreške; ističe da Revizorski sud smatra da se pojednostavnjene mogućnosti obračuna troškova ne primjenjuju uvijek na odgovarajući način te se slaže sa zaključkom njegove revizije da pojednostavnjene mogućnosti obračuna troškova ne bi smjele dovesti do prekomjerne financijske koristi za određenu državu članicu; s druge strane, pojednostavnjene mogućnosti obračuna troškova u praksi bi trebale dovesti do stvarnih smanjenja birokratskog opterećenja, a ne do iscrpne *ex ante* i *ex post* kontrole; primjećuje da bi blage razlike u cijenama u procjenama pojednostavnjenih mogućnosti obračuna troškova u usporedbi s cijenama utvrđenima tijekom *ex post* kontrola trebale biti prihvatljive;

123. napominje da je Komisija za programe za razdoblje 2021. – 2027. potaknula programska tijela na to da primjenjuju mjere pojednostavnjenja predviđene Uredbom o zajedničkim odredbama, osobito pojednostavnjene mogućnosti obračuna troškova i programe financiranja koji nisu povezani s troškovima, kako bi se riješili problemi u pogledu prihvatljivosti, olakšale upravljačke provjere i ograničilo opterećenje korisnika; konstatira da je kao rezultat tih napora, primjerice za EFRR i KF, dosad usvojeno 120 programa pojednostavnjenih mogućnosti obračuna troškova na razini programa u 11 država članica i za programe Interreg (5,7 milijardi EUR ukupnog doprinosa) te četiri programa financiranja koje nije povezano s troškovima u četirima državama članicama (1,2 milijarde EUR ukupnog doprinosa); ističe da je potrebno hitno daljnje pojednostavnjenje i fleksibilnost; poziva Komisiju da pronađe pravu ravnotežu između potrebne fleksibilnosti za male razlike u cijenama i, s druge strane, neprimjerenih namjernih troškova i precjenjivanja cijena;

124. zabrinut je zbog nalaza Revizorskog suda u pogledu programa EFRR-a u Slovačkoj usmjerenog na obnovu interijera javne zgrade unatoč činjenici da su u okviru tog programa bile prihvatljive samo mjere povezane s energetskom učinkovitošću; prima na znanje opažanje Revizorskog suda da taj projekt nije trebao proći fazu evaluacije jer u zahtjevu nije ispunjen prag od najmanje 25 % rashoda za projekt povezanih s energetskom učinkovitošću; prima na znanje slične predmete koje je Revizorski sud utvrdio, a za koje nedostaje odgovor Komisije;

125. podsjeća na to da za razdoblje 2021. – 2027. države članice moraju poštovati određene horizontalne ili tematske uvjete koji omogućuju provedbu Uredbe o zajedničkim odredbama i koji su preduvjeti za djelotvorno i učinkovito ostvarivanje posebnih ciljeva fondova; podsjeća da se povezani rashodi neće nadoknaditi iz proračuna Unije ako uvjeti koji omogućuju provedbu nisu ispunjeni u trenutku podnošenja zahtjeva za plaćanje Komisiji za određeni posebni cilj dok se Komisija ne uvjeri da je ispunjen uvjet koji omogućuje provedbu;

126. podsjeća da je Vijeće 15. prosinca 2022., na temelju prijedloga Komisije, donijelo Provedbenu odluku (EU) 2022/2506 ([12]) o mjerama za zaštitu proračuna Unije od povreda načelâ vladavine prava u Mađarskoj; naglašava da je ta odluka utemeljena na zabrinutosti Komisije u pogledu ozbiljnih problema povezanih sa sustavom javne nabave u Mađarskoj; pozdravlja privremenu suspenziju 55 % obveza za određene programe kohezijske politike za razdoblje 2021. – 2027.; konstatira da Komisija prati provedbu korektivnih mjera koje je predložila Mađarska u okviru „Uredbe o uvjetovanosti"; konstatira da je u prosincu 2023. Komisija na vlastitu inicijativu ponovno procijenila situaciju u Mađarskoj i zaključila da je proračun Unije i dalje na istoj razini rizika jer još postoje obveze koje nisu ni ispravno ni pravodobno ispunjene;

127. primjećuje da je u prosincu 2022. Komisija zaključila da Mađarska ne ispunjava horizontalne uvjete koji omogućuju provedbu u skladu s Uredbom o zajedničkim odredbama o Povelji s obzirom na neovisnost pravosuđa i s odredbama nekoliko zakona koji čine ozbiljan rizik za prava LGBTIQ+ osoba, akademsku slobodu i pravo na azil; duboko žali zbog odluke Komisije od 13. prosinca 2023. ([13]) u kojoj se zaključuje da je Mađarska ispunila horizontalni uvjet koji omogućuje provedbu povezan s Poveljom o temeljnim pravima u području neovisnosti pravosuđa, čime se mađarskim vlastima omogućilo da podnesu zahtjeve za povrat sredstava u iznosu do približno 10,2 milijarde EUR bez odgovarajućih kontrolnih mehanizama ili postupaka javne nabave kako bi se zajamčilo dobro financijsko upravljanje i zaštita proračuna Unije; smatra da je ta odluka politički u suprotnosti s produljenjem mjera donesenih u skladu s Uredbom o uvjetovanosti i izražava razočaranje zbog toga što Parlament nije bio primjereno obaviješten tijekom postupka; ponovno ističe zabrinutost u pogledu neovisnosti pravosuđa, čak i nakon nedavnih reformi, kako je navedeno u Rezoluciji od 18. siječnja 2024. o stanju u Mađarskoj i zamrznutim sredstvima EU-a;

128. ponovno ističe potrebu da se svim mjerama nužnima za oslobađanje sredstava Unije u skladu s Uredbom o uvjetovanosti, Uredbom o zajedničkim odredbama i Uredbom o Mehanizmu za oporavak i otpornost postupa kao da su jedinstven i cjelovit paket; ističe važnost zaštite financijskih interesa Unije i u pogledu isplate pretfinanciranja;

129. prima na znanje da se u skladu s izvješćem PIF za 2022. od 2021. do 2022. u kohezijskoj politici broj nepravilnosti koje se smatraju prijevarom smanjio za 11,6 % (233 prijavljene 2021. u usporedbi s 206 prijavljenih 2022.), dok se broj nepravilnosti koje se ne smatraju prijevarom povećao za 9,3 %; konstatira da je Komisija od revizijskih tijela zatražila da posebnu pozornost posvete novim rizicima povezanima s umnožavanjem fondova i dodatnim financiranjem u okviru instrumenta NextGenerationEU, osobito riziku od „dvostrukog financiranja", sukoba interesa, prijevare ili korupcije; prima na znanje da Komisija promiče upotrebu alata za procjenu rizika Arachne u državama članicama koje oklijevaju i da radi na poboljšanju tog alata; konstatira da su se revizijska tijela izričito osvrnula na rizik od prijevara za 65 % revidiranih operacija u razdoblju 2014. – 2020., što je poboljšanje u odnosu na 38 % koje je Revizorski sud utvrdio 2021.;

130. naglašava da bi Revizorski sud, OLAF i EPPO trebali imati pristup jedinstvenom integriranom informacijskom sustavu za rudarenje podataka i utvrđivanje razine rizika koji pruža Komisija, na razmjeran način, u okviru izvršavanja svojih nadležnosti, kako je predviđeno u preinaci Financijske uredbe;

131. ističe važnost zakonitosti i pravilnosti rashoda u području kohezije, kao i ključnu ulogu koju u tom pogledu imaju upravljačka i revizijska tijela; podsjeća da je potrebno pojednostavniti i racionalizirati revizije te se usredotočiti na ono što je potrebno za borbu protiv prijevara; podsjeća, osim toga, da bi u skladu s Uredbom o zajedničkim odredbama za razdoblje 2021. – 2027. tijela država članica trebala prijaviti sve slučajeve sumnje na prijevaru ili utvrđene prijevare povezane s projektima koji se financiraju sredstvima Unije te da bi to trebala učiniti čak i ako ih otkriju prije prijave rashoda Komisiji;

132. ističe važnu ulogu Europskog ureda za borbu protiv prijevara i Ureda europskog javnog tužitelja (EPPO) u zaštiti proračuna Unije; poziva sve države članice da se pridruže EPPO-u; podsjeća da je europska javna tužiteljica 25. svibnja 2023. pred Odborom za regionalni razvoj istaknula da sustav upravljanja i kontrole za rashode Unije koji je trenutačno na snazi nije osmišljen za otkrivanje prijevara i da se revizijama i administrativnim istragama rijetko otkriva financijski kriminal, koji često ima prekograničnu dimenziju; ističe potrebu da se Uredu europskog javnog tužitelja pruže potrebna sredstva za izvršavanje njegovih dužnosti; smatra da bi osnaženi Ured europskog javnog tužitelja omogućio zakonodavcu da dodatno pojednostavni regulatorni okvir za koheziju kako bi se poboljšala provedba sredstava;

([12]) Provedbena odluka Vijeća (EU) 2022/2506 od 15. prosinca 2022. o mjerama za zaštitu proračuna Unije od povreda načelâ vladavine prava u Mađarskoj (SL L 325, 20.12.2022., str. 94.).

([13]) Odluka Komisije od 13. prosinca 2023. o ponovnoj procjeni, na inicijativu Komisije, ispunjavanja uvjeta iz članka 4. Uredbe (EU, Euratom) 2020/2092 nakon Provedbene odluke Vijeća (EU) 2022/2506 od 15. prosinca 2022. u pogledu Mađarske, C(2023)8999.

133. traži od OLAF-a da provede temeljitu istragu moguće zlouporabe sredstava Unije u okviru programa Erasmus+ i Europskih snaga solidarnosti od strane mreža udruga koje predstavljaju lažne projekte, u cilju provjere nedavnih navoda nekih nacionalnih agencija u vezi s tim pitanjem te radi mjerenja razmjera i važnosti takvih slučajeva prijevare i analize postupanja nadležnih tijela u državama članicama u vezi s njima;

Preporuke

134. poziva Komisiju da:

i. se proaktivno uključi u konstruktivan dijalog s Revizorskim sudom kako bi se prevladao sve veći broj situacija u kojima je službeni odgovor Komisije na nalaze Revizorskog suda „složiti se da se ne slaže" i da nastavi suradnju s Revizorskim sudom radi utvrđivanja moguće usporedivosti rezultata procijenjenih stopa pogreške te radi usklađivanja tumačenja pravnih tekstova;

ii. usporedi nalaze Revizorskog suda o izjavama država članica s informacijama iz Komisijine vježbe rizika u trenutku plaćanja i rizika u trenutku zaključenja za upravljačka tijela kako bi se utvrdila područja s najviše pogrešaka za koja je potrebno hitno pronaći rješenje;

iii. nastavi blisku suradnju s revizijskim tijelima kako bi se ojačali njihovi kapaciteti za sprečavanje i ispravljanje pogrešaka koje se ponavljaju, za bolje dokumentiranje revizijskog rada, a time i za doprinos postupku davanja jamstava;

iv. poboljša i ojača sustav upravljanja i kontrole država članica kako bi se osiguralo da države članice Komisiji prijavljuju samo prihvatljive rashode;

v. osigura da revizijska tijela imaju uspostavljene primjerene metode za provjeru osobnih izjava utvrđivanjem dobrih praksi i izdavanjem smjernica državama članicama;

vi. izvrši posebne ciljane provjere kao dio revizija povodom zaključenja kako bi se osiguralo da su države članice primijenile potrebne financijske ispravke otkrivenih pogrešaka;

vii. u svojim revizijama posebnu pozornost posveti rizicima povezanima s mehanizmima fleksibilnosti uvedenima izmjenama inicijativa CRII/CRII+; odmah pokrene preispitivanje potrošnje u okviru tih programa kako bi se utvrdili i uklonili sustavni problemi koji su doveli do naglog povećanja stope pogrešaka;

viii. nastavi pružati potporu državama članicama i istodobno izradi akcijski plan o tome kako na najbolji način izbjeći administrativno preopterećenje pred kraj VFO-a koje će se javiti povrh onog u okviru planiranog razdoblja prihvatljivosti Mehanizma za oporavak i otpornost u završetku programskog razdoblja 2014. – 2020. i u provedbi trenutačnog programskog razdoblja, osobito podupiranjem izgradnje administrativnih kapaciteta;

ix. nastavi s provedbom četvrte revizije „akcijskog plana u području javne nabave" u suradnji s državama članicama kako bi se pomoglo programskim tijelima i javnim naručiteljima da poboljšaju praksu u području javne nabave, uključujući načine izbjegavanja najčešćih pogrešaka u javnoj nabavi povezanih s upravljanjem europskim strukturnim i investicijskim fondovima, kao i ciljane tečajeve osposobljavanja za službenike država članica;

x. ispuni obećanje da će tijelu nadležnom za davanje razrješnice i široj javnosti pružiti popis najvećih krajnjih korisnika sredstava Unije, pri čemu se za potrebe takvog popisa krajnjim korisnikom smatra fizička osoba ili subjekt koji prima sredstva Unije kao posljednji u lancu primatelja;

xi. dodatno pojednostavni provedbu kohezijskih programa; nadalje, potiče Komisiju da provede alate za digitalizaciju javne nabave na temelju modela e-javne nabave i da pomogne državama članicama u toj tranziciji;

xii. u suradnji sa svim dionicima radi na metodološkom usklađivanju i usklađivanju jamstava kako bi korisnici mogli predvidjeti očekivane načine provedbe tih opcija te kako bi se uspješno uvele pojednostavnjene mogućnosti obračuna troškova; osigura da revizije ne dovedu do dodatne birokracije u provedbi i nepotrebnog revizijskog opterećenja za korisnike; osigura da se pojednostavnjene mogućnosti obračuna troškova ne provode tako da države članice stječu prekomjernu financijsku korist te da zajamči odgovarajuću fleksibilnost u procjenama troškova i cijena;

xiii. surađuje s revizijskim tijelima država članica kako bi se osiguralo da se posebni rizik od dvostrukog financiranja, osobito sredstvima Mehanizma za oporavak i otpornost, smanji odgovarajućim nacionalnim kontrolama i revizijama; inzistira na tome da Komisija provodi tematske revizije ili revizije usklađenosti prilagođene visokorizičnim područjima i državama članicama; i

xiv. uspostavi sveobuhvatan mehanizam za upotrebu kohezijskih fondova u slučaju izvanrednih ili nepredviđenih okolnosti primjenom smjernica o njihovu području primjene, dostupnosti financiranja, upravljanju, reviziji i kontroli te primjeni; ističe da bi takva primjena izvanrednih okolnosti trebala biti ograničena na posebne i dobro definirane situacije, koje su ograničene vremenski i opsegom i uključuju povećan stupanj kontrola za ublažavanje rizika;

xv. poziva Komisiju da ponovno procijeni svoju odluku o odmrzavanju iznosa od 10,2 milijarde EUR iz kohezijskih fondova za Mađarsku i da se suzdrži od isplate ikakvih sredstava dok se ne provede relevantno zakonodavstvo i dok se djelotvornost donesenih mjera ne dokaže u praksi;

xvi. učini upotrebu informatičkih alata kao što su EDES i Arachne obveznom i sustavnom za sve fondove Unije, uključujući one pod podijeljenim upravljanjem, i osigura bolju upotrebu nove tehnologije kako bi se povećale kontrole te proračun Unije zaštitio od prijevara i zloporabe sredstava u kontekstu zaključene revizije Financijske uredbe;

xvii. Revizorskom sudu, OLAF-u i EPPO-u odobri pristup jedinstvenom integriranom informacijskom sustavu za rudarenje podataka i utvrđivanje razine rizika koji pruža Komisija, u skladu s uvjetima dogovorenima u preinaci Financijske uredbe;

xviii. izvješćuje o ranim preventivnim revizijama sustava izvršenima na početku programskog razdoblja kako bi se potvrdila učinkovitost sustava kontrole u državama članicama, uključujući uspostavljeni sustav za sprječavanje nepravilnosti;

xix. obavijesti tijelo nadležno za davanje razrješnice kako je primjena mjera fleksibilnosti u kohezijskoj politici, kojima je poboljšana apsorpcija, utjecala na ciljeve konvergencije i kohezije u okviru strukturne kohezije;

Kultura i obrazovanje

135. pozdravlja napore koje Komisija i Europska izvršna agencija za obrazovanje i kulturu (EACEA) ulažu u to da se Erasmus+, Europske snage solidarnosti i Kreativna Europa prilagode stvarnosti koja se mijenja, primjerice tako da se povećaju pojedinačne stope potpore za bespovratna sredstva kako bi se očuvao njihov uključiv karakter, da se produlje rokovi za prijavu i trajanje projekata te da se aktivnosti dobrovoljno preusmjere na Ukrajinu, i očekuje ulaganje većih napora u dodatno jačanje mjera uključivanja i podršku kako bi se olakšalo sudjelovanje ranjivih skupina;

136. cijeni činjenicu da su Komisija i EACEA 2022. uspjele ostvariti gotovo potpuno izvršenje proračuna za Erasmus+ i potpuno izvršenje proračuna za Europske snage solidarnosti, zbog čega je čak potrebno preraspodijeliti sredstva iz drugih programa kako bi se pokrile potrebe za plaćanjima; prima na znanje izazove u provedbi plaćanja programa Kreativna Europa 2022., pri čemu je oko 50 milijuna EUR odgođeno za 2023. zbog operativnih problema i kašnjenja u postupcima dodjele bespovratnih sredstava; prepoznaje napore Glavne uprave za obrazovanje, mlade, sport i kulturu (DG EAC) i napore koje EACEA ulaže u ograničavanje učinka tih kašnjenja i povratak normaliziranom tempu u 2023.;

137. potvrđuje potrebu za dodatnim povećanjem proračunskih omotnica EU-ovih programa za mlade te kulturnih i obrazovnih programa, posebno kako bi se povećao doseg i uključenost mladih, umjetnika i stručnjaka s manje mogućnosti te kako bi se podržalo građansko obrazovanje; u tom pogledu traži od Komisije da nastavi blisko surađivati s državama članicama;

138. pozdravlja činjenicu da bi se, zahvaljujući povećanju od tri milijuna EUR za Europsku godinu mladih 2022. na inzistiranje Parlamenta, u okviru te inicijative mogao ojačati niz mjera, kao što su projekti solidarnosti, volontiranje i aktivnosti umrežavanja; ističe da bi se uspješni rezultati Europske godine mladih sada trebali održivo provesti kako bi se osiguralo njezino trajno nasljeđe;

139. prima na znanje nastavak pojačanog financiranja na početku proračunskog razdoblja programa Kreativna Europa u 2022. u cilju ublažavanja i dalje prisutnog učinka pandemije bolesti COVID-19 na kulturni i kreativni sektor; napominje da se zahvaljujući tom pojačanom financiranju 2022. mogao odabrati veći broj projekata europske kulturne suradnje nego ikad prije; međutim, izražava zabrinutost zbog toga što bi pojačano financiranje na početku razdoblja za 2021. i 2022. moglo dovesti do manjka financijskih sredstava od 2023. te izražava žaljenje zbog toga što se program u cjelini i dalje nedovoljno financira u odnosu na ciljeve koje treba ostvariti, posebno s obzirom na visoku stopu zahtjeva za sudjelovanje;

140. sa zabrinutošću prima na znanje da su se 2022. nastavili izazovi povezani s alatima za e-bespovratna sredstva za korisnike poziva za dodjelu kojima upravlja EACEA; snažno potiče Komisiju i EACEA-u da napokon riješe probleme povezane s informacijskom tehnologijom kako bi se izbjegle posljedice na postizanje ciljeva, smanjio rizik od pogrešaka i pojednostavnili postupci; smatra da bi učinkovitija i pristupačnija informatička infrastruktura također olakšala pristup malih korisnika programskim resursima;

141. prima na znanje pozitivan razvoj kadrovske situacije EACEA-e, uz znatno povećanje broja osoblja do kraja 2022.;

Prirodni resursi

142. konstatira da je proračun za programe u okviru naslova 3 VFO-a „Prirodni resursi” iznosio 58,3 milijarde EUR (29,7 % proračuna Unije), a bio je raspodijeljen kako slijedi: 65,9 % za izravna plaćanja u okviru Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP), 26,2 % za Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR), 4,7 % za rashode povezane s tržištem u okviru EFJP-a, 1,8 % za pomorstvo i ribarstvo, 0,9 % za zaštitu okoliša i klimatsku politiku (LIFE) i 0,5 % za ostala područja; konstatira da je 31. prosinca 2022. u okviru naslova 3 VFO-a „Prirodni resursi i okoliš” doneseni konačni proračun obuhvaćao 56 681,11 milijuna EUR odobrenih sredstava za preuzimanje obveza, od čega je 98,92 % izvršeno (56 069,86 milijuna EUR); nadalje konstatira da je doneseni konačni proračun obuhvaćao 55 826,77 milijuna EUR odobrenih sredstava za plaćanje, od čega je 98,89 % izvršeno (55 205,48 milijuna EUR);

143. napominje da je 2022. bila druga i posljednja godina prijelaznog razdoblja tijekom kojeg su države članice mogle dodijeliti sredstva iz proračuna zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) za razdoblje 2021. – 2027. i dodatnih osam milijardi EUR vanjskih namjenskih prihoda iz sredstava instrumenta NextGenerationEU za Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) uoči stupanja na snagu novog ZPP-a 1. siječnja 2023. te da države članice mogu izvršiti povezana plaćanja poljoprivrednicima i ostalim korisnicima ZPP-a do 31. prosinca 2025.;

144. konstatira da je u financijskoj godini 2022. bilo više od 5,9 milijuna korisnika programa izravne potpore, oko 3,5 milijuna korisnika mjera ruralnog razvoja i oko 0,11 milijuna korisnika tržišnih mjera; naglašava da otpornost poljoprivrednika i prehrambenog sustava Unije i dalje jamči sigurnost opskrbe hranom u Uniji i izvan nje unatoč izazovima s kojima su se suočili 2022.;

145. konstatira da je ničim izazvana ratna agresija Rusije na Ukrajinu među ostalim potaknula aktiviranje krizne pričuve u obliku paketa potpore u iznosu od 500 milijuna EUR, u kojem je na raspolaganje pogođenim proizvođačima stavljeno 350 milijuna EUR iz pričuve i dodatnih 150 milijuna EUR iz EFJP-a; pozdravlja visoku stopu izvršenja (više od 492 milijuna EUR) i brzu provedbu; konstatira da je državama članicama omogućena fleksibilnost u odlučivanju o tome koje sektore smatraju najviše pogođenima tržišnim poremećajem i o vrstama programa potpore, na temelju čega je utvrđen sustav kontrole koji se primjenjuje;

146. napominje da je Revizorski sud ispitao uzorak od 218 transakcija koji je reprezentativan za sve rashode u okviru tog naslova VFO-a; napominje da je Revizorski sud također ispitao informacije o pravilnosti navedene u godišnjim izvješćima o radu Glavne uprave za poljoprivredu i ruralni razvoj (DG AGRI) i Glavne uprave za klimatsku politiku (DG CLIMA), kao i odabrane sustave u 17 država članica i Ujedinjenoj Kraljevini; napominje da Revizorski sud procjenjuje da stopa pogreške za područje „Prirodni resursi” iznosi 2,2 % (1,8 % u 2021.) i da je većina utvrđenih pogrešaka utjecala na transakcije u području ruralnog razvoja; napominje da DG AGRI procjenjuje da rizik u trenutku plaćanja iznosi 1,76 %;

147. napominje da je Revizorski sud utvrdio 21 mjerljivu pogrešku u području ruralnog razvoja, sedam u izravnim plaćanjima, dvije u rashodima povezanima s tržišnim mjerama i dvije u rashodima izvan ZPP-a; izražava zadovoljstvo zbog činjenice da je Komisija izjavila da osam mjerljivih pogrešaka ima financijski učinak manji od 100 EUR (prekoračenje prijave površina) i da je za većinu njih pogrešno potrošen iznos manji od 1 000 EUR;

148. napominje da je većina pogrešaka koje je Revizorski sud utvrdio bila povezana s pružanjem netočnih informacija o površinama ili životinjama (42 %) te neprihvatljivim korisnicima, aktivnostima, projektima i rashodima; sa zabrinutošću konstatira, kao i 2021., da je Revizorski sud u nekoliko slučajeva utvrdio da su tijela država članica i Komisija imali dovoljno informacija da spriječe ili otkriju i isprave pogrešku prije prihvaćanja rashoda te da bi, da su tijela država članica i Komisija pravilno upotrijebili sve informacije kojima su raspolagali, procijenjena razina pogreške za ovo poglavlje bila manja za 1,3 postotna boda;

149. podsjeća da su i Komisija i države članice odgovorne za borbu protiv prijevara u rashodima u okviru ZPP-a; ističe da bi mjere za borbu protiv prijevara trebale ostati glavni prioritet Unije i država članica jer prijevare sprečavaju da se sredstvima Unije postižu ciljevi politike;

150. prima na znanje izjavu Komisije da je cilj modela ostvarivanja ZPP-a za razdoblje 2023. – 2027. pojednostavniti pravila i naglasiti upotrebu novih tehnologija, kao što je sustav za nadzor površina, koje će doprinijeti smanjenju pogrešaka; napominje da sustav za identifikaciju zemljišnih čestica (LPIS) zajedno s pogreškama poljoprivrednika služi kao temelj za zahtjev za geoprostornu potporu te podsjeća na znatne potencijalne koristi tehnologija za praćenje potpore po površini za poljoprivrednike, uprave i okoliš;

151. prima na znanje primjer netočne prijave poljoprivredne djelatnosti koji je Revizorski sud iznio u svojem godišnjem izvješću, u nekoliko navrata u medijima opisan kao „slučaj stabala limuna”, u kojem je poljoprivrednik prijavio uzgoj trajnih nasada na parceli koja zapravo nije obrađivana nekoliko godina; prima na znanje da je financijski učinak te pogreške prema izvješću Komisije iznosio 8 349,06 EUR, zajedno s korektivnim mjerama koje su poduzela nadležna nacionalna tijela, uključujući povrat potraživanog iznosa; pohvaljuje temeljitu reviziju Revizorskog suda i Komisije te brzo daljnje postupanje predmetne agencije za plaćanje; međutim, naglašava da taj slučaj ne bi trebalo smatrati rijetkom i pojedinačnom slučajnošću, nego rizikom da se na sustavni način prijevarom prime sredstva Unije i da ga stoga ne bi trebalo podcijeniti;

152. napominje da se pojednostavnjene mogućnosti obračuna troškova primjenjuju u cijelom ZPP-u, među ostalim u području ruralnog razvoja u kojem su uvjeti prihvatljivosti složeniji, a rizik od pogreške veći, te da i dalje postoji potencijal za pojednostavnjenje mjera koje se ne temelje na prijavama površina ili životinja, pri čemu države članice mogu odlučiti hoće li nadoknaditi stvarne troškove ili platiti u skladu s unaprijed utvrđenim ostvarenjima; napominje da se u izvješćima Komisije za gotovo 92 % programa ruralnog razvoja upotrebljavaju pojednostavnjene mogućnosti obračuna troškova; poziva Komisiju da objavi iznos isplaćen putem pojednostavnjenih mogućnosti obračuna troškova;

153. podsjeća da model jamstva u okviru ZPP-a uključuje kontrole prve razine koje provode agencije za plaćanje, revizijski rad neovisnih tijela za ovjeravanje koja daju godišnja mišljenja o zakonitosti i pravilnosti rashoda agencija za plaćanje te rad Komisije u okviru poravnanja računa; pozdravlja činjenicu da je, unatoč nekim nedosljednostima zbog različitih rasporeda ažuriranja skupova podataka o kontrolama i plaćanjima, Revizorski sud utvrdio da su odabrani sustavi agencija za plaćanje pouzdano izračunali plaćanja potpore, što je dokaz ukupne kvalitete i usklađenosti statističkih podataka o kontrolama država članica i podataka o plaćanjima dostavljenih Komisiji;

154. pozdravlja povećani interes za integrirani informatički alat za rudarenje podataka Arachne i njegovu upotrebu u državama članicama, pri čemu se 13 država članica koristi tim alatom barem za neke mjere, a pet ih je sudjelovalo na radionici o općem uvodu u alat Arachne; žali zbog činjenice da upotreba integriranog informatičkog alata za rudarenje podataka Arachne nije obavezna u državama članicama; prima na znanje prepreke o kojima su izvijestile države članice i stalne pokušaje Komisije da poboljša alat Arachne; žali zbog selektivnog uvođenja alata Arachne u državama članicama;

155. napominje da je Komisija 2022. prijavila stopu izvršenja od 99,69 % za obveze u okviru Europskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu (EFPRA), što je znatno poboljšanje u odnosu na stopu od 15,98 % za obveze u okviru EFPRA-e iz 2021.; napominje, međutim, da je na kraju 2022. ostalo neplaćeno 94,76 % od 1 135,74 milijuna EUR rezerviranih odobrenih sredstava, a na kraju 2021. 97,06 % od 148,12 milijuna EUR; nadalje napominje da je stopa izvršenja odobrenih sredstava za plaćanje za EFPRA-u 2022. iznosila 99,99 %, dok je 2021. iznosila 86,55 % za EFPR;

156. prima na znanje tematsko izvješće Revizorskog suda 09/2023 naslovljeno „Jamčenje lanaca opskrbe poljoprivrednim proizvodima tijekom pandemije bolesti COVID-19” i njegov zaključak da je odgovor Komisije na prijetnju lancima opskrbe poljoprivrednim proizvodima uzrokovanu pandemijom bolesti COVID-19 bio uglavnom primjeren, ali nedovoljno usmjeren; podsjeća da je izravna potpora, s proračunom od 712 milijuna EUR, brzo provedena preraspodjelom neiskorištenih sredstava iz EPFRR-a, što je dovelo do toga da su tu mjeru uglavnom iskoristile države članice u kojima je znatan dio proračuna EPFRR-a na kraju 2019. bio neiskorišten; nadalje podsjeća da je 5 od 14 država članica koje su iskoristile tu mjeru stavilo sredstva Unije na raspolaganje svim poljoprivrednicima koji su pretrpjeli gubitke, dok se preostalih 9 država članica usmjerilo na odabrane sektore i pružilo potporu korisnicima neovisno o tome jesu li pretrpjeli gubitke;

157. napominje da preliminarne procjene (temeljene na odobrenim sredstvima za preuzimanje obveza) doprinosa glavnih programa u području klime pokazuju da je 34,8 % proračuna Unije 2022. bilo namijenjeno klimatskoj politici, u skladu s planovima Međuinstitucijskog sporazuma prema kojima će najmanje 30 % višegodišnjeg financijskog okvira (VFO-a) za razdoblje 2021. – 2027. biti upotrijebljeno u tu svrhu;

158. prima na znanje promjene u metodologiji koju Komisija koristi za praćenje klimatskih promjena iz 2022. kao odgovor na zabrinutost izraženu zbog nalaza Revizorskog suda iz tematskog izvješća br. 09/2022 ([14]), u kojem se navodi da prijavljena potrošnja nije uvijek bila relevantna za djelovanje u području klime, da je iznos za koji je prijavljeno da je potrošen u tu svrhu bio precijenjen za najmanje 72 milijarde EUR, što znači da je samo oko 13 % proračuna za razdoblje 2014. – 2020. potrošeno u svrhe u području klime; mišljenja je da su to alarmantni podaci; potiče Komisiju da u metodologiji praćenja razlikuje ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu klimatskim promjenama podjelom kategorije praćenja i izvješćivanja na prilagodbu klimatskim promjenama i na njihovo ublažavanje;

([14]) Potrošnja sredstava u području klime u okviru proračuna EU-a za razdoblje 2014. – 2020. Prijavljeni iznos veći je od stvarnoga, 30. svibnja 2022.

159. ističe važnost odgovarajućeg nadzora rashoda u području klime i bioraznolikosti u proračunu Unije i poziva Komisiju na odgovornost za provedbu stabilne i pouzdane metodologije, u skladu s obvezama preuzetima u sporazumu o VFO-u i stavku 16.d Međuinstitucijskog sporazuma od 16. prosinca 2020.; poziva Komisiju da izbjegne zavaravajuće krivo predstavljanje doprinosa potrošnji na ciljeve u području klime i bioraznolikosti, nepostojanje eksplicitnih ciljeva i samo djelomično pokrivanje mogućih negativnih ili nejasnih učinaka na klimu i bioraznolikost; uviđa da postoje intervencije koje donose zajedničke koristi, ali ističe da treba izbjeći dvostruko računanje;

160. poziva Komisiju da Parlamentu dostavi godišnje izvješće s detaljnim podacima o doprinosu svake proračunske stavke ciljevima koji su povezani s uključivanjem klimatskih mjera i biološkom raznolikošću kako bi se olakšalo njihovo praćenje; nadalje poziva Komisiju da izvijesti o tome postoji li neka proračunska stavka koja nije u skladu s kriterijem nenanošenja bitne štete u smislu Uredbe o taksonomiji;

161. napominje da je Tijelo EU-a za pripravnost i odgovor na zdravstvene krize (HERA), nakon što je 1. listopada 2021. osnovano kao interna služba Komisije, povećalo svoje djelovanje tijekom 2022. i da je njegova misija podupirati prioritete Komisije u području javnog zdravlja, pripravnosti i upravljanja krizama u sektorima zdravstva, istraživanja i inovacija te industrije; sa zabrinutošću primjećuje preklapanje odgovornosti i udvostručavanje napora između mandata Glavne uprave HERA i Glavne uprave SANTE te Europskog centra za sprečavanje i kontrolu bolesti; poziva Komisiju da osigura dodanu vrijednost HERA-e kao sastavnog dijela Komisije i da spriječi udvostručavanje rada i resursa;

162. žali zbog toga što se odluka Komisije o financiranju HERA-e u velikoj mjeri oslanjala na program „EU za zdravlje”, čime je njegov proračun smanjen za više od polovine, uz doprinos programa „EU za zdravlje” u iznosu od 2,795 milijardi EUR za HERA-u u razdoblju od 2021. do 2027.; sa zabrinutošću napominje da je takvo smanjenje utjecalo na sposobnost ambicioznog financiranja drugih aktivnosti programa „EU za zdravlje”, kako je predviđeno Uredbom (EU) 2021/522 Europskog parlamenta i Vijeća ([15]), uključujući ugrožavanje mjera u okviru europskog plana za borbu protiv raka i potrebnu potporu za stvaranje europskog prostora za zdravstvene podatke; žali zbog toga što je Komisija dodjeljivanjem tako velikih iznosa HERA-i prekršila dogovorene gornje granice financiranja minimalne i maksimalne potrošnje utvrđene u Uredbi „EU za zdravlje”;

Preporuke

163. poziva Komisiju da:

i. u *ex post* evaluaciji ZPP-a za razdoblje 2014. – 2020. posebnu pozornost posveti prijelaznom razdoblju 2021. – 2022. i dodatnim zahtjevima uključenima u prijelazne odredbe Uredbe (EU) 2020/2220 Europskog parlamenta i Vijeća ([16]);

ii. obavješćuje tijelo nadležno za davanje razrješnice o upotrebi pojednostavnjenih mogućnosti obračuna troškova u postojećem i novom ZPP-u te da ocijeni njihovu upotrebu zajedno s tijelima država članica i (potencijalnim) korisnicima kako bi se pronašao razlog za relativno sporo uvođenje tih mogućnosti;

iii. nastavi promicati upotrebu alata Arachne kako bi se povećao broj država članica koje upotrebljavaju taj sustav i kako bi se povećao opseg upotrebe tako da uključuje sve programe u kontekstu zaključene revizije Financijske uredbe;

iv. pažljivo razmotri pokazatelje rizika u sustavu Arachne kako bi se smanjio broj lažnih pokazatelja i povećala učinkovitost preostalih pokazatelja u otkrivanju situacija s visokim rizikom za zaštitu financijskih interesa Unije; i

v. promiče, potiče i podupire upotrebu informatičkih alata u agencijama za plaćanje država članica, primjerice satelitske snimke iz programa Copernicus i druge tehnologije snimanja u području praćenja poljoprivrede;

vi. bolje iskoristi i potiče upotrebu umjetne inteligencije i podataka iz novih tehnologija kao što su sateliti Copernicus Sentinel u vlasništvu Unije kako bi se pratila i kontrolirala pravilna upotreba sredstava ZPP-a;

([15]) Uredba (EU) 2021/522 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. ožujka 2021. o uspostavi Programa djelovanja Unije u području zdravlja (program „EU za zdravlje”) za razdoblje 2021.–2027. i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 282/2014 (SL L 107, 26.3.2021., str. 1.).

([16]) Uredba (EU) 2020/2220 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. prosinca 2020. o utvrđivanju određenih prijelaznih odredaba za potporu iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) u godinama 2021. i 2022. i izmjeni uredaba (EU) br. 1305/2013, (EU) br. 1306/2013 i (EU) br. 1307/2013 u pogledu sredstava i primjene u godinama 2021. i 2022. te Uredbe (EU) br. 1308/2013 u pogledu sredstava i raspodjele takve potpore u godinama 2021. i 2022. (SL L 437, 28.12.2020., str. 1.).

Migracije i upravljanje granicama te sigurnost i obrana

164. napominje da je proračun za programe u okviru naslova 4. VFO-a „Migracije i upravljanje granicama” iznosio 3,4 milijarde EUR (1,7 % proračuna Unije), a bio je raspodijeljen kako slijedi: 43,9 % za Fond za azil, migracije i integraciju (FAMI), 23,1 % za Fond za integrirano upravljanje granicama i 33 % za tri decentralizirane agencije: Agenciju za europsku graničnu i obalnu stražu (Frontex), Agenciju Europske unije za azil (EUAA) i Agenciju Europske unije za operativno upravljanje opsežnim informacijskim sustavima u području slobode, sigurnosti i pravde (eu-LISA); napominje da je 31. prosinca 2022. doneseni konačni proračun obuhvaćao 3 410,39 milijuna EUR odobrenih sredstava za preuzimanje obveza, od čega je 99,54 % izvršeno (3 394,69 milijuna EUR); nadalje napominje da je doneseni konačni proračun obuhvaćao 3 372,54 milijuna EUR odobrenih sredstava za plaćanje, od čega je 97,61 % izvršeno (3 292,03 milijuna EUR);

165. napominje da je proračun za programe u okviru naslova 5. VFO-a „Sigurnost i obrana” iznosio 1,2 milijarde EUR, a bio je raspodijeljen kako slijedi: 45,6 % za Europski fond za obranu (EFO), 17 % za Fond za unutarnju sigurnost (ISF), 19,2 % za decentralizirane agencije Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA), Europol i Agenciju Europske unije za osposobljavanje u području izvršavanja zakonodavstva (CEPOL), 6,8 % za nuklearnu sigurnost i razgradnju nuklearnih postrojenja te 11,4 % za druga područja; napominje da je 31. prosinca 2022. doneseni konačni proračun obuhvaćao 1 813,03 milijuna EUR odobrenih sredstava za preuzimanje obveza, od čega je 99,8 % izvršeno (1 809,43 milijuna EUR); nadalje napominje da je doneseni konačni proračun obuhvaćao 1 158,67 milijuna EUR odobrenih sredstava za plaćanje, od čega je 97,54 % izvršeno (1 130,20 milijuna EUR);

166. napominje da se znatan dio rashoda u okviru naslova 4. i 5. VFO-a 2022. odnosio na dovršetak preostalih projekata iz VFO-a za razdoblje 2014. – 2020.; napominje da znatni iznosi nacionalnih programa FAMI-ja i ISF-a za razdoblje 2014. – 2020. ostaju neisplaćeni (26 % za FAMI i 33 % za ISF na kraju 2022.), a sredstva za razdoblje 2014. – 2020. moraju se potrošiti do lipnja 2024.;

167. napominje da je Revizorski sud ispitao uzorak od 23 transakcije koji nije dovoljno reprezentativan za potrošnju u okviru naslova 4. i 5. VFO-a te stoga ne može procijeniti stopu pogreške; sa zabrinutošću naglašava da rezultati revizije Revizorskog suda pokazuju da na rashode utječu pitanja prihvatljivosti i javne nabave te da je riječ o visokorizičnom području (od 23 pregledane transakcije 11 ih je sadržavalo pogreške, odnosno njih 48 %), i stoga poziva Revizorski sud da dostavi točnu procjenu stope pogreške za to poglavlje; napominje da je Revizorski sud kvantificirao devet pogrešaka koje su utjecale na iznose naplaćene iz proračuna Unije te da je utvrdio četiri slučaja neusklađenosti s pravnim i financijskim odredbama koji nisu utjecali na proračun Unije; napominje da Komisija zaključuje da je rizik u trenutku plaćanja manji od 2 % za rashode za migracije i upravljanje granicama, kao i za sigurnost i obranu;

168. pozdravlja napredak koji je Revizorski sud utvrdio u svojem pregledu rada revizijskih tijela šest država članica u pripremi godišnje računovodstvene dokumentacije FAMI-ja za razdoblje 2021. – 2027., Instrumenta za upravljanje granicama i vize (BMVI) i Fonda za unutarnju sigurnost; prima na znanje opažanje Revizorskog suda da u vrijeme posjeta (od rujna 2022. do veljače 2023.) revizijske strategije šest država članica još nisu bile donesene, što je preduvjet za podnošenje „jamstvenih paketa”; napominje da je u vrijeme posjeta Revizorskog suda razvoj informatičkih sustava za pohranu informacija i dokumentacije potrebnih za revizije upravljačkih tijela šest država članica još bio u tijeku ili su se oni tek trebali razviti;

169. napominje da je strategija Glavne uprave za obrambenu industriju i svemir (DG DEFIS) za borbu protiv prijevara ažurirana u veljači 2022. i da se njezina provedba prati te se o njoj svake godine izvješćuje uprava; pozdravlja činjenicu da su provedene sve preporuke OLAF-a u vezi s DG-om DEFIS i da nisu prijavljeni nikakvi slučajevi prijevare na razini Komisije i među njezinim partnerima; napominje da je strategija Glavne uprave za migracije i unutarnje poslove (DG HOME) za borbu protiv prijevara posljednji put ažurirana u listopadu 2021. i da se trenutačno provodi; pozdravlja činjenicu da je do kraja 2022. 72 % financijskih preporuka OLAF-a iz prethodne godine bilo u potpunosti provedeno, a 28 % je bilo u tijeku;

Migracije i upravljanje granicama

170. napominje da su 2022. financijska sredstva u okviru naslova 4. VFO-a bila ključna za ublažavanje posljedica ruske ratne agresije na Ukrajinu; prima na znanje da je u okviru fondova za razdoblje 2014. – 2020. uvedena veća fleksibilnost kako bi se povećale mogućnosti država članica za usmjeravanje sredstava u ispunjavanje novih potreba te da je u okviru tematskih instrumenata aktivirana hitna pomoć u iznosu od 400 milijuna EUR; napominje da je donošenje programa za razdoblje 2021. – 2027. državama članicama omogućilo pristup za više od 10 milijardi EUR u okviru novih fondova za programsko razdoblje;

171. napominje da je od početka ruske ratne agresije na Ukrajinu u Uniju ušlo više od 16 milijuna osoba iz Ukrajine i Moldove te da je više od 4 milijuna osoba koje bježe od rata dobilo zaštitu u Uniji; napominje da je Komisija pružila financijsku potporu Međunarodnoj organizaciji za migracije kako bi poduprla taj proces u okviru projekta u vrijednosti od 15 milijuna EUR kojim se olakšava premještanje iz Moldove ranjivih osoba koje bježe iz Ukrajine; nadalje napominje da je Komisija 30. studenoga 2022. najavila odluku o dodjeli financijske potpore u iznosu od 5,5 milijuna EUR za projekt koji će provesti Međunarodna federacija društava Crvenog križa i Crvenog polumjeseca (IFRC) kako bi se pružila potpora domaćinima i svima koji su uključeni u pružanje privatnog smještaja raseljenim osobama i utvrdila dobra praksa za buduće potrebe; napominje da je Komisija 2022. za potrebe financiranja Ukrajine donijela odluke kojima odobrava upotrebu sredstava koja nisu povezana s troškovima u iznosu od 248 milijuna EUR (svibanj 2022.) i 137 milijuna EUR (kolovoz 2022.), kao i za manja bespovratna sredstva, sigurne domove i psihosocijalnu potporu u iznosu od 15 milijuna EUR;

172. napominje da je DG HOME 2022. osigurao 27 milijuna EUR za razmjenu informacija povezanih sa sigurnošću i 25,5 milijuna EUR za suzbijanje i sprečavanje kriminala, uključujući terorizam; nadalje napominje da je Komisija u srpnju 2022. državama članicama dodijelila 15,7 milijuna EUR iz Fonda za unutarnju sigurnost (ISF) za daljnju potporu dugoročnim projektima i aktivnostima u okviru Europske multidisciplinarne platforme za borbu protiv kaznenih djela (EMPACT), sigurnosnog instrumenta koji pokreću države članice kako bi se utvrdile prijetnje koje predstavljaju teška kaznena djela i odredili prioriteti za njihovo suzbijanje;

Sigurnost i obrana

173. pozdravlja činjenicu da se sudjelovanje MSP-ova u Europskom fondu za obranu (EFO) (osobito prekogranično sudjelovanje MSP-ova u industrijskim konzorcijima) olakšava ciljanim pozivima EFO-a na podnošenje prijedloga, novčanim nagradama, posebnim kriterijima za dodjelu i upotrebom pojednostavnjenih mogućnosti obračuna troškova kako bi se smanjilo administrativno opterećenje; napominje da su MSP-ovi činili 38,2 % subjekata koji su sudjelovali u pozivima EFO-a na podnošenje prijedloga za 2022. i da je 20 % ukupnih sredstava dostupnih u okviru tih poziva namijenjeno MSP-ovima (166 milijuna EUR);

174. podsjeća da je program Pripremno djelovanje za istraživanja u području obrane (PADR), koji je prethodio EFO-u, imao proračun od 90 milijuna EUR iz kojeg je financirano 18 istraživačkih projekata odabranih na temelju poziva na podnošenje prijedloga u razdoblju od 2017. do 2019.; sa zabrinutošću napominje da Revizorski sud u svojem tematskom izvješću 10/2023 naslovljenom „Pripremno djelovanje za istraživanja u području obrane” primjećuje da Uniji još uvijek nedostaje dugoročna strategija za projekte u okviru EFO-a, posebno u smislu učinka, dodatnih istraživanja, razvoja, proizvodnje, javne nabave i drugih aspekata; pozdravlja činjenicu da je Komisija prihvatila sve preporuke Revizorskog suda;

175. prima na znanje opažanja Revizorskog suda iz njegova tematskog izvješća 10/2023 o ograničenoj dostupnosti ljudskih resursa u Komisiji i posljedičnom riziku za EFO; napominje da je zbog sigurnosnih problema broj osoblja potrebnog za upravljanje obrambenim projektima veći nego za druge projekte; napominje da sve veći broj prijedloga koje treba evaluirati i projekata kojima treba upravljati stvara znatan pritisak na ljudske resurse i otežava zapošljavanje osoblja s odgovarajućim kvalifikacijama i iskustvom;

Preporuke

176. poziva Komisiju da:

i. razvije dugoročniju strategiju za EFO na temelju iskustva s PADR-om i preporuka Revizorskog suda;

ii. osigura odgovarajući proračun i kvalificirane zaposlenike za poboljšanje suradnje i ulaganja u području obrane te za provedbu EFO-a; i

iii. usmjeri svoje kontrole na rashode za koje je Revizorski sud utvrdio da su na njih 2022. uvelike utjecala pitanja prihvatljivosti i javne nabave te traži od Revizorskog suda da proširi uzorak revidiranih transakcija kako bi mogao dati procjenu stope pogreške;

iv. prati provedbu preostalih financijskih preporuka OLAF-a;

Susjedstvo i svijet

177. napominje da je proračun za programe u okviru naslova 6. VFO-a „Susjedstvo i svijet” iznosio 14,5 milijardi EUR (7,4 % proračuna Unije), a bio je raspodijeljen kako slijedi: 64,8 % za Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa (NDICI – Globalna Europa), 16,8 % za Instrument za humanitarnu pomoć (HUMA), 14,4 % za Instrument pretpristupne pomoći (IPA III) i 4 % za druga djelovanja i programe; napominje da je 31. prosinca 2022. doneseni konačni proračun obuhvaćao 17 670,49 milijuna EUR odobrenih sredstava za preuzimanje obveza, od čega je 99,79 % izvršeno (17 632,52 milijuna EUR); nadalje napominje da je doneseni konačni proračun obuhvaćao 13 156,10 milijuna EUR odobrenih sredstava za plaćanje, od čega je 99,19 % izvršeno (13 049,50 milijuna EUR);

178. napominje da je Revizorski sud ispitao uzorak od 72 transakcije koji nije dovoljno reprezentativan za potrošnju u okviru tog naslova VFO-a te stoga ne može procijeniti stopu pogreške; s obzirom na to da rezultati revizije Revizorskog suda pokazuju da je riječ o visokorizičnom području (od 72 pregledane transakcije 34 ih je sadržavalo pogreške, odnosno njih 47 %), poziva Revizorski sud da dostavi točnu procjenu stope pogreške za to poglavlje; napominje da je Revizorski sud utvrdio 25 pogrešaka koje su imale financijski učinak na proračun Unije, a odnosile su se na neprihvatljive troškove, nepostojanje popratne dokumentacije, javnu nabavu i rashode koji nisu nastali, odnosno područja koja bi mogla upućivati na rizike od nepouzdanog funkcioniranja mehanizma kontrole nacionalnih tijela ili čak na administrativnu ili političku nespremnost da se ispravno provode financijska pravila Unije;

179. podsjeća da Glavna uprava za susjedsku politiku i pregovore o proširenju (DG NEAR) u svojim godišnjim izvješćima o radu na temelju studije koju je proveo vanjski izvođač izvješćuje o riziku u trenutku zaključenja, poznatom kao stopa preostale pogreške, čiji je cilj procijeniti stopu pogrešaka koje sustav unutarnje kontrole nije otkrio i zaključiti je li djelotvoran ili ne; prima na znanje rezultate studije prema kojoj je stopa preostale pogreške 2022. iznosila 1 %, što je ispod praga značajnosti od 2 %;

180. prima na znanje da je Revizorski sud utvrdio ograničenja upotrijebljene metodologije koja doprinose podcjenjivanju stope preostale pogreške, kao što je činjenica da se izvođač u nekim slučajevima može u potpunosti osloniti na rezultate prethodnih kontrolnih aktivnosti i da procjena stope preostale pogreške za bespovratna sredstva u okviru izravnog upravljanja nije uključena u izračun ukupne stope preostale pogreške DG-a NEAR; napominje da Komisija potvrđuje da ne podliježe takvim ograničenjima jer i. oslanjanje na prethodne kontrolne aktivnosti podliježe strogim uvjetima i ii. globalna stopa pogreške uključuje bespovratna sredstva u okviru izravnog upravljanja;

181. pozdravlja činjenicu da Komisija od 2021. provodi preporuku Revizorskog suda da u godišnjim izvješćima o radu DG-a NEAR navodi ograničenja studije o stopi preostale pogreške, da pojača provjere utvrđivanjem i sprečavanjem opetovanih pogrešaka te da DG NEAR utvrdi obvezu izvođača studije da Komisiju obavijesti o svim sumnjama na prijevaru na štetu proračuna Unije koje otkrije tijekom svojeg rada na studiji;

182. sa zabrinutošću napominje da su u godišnjim izvješćima o radu DG-a NEAR i Glavne uprave za međunarodna partnerstva (DG INTPA) prijavljene poteškoće u provedbi novog operativnog informacijskog sustava OPSYS, koji nije ispunio očekivanja jer je ponekad bio nestabilan te je iziskivao čestu intervenciju timova za potporu Glavne uprave za informatiku (DG DIGIT), zbog čega je taj sustav utvrđen kao ključan rizik u procjeni rizika DG-a NEAR;

183. napominje da je Revizorski sud ocijenio informiranost osoblja delegacija Unije o sprečavanju prijevara, etici i integritetu; sa zabrinutošću napominje da neki članovi osoblja s kojima je Revizorski sud obavio razgovor nisu prošli osposobljavanje za sprečavanje prijevara u posljednjih pet godina; napominje da DG NEAR svojem osoblju stavlja na raspolaganje niz alata i resursa za rješavanje pitanja povezanih s prijevarama, kao što su osposobljavanje, mreža za borbu protiv prijevara s kontaktnim točkama i smjernice; prima na znanje pozitivne rezultate anketa koje je proveo DG NEAR kako bi pratio razinu informiranosti svojeg osoblja o prijevarama kao i činjenicu da su utvrđena neka područja u kojima su potrebna poboljšanja i da se provodi akcijski plan;

184. uviđa važnost nevladinih organizacija koje osiguravaju da Unija, kao najveći donator razvojne pomoći na svijetu, nastavi doprinositi promicanju stabilnosti i mira, prevladavanju siromaštva i unapređenju održivog razvoja; osobito pohvaljuje djelovanje nevladinih organizacija u područjima sukoba kako bi se osiguralo da humanitarna pomoć brzo i učinkovito stigne do civilnog stanovništva; prima na znanje zahtjeve za kontrolu i reviziju, transparentnost i odgovornost koji su primjenjivi na sva financijska sredstva Unije i različite dionike, ali smatra da uvijek postoji mogućnost poboljšanja, osobito maksimalnim iskorištavanjem digitalizacije;

185. naglašava ulogu lokalnih nevladinih organizacija i partnera u pružanju usluga i potpore lokalnim zajednicama; ističe važnost jačanja njihovih kapaciteta za upravljanje mjerama koje financira Unija, kao i za provedbu tih mjera, te poziva Komisiju da olakša odgovarajuće osposobljavanje za postizanje tog cilja; izražava zabrinutost zbog stalnih poteškoća s kojima se suočavaju male lokalne organizacije u pristupu financiranju Unije; potiče Komisiju da poboljša te postupke financiranja i da sustavno daje prednost lokalnim organizacijama kako bi se omogućila bolja izgradnja kapaciteta na terenu; ističe učinkovitost lokalne odgovornosti u provedbi projekata u pogledu određivanja prioriteta, dodjele resursa i stvaranja lokalnog znanja i iskustva;

186. ističe činjenicu da legitimnost i učinkovitost razvojne suradnje Unije ovise o ispravnoj provedbi aktivnosti i njihovu odgovarajućem financiranju; prepoznaje rad Komisije u primjeni kontrola kojima se osigurava da se transakcije izvršavaju na zakonit način i da se aktivnosti provode u skladu s prioritetima koje je odredio zakonodavac; poziva Komisiju da dodatno poboljša kontrole kako bi se smanjio iznos pogrešaka u transakcijama, da djeluje u skladu s preporukama Europskog revizorskog suda koje nisu provedene i da udvostruči napore za pronalaženje prihvatljivih projekata te da zajamči dovoljan iznos plaćanja u okviru trenutačne gornje granice rashoda; pozdravlja činjenicu da je Revizorski sud u svojem izvješću o proračunu Unije za 2022. zaključio da je DG ECHO proveo njegovu preporuku i uspostavio postupak kojim se osigurava da partnerske organizacije svoju raspodjelu zajedničkih troškova temelje na stvarno nastalim rashodima;

187. poziva Komisiju da pošalje jasne signale onim zemljama kandidatkinjama u kojima nazadovanje u pogledu standarda vladavine prava, uključujući ograničenja slobode izražavanja, slobode tiska, prava žena i manjina, zlostavljanje nevladinih organizacija i boraca za ljudska prava, ugrožava ili odgađa njihovo pristupanje Uniji; poziva Komisiju da ispita učinkovitost sredstava utrošenih u poboljšanje stanja vladavine prava u zemljama pristupnicama te da o tome izvijesti odbore AFET i CONT;

188. pozdravlja činjenicu da je Komisija provela nekoliko mehanizama za ublažavanje rizika i zaštitu pravilne upotrebe sredstava Unije u nestabilnim zonama ili zonama sukoba; napominje da Komisija sustavno procjenjuje rizike od korupcije u partnerskim zemljama i upotrebljava niz alata za njihovo ublažavanje te primjenjuje uvjete i pokazatelje uspješnosti za promicanje fiskalne transparentnosti i odgovornosti putem svoje proračunske potpore; pozdravlja činjenicu da se, prema podacima Svjetske banke, u zemljama koje primaju proračunsku potporu Unije s vremenom poboljšala kontrola korupcije;

189. sa zabrinutošću napominje da je Revizorski sud u svojem tematskom izvješću 14/2023 naslovljenom „Programiranje Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa” utvrdio da su Komisija i ESVD, iako su udružili financijska sredstva u jedinstveni instrument (NDICI – Globalna Europa) koji obuhvaća više od 70 % financijskih sredstava Unije dodijeljenih za vanjsko djelovanje u financijskom razdoblju 2021. – 2027., nastavili primjenjivati dvije različite metodologije za dodjelu financijskih sredstava zemljama susjedstva i zemljama izvan njega te da višegodišnji okvirni programi nisu pokazali da su odabrani sektori intervencija bili oni u kojima bi se financiranjem sredstvima Unije mogao postići velik učinak;

190. ističe važnost postizanja svih ciljeva povezanih s potrošnjom i programima navedenih u Instrumentu za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa te poziva da se pruže sveobuhvatne informacije o postignutom napretku; žali zbog znatnih nedostataka u postizanju klimatskog cilja Instrumenta od 30 %, u doprinosu cilju biološke raznolikosti od 10 % u okviru VFO-a za 2026. i 2027. te u osiguravanju ispunjenja globalnih financijskih obveza Unije temeljenih na okviru UN-a, posebno u pogledu doprinosa Fondu za gubitke i štetu; ističe da će zbog klimatskih promjena proizvodnja hrane i pristup hrani biti pod sve većim pritiskom, posebno u osjetljivim regijama, što će imati utjecaja na sigurnost opskrbe hranom i prehranu; podsjeća da je biološka raznolikost ključna u borbi protiv klimatskih promjena i da njezin gubitak ugrožava napredak u pogledu oko 80 % procijenjenih ciljnih vrijednosti ciljeva održivog razvoja; poziva Komisiju da predstavi detaljan plan u kojem se navodi kako namjerava ispuniti ciljne vrijednosti u pogledu potrošnje i rodnih pitanja do kraja VFO-a;

191. snažno potiče Komisiju da poveća transparentnost i odgovornost programiranja i provedbe fondova za unutarnje poslove u trećim zemljama i financiranje Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju, primjerice u zemljama kao što su Tunis i Libija; potiče Komisiju da izradi javno dostupan pregled svih rashoda povezanih s migracijama u trećim zemljama, te poziva na *ex ante* procjene učinka na ljudska prava za rashode povezane s migracijama u trećim zemljama i da te procjene, kada to pravila zahtijevaju, podijeli s Parlamentom;

192. naglašava da je, nakon teških terorističkih napada Hamasa na Izrael 7. listopada 2023., Komisija 9. listopada 2023. najavila svoju odluku o preispitivanju pomoći Unije Palestini; napominje da je preispitivanje, dovršeno 21. studenoga 2023., pokazalo da Komisija primjenjuje odgovarajuće *ex ante* i *ex post* kontrole, da su uspostavljene zaštitne mjere učinkovite te da dosad nisu pronađeni dokazi da je novac preusmjeren u neplanirane svrhe; ustraje u potrebi da europska sredstva odlaze samo onim korisnicima koji dijele vrijednosti Unije u pogledu vladavine prava, demokracije i ljudskih prava; u tom pogledu podsjeća na izvješće Parlamenta 2023/2122 (INI) doneseno 17. siječnja 2024. o transparentnosti i odgovornosti nevladinih organizacija koje se financiraju iz proračuna Unije u kojem se poziva na jačanje Komisijinih mehanizama kontrole i razvoj usklađenog sustava praćenja kako bi se sredstva Unije slijedila do krajnjih korisnika;

193. ističe da se proračunom Unije mora nastaviti pružati potpora izgradnji mira i stabilnosti u regiji Bliskog istoka, borbi protiv mržnje i fundamentalizma te promicanju ljudskih prava; iščekuje reviziju uporabe sredstava Unije koju provodi Komisija; ističe međusobnu povezanost stabilnosti i održivog razvoja, posebno u nestabilnim zemljama i regijama;

194. naglašava da Unija ni pod kojim okolnostima ne bi trebala, izravno ili neizravno, financirati terorizam te stoga ne bi trebala pružati potporu nijednom tijelu povezanom s Hamasom ili bilo kojom drugom terorističkom organizacijom; naglašava da bi Unija trebala pomoći palestinskom civilnom stanovništvu i zagovarati mir u regiji; traži od Komisije da obavještava Parlament o novim zbivanjima i naporima poduzetima za pružanje izravne potpore palestinskim civilima i izbjeglicama te za sprečavanje terorista u preusmjeravanju sredstava;

195. zabrinut je zbog vjerodostojnih izvješća da je teroristička organizacija Hamas mogla djelomično zloupotrijebiti novac poreznih obveznika Unije ili sredstva drugih donatora; naglašava da bi relevantna sredstva Unije trebala koristiti palestinskom civilnom stanovništvu i osigurati hranu, medicinske potrepštine, stanovanje i osnovnu infrastrukturu pogođenom stanovništvu, a posebno djeci, ženama, starijim osobama i osobama s invaliditetom; potiče Komisiju da u kontekstu pružanja potpore i humanitarne pomoći palestinskom stanovništvu diversificira pouzdane partnere, kao što su Svjetska zdravstvena organizacija, UNICEF ili različite organizacije Crvenog polumjeseca; nadalje, zabrinut je zbog drugih vjerodostojnih navoda da su određeni zaposlenici UNWRA-e mogli biti uključeni u teroristička djela terorizma Hamasa ili povezani s njima; potiče Komisiju da zajamči neovisne kontrole Agencije Ujedinjenih naroda za pomoć palestinskim izbjeglicama na Bliskom istoku (UNRWA) od strane vanjskih stručnjaka, Europskog revizorskog suda i iskusnih međunarodnih partnera, kao što su, među ostalim, Kanada za globalna pitanja ili AusAid;

196. izražava veliku zabrinutost zbog toga što su neke zemlje nedavno najavile da će obustaviti financiranje Agencije UN-a za pomoć palestinskim izbjeglicama na Bliskom istoku (UNRWA) uoči ishoda istrage; poziva na povećano i kontinuirano financiranje s obzirom na ključnu ulogu te agencije u humanitarnom odgovoru u Gazi, kao i da se osigura neprekinuto pružanje prijeko potrebnih usluga ranjivom stanovništvu na Bliskom istoku; podsjeća na ključnu ulogu humanitarne pomoći palestinskim izbjeglicama na čitavom Bliskom istoku;

197. naglašava važnost obrazovanja i iznimnu potrebu za osuđivanjem i iskorjenjivanjem svih oblika govora mržnje i nasilnog djelovanja na objema stranama; ističe da do suspenzije financiranja ne bi trebalo doći proizvoljno ili bez transparentnih i neovisnih dokaza o zlouporabi;

198. podsjeća da su nalazi studije o palestinskim udžbenicima koju je Komisija naručila od Instituta Georg Eckert otkrili složenu sliku prema kojoj se u udžbenicima i. poštuju UNESCO-ovi standardi i usvajaju kriteriji koji su široko prihvaćeni u međunarodnom obrazovnom diskursu, uključujući veliku usredotočenost na ljudska prava, ii. izražava narativ otpora u kontekstu izraelsko-palestinskog sukoba i iii. pokazuje antagonizam prema Izraelu; prima na znanje da Unija ne financira palestinske udžbenike te da oni ne potpadaju ni pod odgovornost UNRWA-a, koji nastoji osigurati kvalitetno obrazovanje i promicati njime kulturu ljudskih prava, čak i u zahtjevnim vremenima; ističe da su obrazovanje i pristup učenika mirnim i nepristranim udžbenicima ključni; naglašava stajalište Parlamenta da se udžbenici čija se izrada financira sredstvima Unije moraju uvjetovati potpunim poštovanjem UNESCO-ovih standarda mira i tolerancije; kao što je Europski parlament već odlučio u svojoj preporuci iz 2023. o odnosima s Palestinskom samoupravom te kako je opetovano tražio u svojim posljednjim rezolucijama o izgledima za postizanje dvodržavnog rješenja;

199. podsjeća na strategiju Unije za promicanje i osiguravanje kvalitetnog obrazovanja za djecu u cijelom svijetu, osobito kad se pruža posebna financijska potpora Unije; osuđuje problematičan sadržaj pun mržnje, kojim se raspiruje nasilje, širi antisemitizam i potiče na mržnju, u palestinskim školskim udžbenicima koje su izradili javni službenici koje financira Unija, kao i u dodatnim obrazovnim materijalima koje je izradilo osoblje UNRWA-a i koji se poučavaju u školama te agencije; ponovno potvrđuje, u kontekstu teških terorističkih napada Hamasa počinjenih 7. listopada 2023., da obrazovanje kojim se promiče mržnja ima izravne i drastične posljedice na sigurnost Izraelaca i na izglede mladih Palestinaca da imaju bolju budućnost; stoga traži od Komisije da pomno nadzire da se nikakva financijska sredstva ne dodjeljuju i ne povezuju, ni izravno ni neizravno, s upotrebom takvih obrazovnih materijala te da Palestinska samouprava brzo izmijeni čitav kurikulum kako je opetovano traženo u odlukama o razrješnici za izvršenje općeg proračuna Unije za financijske godine 2016., 2018., 2019., 2020. i 2021.; naglašava da će Unija pružati financijsku potporu Palestinskoj samoupravi u području obrazovanja pod uvjetom nacionalnog palestinskog kurikuluma u kojem referentni udžbenici i obrazovni materijali ne uključuju antisemitski sadržaj i ne potiču na nasilje te omogućuju kvalitetno obrazovanje; u tom pogledu poziva Komisiju i države članice da podijele svoju stručnost i znanje, daju savjete i osiguraju tehničku potporu kako bi se palestinski nastavnici, pružatelji osposobljavanja i stručnjaci osnažili u provedbi obrazovanja koje je potpuno u skladu sa standardima UNESCO-a;

200. ističe da, prema odgovorima povjerenika za susjedstvo i proširenje za izvješće o razrješnici za 2021., aktualni razvojni portfelj za Palestince na temelju Uredbe o uspostavi Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju (NDICI) iznosi 681 milijun EUR od 2021. do 2023. za Palestinsku samoupravu, UNRWA i razvojne projekte na Zapadnoj obali i u Gazi; napominje da je otprilike jedna trećina sredstava iskorištena za projekte u Gazi, a dvije trećine za projekte na Zapadnoj obali; ističe da je Unija UNRWA-u dala 271 milijun EUR za pružanje socijalnih usluga palestinskim izbjeglicama i da je uz to osigurala potporu za stalne rashode Palestinske samouprave, uglavnom za plaće i mirovine javnih službenika, socijalne naknade koje se plaćaju putem programa za prijenos gotovine i dio troškova za upućivanje pacijenata u bolnice u istočnom Jeruzalemu putem mehanizma PEGASE;

201. izražava šok zbog terorističkih napada 7. listopada 2023. u kojima je Hamas počinio nasilje, silovanje i druge oblike seksualnog mučenja nad ženama, tinejdžericama i djevojčicama izraelskih i drugih nacionalnosti; naglašava da se taj ciljani oblik seksualnog nasilja i mučenja žena sustavno koristi kao ratni zločin i terorizam; žali zbog toga što ESVD i Komisija nisu dovoljno usredotočeni na seksualno nasilje nad ženama povezano sa sukobima; poziva na uspostavu mehanizma za identifikaciju i pružanje potpore žrtvama, prikupljanje svjedočanstava, identifikaciju počinitelja i poduzimanje pravodobnih mjera kako bi se osiguralo da se slične situacije ne događaju u budućnosti; poziva na uspostavu platforme za osiguravanje vidljivosti žrtava i njihove patnje; poziva na veću potporu subjektima kao što je Udruženje kriznih centara na rasu u Izraelu ili sličnim subjektima u područjima sukoba; naglašava da bi žrtvama seksualnog nasilja povezanog sa sukobima trebalo osigurati dodatna sredstva Unije, kao i za relevantne obrazovne aktivnosti; prima na znanje nedostatak podataka u godišnjim izvješćima o radu o iznosu sredstava Unije predviđenih u proračunu za potporu takvim žrtvama i relevantnim subjektima; preporučuje Komisiji da pruži jasnije izvješćivanje o pomoći Unije koja se pruža takvim žrtvama i relevantnim subjektima;

202. ističe da Europski revizorski sud u svojem godišnjem izvješću za 2022. ističe primjer neprihvatljivih rashoda uvrštenih u zahtjev za povrat troškova u vezi s projektom u Palestini za održivu uporabu prirodnih resursa radi potpore prelasku Palestine na zeleno gospodarstvo, s poticajnom komponentom koja je bila namijenjena potpori MSP-ovima u obliku bespovratnih sredstava za „zelene” projekte u područjima energetske učinkovitosti, obnovljivih izvora energije i smanjenja onečišćenja; ističe da je 190 500 EUR odobreno i plaćeno razvojnoj agenciji, koja je imala zadaću pratiti provedbu projekta krajnjeg korisnika, ali projekt nije realiziran ([17]);

203. zabrinut je zbog uništenja i zapljene projekata koji se financiraju sredstvima Unije na Zapadnoj obali i napominje da je Izrael 2022. srušio ili zaplijenio 101 konstrukciju koju financiraju Unija ili države članice Unije u vrijednosti 337 019 EUR, što je treća najveća financijska šteta od 2016.; podsjeća da su predstavnici institucija Unije, zabrinute države članice i drugi donatori u nekoliko navrata zatražili povrat ili naknadu za srušenu, demontiranu ili zaplijenjenu imovinu koju financira Unija; podsjeća na stajalište Vijeća koje je izrazilo da se zalaže za to da se osigura da se u svim sporazumima između Izraela i Unije mora nedvosmisleno i izričito navesti neprimjenjivost na područja koja su pod okupacijom Izraela od 1967. i da se nastavi stvarna provedba postojećeg prava Unije i bilateralnih sporazuma koji se primjenjuju na proizvode iz izraelskih naselja;

204. napominje da je 2022. DG NEAR isplatio 910,8 milijuna EUR bilateralne pomoći Ukrajini, od čega je 698 milijuna EUR isplaćeno u okviru proračunske potpore; napominje da je gotovo 200 milijuna EUR sredstava iz projekata koji su u tijeku uspješno prenamijenjeno kako bi doprlo do korisnika prije nego što su humanitarni partneri mogli mobilizirati svoje programe pomoći; napominje da su ograničenja u pogledu odgovarajućeg praćenja projekata u Ukrajini dovela do zadrške u godišnjem izvješću o radu DG-a NEAR za 2022. i da se provode korektivne mjere, kao što je praćenje napretka u provedbi projekata na temelju pregleda dokumentacije, rješenja na daljinu i angažiranja pružatelja usluga;

205. prima na znanje plan reformi i rasta za zapadni Balkan koji je Komisija predložila radi daljnje potpore radu na uspostavi konvergencije u toj regiji; naglašava potrebu za većom jasnoćom u pogledu upotrebe različitih financijskih instrumenata u regiji, prije svega Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA III), Gospodarskog i investicijskog plana te plana reformi i rasta; potiče Komisiju da omogući izravniji pristup sredstvima Unije na podnacionalnoj razini;

206. pozdravlja činjenicu da se Instrumentom za Ukrajinu utvrđuju odredbe za osiguravanje djelotvornih kontrola; podsjeća na činjenicu da je Parlament 7. travnja 2022. pozvao na zapljenu ruske imovine u vlasništvu ruskih pojedinaca i subjekata, zamrznute kao posljedica mjera ograničavanja Unije, kako bi se financirala obnova Ukrajine;

207. pozdravlja strategiju Global Gateway kao usklađen odgovor Unije na globalne izazove kojim se objedinjuju javna i privatna ulaganja; konstatira da je 2022. bila prva puna godina provedbe strategije Global Gateway; naglašava potrebu za većom transparentnošću, odgovornošću i redovitim procjenama provedbe strategije Global Gateway, kao i za većom uključenošću Parlamenta u pogledu njegove uloge vršitelja demokratskog nadzora;

208. pozdravlja činjenicu da je OLAF potpisao sporazume o administrativnoj suradnji s Uredom glavnog državnog odvjetnika Ukrajine 11. veljače 2021. i ukrajinskim Državnim uredom za reviziju u ožujku 2023.; napominje da se uskoro očekuje da će Ukrajina biti povezana s Programom Unije za borbu protiv prijevara (UAFP) i pozdravlja činjenicu da OLAF pruža potporu ukrajinskim vlastima u provedbi nacionalnih mjera i strategija za borbu protiv prijevara; pozdravlja činjenicu da je EPPO potpisao radne sporazume s Nacionalnim ukrajinskim uredom za borbu protiv korupcije u srpnju 2023. kako bi se olakšala suradnja u istragama slučajeva korupcije te s Uredom glavnog državnog odvjetnika Ukrajine u ožujku 2022. radi zaštite financijskih interesa Unije i Ukrajine učinkovitom istragom i kaznenim progonom;

([17]) https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/AR-2022/AR-2022_HR.pdf.

Preporuke

209. poziva Komisiju da:

i. poboljša kvalitetu novog softvera u sustavu OPSYS, stabilizira aplikaciju i poboljša sučelja između različitih modula OPSYS-a te dodijeli resurse potrebne za poboljšanje njegove zrelosti/pouzdanosti;

ii. nastavi osiguravati da se u svim ugovorima koji uključuju financiranje sredstvima Unije u potpunosti poštuju primjenjive vrijednosti Unije i zakonodavstvo Unije, uključujući odgovornost, transparentnost i zaštitu sredstava Unije; strogim mehanizmima praćenja i *ex ante* i *ex post* kontrole osigura da svi pojedinci uključeni u djelovanja koja financira Unija isključivo slijede ciljeve Unije i provode aktivnosti odobrene za financiranje sredstvima Unije te, prema potrebi, zatraži povrat ili naknadu za srušenu, demontiranu ili zaplijenjenu imovinu koju financira EU;

iii. pojača svoju komunikaciju s međunarodnim organizacijama kako bi se Europskom revizorskom sudu omogućio potpun, neograničen i pravodoban pristup dokumentima koji su potrebni za obavljanje njegove zadaće u skladu s UFEU-om, i to ne samo u formatu koji omogućuje samo čitanje;

iv. uspostavi odgovarajuće mjere *ex ante* i *ex post* kontrole u nestabilnim zonama ili zonama sukoba kako bi se osigurali odgovarajuća kontrola trošenja sredstava Unije i načini povrata sredstava Unije;

v. osigura odgovarajuću, pravodobnu i temeljitu reviziju, među ostalim uz uključivanje EPPO-a i Europskog revizorskog suda, svih sredstava koja se pružaju u okviru Instrumenta za Ukrajinu i predstojećeg Instrumenta za zapadni Balkan;

Europska javna uprava

Ljudski resursi

210. napominje da je proračun za programe u okviru naslova 7. VFO-a „Europska javna uprava” iznosio 11,6 milijardi EUR (5,9 % proračuna Unije), a obuhvaća rashode institucija i tijela Unije za ljudske resurse i mirovine (oko 70 % ukupnog iznosa), zgrade, opremu, energiju, komunikacije i informacijsku tehnologiju; napominje da Komisija troši 58,6 % ukupnog iznosa (6,7 milijardi EUR); napominje da je 31. prosinca 2022. doneseni konačni proračun za Europsku komisiju obuhvaćao 6 298,13 milijuna EUR odobrenih sredstava za preuzimanje obveza (od čega je izvršeno 99,84 %, odnosno 6 288,14 milijuna EUR) i 6 298,22 milijuna EUR odobrenih sredstava za plaćanje (od čega je izvršeno 94,66 %, odnosno 5 961,72 milijuna EUR);

211. napominje da je Revizorski sud ispitao uzorak od 60 transakcija koji je reprezentativan za sve rashode u okviru naslova 7. VFO-a, uključujući sve institucije i tijela Unije; napominje da je Revizorski sud također ispitao informacije o pravilnosti navedene u godišnjim izvješćima o radu svih institucija i tijela, uključujući Komisijine glavne uprave i urede koji u prvom redu snose odgovornost za administrativne rashode, koje su potom iznesene u godišnjem izvješću o upravljanju proračunom EU-a i njegovoj uspješnosti; sa zadovoljstvom prima na znanje da Revizorski sud procjenjuje da stopa pogreške u naslovu 7. VFO-a nije bila značajna i napominje da Komisiji nisu upućene nove preporuke;

212. napominje da je Komisija u travnju 2022. donijela novu strategiju za ljudske resurse kako bi odgovorila na nove potrebe nakon krize uzrokovane bolešću COVID-19 i povećala privlačnost radnih mjesta, omogućila brži i fleksibilniji odabir i zapošljavanje te ponudila fleksibilne i uspješne karijere za cjelokupno osoblje; napominje da dokument sadržava niz predviđenih promjena i poboljšanja koje bi trebalo postupno provoditi te da se o dijelu njegova sadržaja prvo pregovara u socijalnom dijalogu s predstavnicima osoblja;

213. napominje da Komisija sve više zapošljava ugovorne ili privremene djelatnike na stalnim radnim mjestima kako bi obavljali nove zadaće koje proizlaze iz brzih promjena u prioritetima, kao odgovor na posebne ili hitne situacije, pa čak i kako bi se stvorila protuteža geografski neuravnoteženom zapošljavanju; podsjeća na svoju zabrinutost zbog gubitka znanja u institucijama i zbog negativnog utjecaja na izglede i sigurnost radnih mjesta dotičnih članova osoblja; ističe da zapošljavanje ugovornog ili privremenog osoblja nije održivo rješenje za sve manje i geografski neuravnotežene prijave na natječaje Unije i, što je najvažnije, za dugoročan i složen problem smanjenja privlačnosti Unije kao poslodavca;

214. sa zadovoljstvom napominje da je postotak žena na rukovodećim položajima znatno porastao od početka mandata: u srpnju 2023. udio žena na rukovodećim položajima iznosio je 45,2 % na razini višeg rukovodstva (povećanje od gotovo 9 postotnih bodova od početka mandata) i 47,5 % na razini srednjeg rukovodstva (povećanje od 6 postotnih bodova);

215. priznaje da je, kako bi se osiguralo zapošljavanje na što široj geografskoj osnovi, potrebno ukloniti uzroke nedovoljne zastupljenosti od početne faze zapošljavanja; pozdravlja činjenicu da se, radi jačanja geografske ravnoteže među različitim kategorijama osoblja Komisije, Glavna uprava za ljudske resurse i sigurnost (DG HR) sastala sa svim državama članicama kako bi raspravile o njihovoj zastupljenosti i dovršile sve zajedničke akcijske planove uzimajući u obzir posebnosti svake države članice radi zajedničkog uklanjanja mogućih uzroka nedovoljne zastupljenosti;

216. prima na znanje donošenje i provedbu akcijskog plana za povećanje atraktivnosti karijera u Luxembourgu; prima na znanje razmatranja Komisije protiv uvođenja koeficijenta ispravka za Luxembourg u ovom trenutku u njezinu izvješću o razvoju kupovne moći primitaka od rada i mirovina dužnosnika Unije (COM(2022) 180); podsjeća na svoje opetovane zahtjeve upućene Komisiji da pronađe načine za ublažavanje rastućeg problema razlike u kupovnoj moći članova osoblja zaposlenih u Luxembourgu, koja uglavnom proizlazi iz troškova života;

217. podsjeća na reviziju aktivnosti Europskog ureda za odabir osoblja (EPSO) koju je proveo Revizorski sud i opažanja o njegovoj djelotvornosti i učinkovitosti ([18]); napominje da je EPSO 2022. i 2023. uveo testiranje na daljinu i žali zbog toga što se taj sustav sada ponovno ocjenjuje zbog brojnih tehničkih poteškoća s kojima se suočavaju mnogi kandidati; žali zbog neugodnosti za kandidate, izravnih proračunskih troškova obustave vanjskih natječaja i dodatnih napora koje su službe Komisije koje zapošljavaju novo osoblje uložile kako bi se pronašla odgovarajuća zamjena;

218. podsjeća na zaključak Revizorskog suda u tematskom izvješću 13/2019 da je „neprihvatljivo […] bilo kakvo neetičko postupanje osoblja i članova institucija i tijela Europske unije (EU). Takvo postupanje – čak i ako je samo navodno – izaziva veliko zanimanje javnosti i umanjuje povjerenje u EU”; izražava žaljenje zbog dva slučaja potencijalnog sukoba interesa koji uključuju visokorangirane dužnosnike u DG-u MOVE za misije i DG-u NEAR za vlasništvo o kojima su 2022. izvijestili mediji; prima na znanje da Komisija provodi djelotvoran sustav unutarnje kontrole u pitanjima upravljanja etikom prema izvješću Revizorskog suda iz 2019. i odluci Europskog ombudsmana o istrazi slučajeva „rotirajućih vrata”; ističe da neetičko postupanje ima i proračunski trošak za predmetnu instituciju te ponavlja svoje stajalište i očekivanja od tijela Unije za etička pitanja;

219. prima na znanje otvaranje i popunjavanje radnog mjesta izaslanika EU-a za MSP-ove koji je izvanredni član privremenog osoblja u razredu AD 15; žali zbog toga što je više medijskih kuća izvijestilo da je uspješni kandidat u konačnici imenovan unatoč tome što je u postupku zapošljavanja ocijenjeno da dvije preostale kandidatkinje iz nedovoljno zastupljenih država članica imaju bolje kvalifikacije, što dovodi u pitanje jesu li uzeta u obzir načela zasluga te rodne i geografske ravnoteže; sa zabrinutošću napominje da je uspješni kandidat član njemačke političke stranke predsjednice von der Leyen koji je na odlasku iz stranke; poziva Komisiju da ispravi situaciju opozivom imenovanja i pokretanjem uistinu transparentnog i otvorenog postupka odabira izaslanika EU-a za MSP-ove;

Zgrade i uprava

220. napominje da je uvođenje novog središnjeg korporativnog financijskog sustava Komisije pod nazivom SUMMA trebalo početi do kraja 2023. i da je plan napredovao u skladu s ciljem da se sustav počne primjenjivati početkom 2024.; izražava žaljenje zbog toga što je rok za provedbu novog računovodstvenog sustava produljen za godinu dana jer se povezivanje operativnih programa (podijeljeno upravljanje, elektroničko upravljanje bespovratnim sredstvima, e-nabava, plaćanja za osoblje) i sustava SUMMA pokazalo složenijim nego što se očekivalo; sa zabrinutošću naglašava da su troškovi programa SUMMA od njegova pokretanja početkom 2018. do kraja 2022. iznosili oko 95 milijuna EUR i da se procjenjuje da će za produljenje njegova vremenskog okvira 2024. biti potrebno oko 7 milijuna EUR dodatnih sredstava;

221. prima na znanje donošenje „Komunikacije o ozelenjivanju Komisije” 5. travnja 2022., kojom se nastoji postići klimatska neutralnost do 2030., uključujući akcijski plan za smanjenje njezinih emisija stakleničkih plinova; prima na znanje da Komisija namjerava postići te ciljeve kupnjom energetski učinkovitijih i ekološki prihvatljivijih zgrada, prelaskom na dinamične radne prostore za suradnju i smanjenjem broja ureda te ponavlja upozorenje da je u svim budućim odlukama o tom pitanju potrebno uzeti u obzir dobrobit i zadovoljstvo osoblja;

222. prima na znanje medijska izvješća o pregovorima između belgijske vlade i Komisije o transakciji nekretninama u vrijednosti od gotovo 1 milijarde EUR i planove Komisije da unajmi uredske prostore na sjeveru Bruxellesa, kao i nevoljkost dotičnog osoblja; naglašava da razvoj politika Komisije u području nekretnina ne bi smio narušiti radne uvjete njezina osoblja;

([18]) Tematsko izvješće Europskog revizorskog suda 23/2020 naslovljeno „Europski ured za odabir osoblja: vrijeme je da se proces odabira prilagodi potrebama za zapošljavanjem koje se mijenjaju”.

223. zabrinut je zbog toga što je Komisija odbila dostaviti evidenciju o raspravama s farmaceutskim poduzećem i žali zbog nedostatka transparentnosti u vezi s tekstualnim porukama između predsjednice Komisije i farmaceutskih poduzeća o kupnji cjepiva protiv bolesti COVID-19; prima na znanje odluku Europskog ombudsmana o povezanom predmetu 1316/2021/MIG s obzirom na to da neupisivanje tekstualnih poruka u registru dokumenata predstavlja „nepravilnu primjenu" i zabrinut je zbog toga što Komisija nije postupila u skladu s preporukom da provede još jedno pretraživanje relevantnih tekstualnih poruka; napominje da Komisija do danas zastupnicima u Europskom parlamentu nije stavila na raspolaganje neredigirane verzije potpisanih ugovora; podsjeća svoju rezoluciju od 13. srpnja 2023. o javnom pristupu dokumentima – godišnja izvješća za razdoblje 2019. 2021.,

Europske škole

224. sa zadovoljstvom prima na znanje da Revizorski sud u svojem godišnjem izvješću za financijsku godinu 2022. nije utvrdio nikakve značajne pogreške u završnoj konsolidiranoj godišnjoj računovodstvenoj dokumentaciji europskih škola; pozdravlja daljnja poboljšanja koja je Revizorski sud istaknuo u pogledu kvalitete konačne pojedinačne i konsolidirane računovodstvene dokumentacije u usporedbi s prethodnim godinama;

225. sa zabrinutošću napominje da su Revizorski sud i vanjski revizor utvrdili beznačajne pogreške, koje su se uglavnom odnosile na izračun rezervacija za primanja nakon prestanka radnog odnosa, te da revizorska mišljenja vanjskog revizora nisu bila u skladu s okvirnim ugovorom sklopljenim s Uredom glavnog tajnika (dalje u tekstu: „središnji ured");

226. napominje da je Revizorski sud, iako pozdravlja poboljšanja u postupcima zapošljavanja i javne nabave u središnjem uredu, utvrdio nedostatke u tim postupcima u dvjema od sedam škola koje je pregledao (Frankfurt i Luxembourg I); sa zabrinutošću primjećuje da je Revizorski sud utvrdio nedostatke u postupcima plaćanja i u središnjem uredu i u dvjema školama koje su pregledane;

227. podsjeća da je Parlament u svojoj Rezoluciji od 12. rujna 2023. pod naslovom „Sustav europskih škola: trenutačno stanje, izazovi i perspektive" ([19]) naglasio da postoje veliki nedostaci u trenutačnom sustavu zapošljavanja nastavnika u sustavu europskih škola, što dovodi do neusklađenosti između potreba na terenu i stvarnog osoblja koje države članice upućuju na rad, do problema s godišnjim planovima zapošljavanja, poteškoća pri pronalasku kvalificiranih nastavnika i osoblja, nesigurnih radnih uvjeta za lokalno zaposlene nastavnike i ostalo nastavno osoblje te do problema s kontinuiranim stručnim razvojem;

Preporuke

228. poziva Komisiju da:

i. pri provedbi nove strategije za ljudske resurse jednako uzima u obzir učinkovito korištenje uredskih prostora te zdravlje i dobrobit osoblja, osobito osoba s invaliditetom, te propisno uključi predstavnike osoblja u mijenjanje radnih uvjeta;

ii. posveti posebnu pažnju sprečavanju i utvrđivanju slučajeva izgaranja na poslu i odgovarajućem upravljanju njima u širem kontekstu zapošljavanja, radnog opterećenja i dobrobiti osoblja;

iii. pojača mjere za potporu ženama u rukovodstvu kako bi se povećao broj prijava visokokvalificiranih žena na srednje i više rukovodeće položaje u Komisiji i agencijama Unije;

iv. nastavi svoj rad na izjednačavanju geografske zastupljenosti među članovima osoblja na svim razinama, a da pritom ispuni zahtjeve iz Pravilnika o osoblju u pogledu kompetencija i zasluga kandidata;

v. bez odgode i učinkovito riješi poteškoće s kojima se suočavaju članovi osoblja koji su upućeni u službu i borave u Luxembourgu;

vi. primjereno uloži u izgradnju informatičkih kapaciteta i resursa kako bi EPSO bio učinkovitiji i djelotvorniji, a posebno kako bi se osigurali optimalni uvjeti testiranja u budućim postupcima odabira; i

vii. uvede bolji i stroži pristup upravljanju rizicima u pogledu spremnosti uvođenja sustava SUMMA i izbjegne značajne rizike od privremenih poremećaja dok novi računovodstveni sustav ne postane potpuno operativan;

viii. prati preporuke Europskog ombudsmana u predmetu 1316/2021/MIG te osigura da interne smjernice o registraciji dokumenata budu u skladu s Uredbom (EZ) br. 1049/2001 Europskog parlamenta i Vijeća ([20]);

([19]) Usvojeni tekstovi, P9_TA(2023)0306.

([20]) Uredba (EZ) br. 1049/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2001. o javnom pristupu dokumentima Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije (SL L 145, 31.5.2001., str. 43.).

229. nadalje, poziva Komisiju da nastavi podupirati europske škole da:

i. bez odgode provedu preporuke Revizorskog suda iz njegova izvješća o računovodstvenoj dokumentaciji europskih škola za financijsku godinu 2022. i obavješćuju tijelo nadležno za davanje razrješnice o napretku;

ii. hitno riješe problem stalnog nedostatka nastavnika i za sve osiguraju stabilno i pravedno zaposlenje zadržavanjem osoblja i smanjenjem njegove fluktuacije, čime bi se također spriječio odljev mozgova; i

iii. pod vodstvom neovisnog predsjedatelja provede detaljno preispitivanje rukovoditeljskih i upravljačkih struktura u cijelom sustavu europskih škola i u njega uključi Glavnu upravu Komisije za obrazovanje, mlade, sport i kulturu;

POGLAVLJE II.

Mehanizam za oporavak i otpornost

Opće napomene

230. podsjeća da je izbijanje pandemije bolesti COVID-19 u 2020. naglo promijenilo gospodarske i socijalne izglede Unije i dovelo do zajedničkog pokretanja paketa za oporavak Europe, koji se sastoji od VFO-a za razdoblje 2021. 2027. i instrumenta NextGenerationEU, čiji je temelj Mehanizam za oporavak i otpornost; podsjeća da je cilj Mehanizma za oporavak i otpornost pružiti državama članicama financijsku potporu kako bi se ublažile teške gospodarske i socijalne posljedice pandemije bolesti COVID-19 i kako bi europska gospodarstva i društva postala održivija, otpornija, uključivija i bolje pripremljena za izazove i mogućnosti zelene i digitalne tranzicije; podsjeća da je Mehanizam za oporavak i otpornost inovativan privremeni instrument koji se temelji na uspješnosti, što znači da su plaćanja povezana sa zadovoljavajućim ostvarenjem ključnih etapa i ciljnih vrijednosti koje odražavaju napredak u reformama i ulaganjima uključenima u nacionalne planove za oporavak i otpornost, a koji su utvrđeni u provedbenoj odluci Vijeća;

231. napominje da je do kraja 2022. doneseno svih 27 planova za oporavak i otpornost, s dodijeljenih 335,1 milijarda EUR u bespovratnim sredstvima i 165,3 milijarde EUR u zajmovima, koji će biti isplaćeni nakon ostvarenja 2 557 mjera (koje se sastoje od otprilike jedne trećine za reforme i dvije trećine za ulaganja) i s njima povezanih 6 237 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti do 2026.; napominje da je Komisija 2022. isplatila ukupno 74,4 milijarde EUR (47,2 milijarde EUR u bespovratnim sredstvima i 27,2 milijarde EUR u zajmovima), uključujući pretfinanciranje;

232. napominje da je plan REPowerEU pokrenut u svibnju 2022. kako bi se Uniji pomoglo da smanji svoju ovisnost o ruskim fosilnim gorivima uštedom energije, proizvodnjom čiste energije i diversifikacijom opskrbe energijom, što je u skladu sa zelenom tranzicijom; napominje da su izmjenama Uredbe (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća ([21]) („Uredba o Mehanizmu za oporavak i otpornost”) uvedenima Uredbom (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća ([22]) o planu REPowerEU u Mehanizam za oporavak i otpornost uvedeni dodatno financiranje i dodatni prioriteti; napominje da je svih 27 država članica podnijelo izmijenjene planove za oporavak i otpornost kako bi uključile poglavlja o planu REPowerEU i zatražile dodatnu potporu u obliku zajmova, provele prilagodbe nakon ažuriranja maksimalnog financijskog doprinosa ili unijele izmjene zbog objektivnih okolnosti, kako je omogućeno Uredbom o Mehanizmu za oporavak i otpornost; napominje da revidirani planovi za oporavak i otpornost podliježu istim kriterijima za ocjenjivanje kao i izvorni planovi, zajedno s posebnim zahtjevima koji se primjenjuju na poglavlja o planu REPowerEU;

233. podsjeća da u okviru NGEU-a Komisija izdavanjem obveznica Unije može prikupiti do 806,9 milijardi EUR u razdoblju od sredine 2021. do 2026.; napominje da je Komisija u lipnju 2022. najavila plan financiranja za razdoblje od lipnja do kraja prosinca 2022. i prikupila dodatnih 50 milijardi EUR dugoročnog financiranja za instrument NextGenerationEU, što je dopunjeno kratkoročnim obveznicama EU-a, čime je ukupni nepodmireni iznos obveznica instrumenta NextGenerationEU porastao na 171 milijardu EUR, od čega je 36,5 milijardi EUR prikupljeno izdavanjem zelenih obveznica; napominje da se taj dug sastoji od posuđenih iznosa s različitim rokovima dospijeća u rasponu od godinu dana do više od 25 godina; napominje da će otplata duga instrumenta započeti tek nakon 2028.;

([21]) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17.).

([22]) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavljâ o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni uredaba (EU) br. 1303/2013, (EU) 2021/1060 i (EU) 2021/1755 te Direktive 2003/87/EZ (SL L 63, 28.2.2023., str. 1.).

234. prima na znanje trud Komisije da prikupi sredstva na financijskim tržištima za osiguravanje financijskih sredstava za Mehanizam za oporavak i otpornost; napominje da je 2020. u VFO-u za razdoblje 2021.–2027. planiran iznos od 14,9 milijardi EUR za plaćanje kamata za bespovratnu potporu u okviru instrumenta NextGenerationEU; zabrinut je zbog učinka viših kamatnih stopa na kupovnu moć proračuna Unije jer su se kamatne stope za desetogodišnje obveznice EU-a povećale s 0,09 % u 2021. na 3,2 % u 2023.; napominje da su troškovi zaduživanja Komisije za AAA viši od nekih država članica s nižom ocjenom; napominje da je potrebno otplatiti pozajmljene iznose, a aktivnosti zaduživanja i dalje su potrebne ne samo kako bi se prikupila nova sredstva, već i kako bi se zamijenio postojeći dug; zabrinut je zbog rasta kamatnih stopa, posebno 2022., dugovanja i neizvjesne sposobnosti otplate zajmova, uzimajući u obzir velik iznos novca koji Komisija uzima u zajam kako bi financirala Mehanizam za oporavak i otpornost; napominje, međutim, da dug trenutačno iznosi 90 milijardi EUR manje nego što je prvotno predviđeno; prima na znanje dugoročni plan Komisije za otplatu duga i poziva Komisiju da ga redovito ažurira i obavješćuje tijelo nadležno za davanje razrješnice o svim novim rizicima koji bi mogli utjecati na njegovu provedbu; prima na znanje izjavu Komisije da će Unija ispuniti svoje obveze prema imateljima obveznica u svim okolnostima i njezin prijedlog tehničke izmjene VFO-a kako bi se optimizirao proračunski tretman troškova zaduživanja u okviru instrumenta NextGenerationEU; napominje da su informacije o dugu EU-a i planiranim otplatama dio redovitog izvješćivanja u okviru dijaloga o NGEU-u; traži da Komisija nastavi dostavljati više informacija Europskom parlamentu o tome kako će se otplata izvršiti i od kojih se institucija sredstva posuđuju; naglašava da taj dug opterećuje proračun EU-a;

235. pozdravlja procjenu Komisije da se potpunom provedbom do kraja 2026. mjerljivih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti koje se financiraju iz zelenih obveznica instrumenta NextGenerationEU, što odgovara 57 % prihvatljivih rashoda za zelene obveznice instrumenta NextGenerationEU, emisije stakleničkih plinova mogu smanjiti za 44 milijuna tona CO2 godišnje, što odgovara 1,2 % ukupnih emisija stakleničkih plinova u Uniji za 2022., te ustraje na pravilnoj provedbi; nadalje naglašava da je važno da reforme i ulaganja u okviru planova za oporavak i otpornost ispunjavaju klimatske ciljeve Uredbe i da se njima u potpunosti poštuje načelo „ne nanosi bitnu štetu”;

Opažanja Suda

236. napominje da je Revizorski sud iznio uvjetno mišljenje o zakonitosti i pravilnosti rashoda Mehanizma za oporavak i otpornost u 2022.; zabrinut je zbog toga što je Revizorski sud zaključio da su u 11 od 13 plaćanja u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost u 2022. postojali kvantitativni nalazi i da su u šest plaćanja postojale značajne pogreške; prima na znanje da Revizorski sud, osim navedenih problema, rashode Mehanizma za oporavak i otpornost prihvaćene u računovodstvenoj dokumentaciji za 2022. smatra zakonitim i pravilnim u svim značajnim aspektima; napominje da se model potrošnje u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost oslanja na procjene Komisije te stoga Revizorski sud ne navodi stopu pogreške, nego procjenjuje da je minimalni financijski učinak njegovih nalaza ispod, ali blizu praga značajnosti;

237. napominje da je Revizorski sud proveo reviziju 244 od 274 ključne etape i svih 37 ciljnih vrijednosti uključenih u zahtjeve za plaćanje za bespovratna sredstva za 2022.; žali što Revizorski sud smatra da je njih 15 imalo nepravilnosti (manje od 5 % ukupnog broja); napominje da Revizorski sud smatra da za osam ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u osam plaćanja nisu na zadovoljavajući način ispunjeni zahtjevi i da je Komisija izvršila odgovarajuća plaćanja; napominje da se zaključci Revizorskog suda temelje na opsežnoj reviziji, i da Komisija osporava njegovo tumačenje pravnih zahtjeva Vijeća, ili na kvalitativnim prosudbama koje se razlikuju od Komisijinih; napominje da se sva plaćanja u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost ocjenjuju u odnosu na okvir koji je priopćila i primijenila Komisija, koja za svako plaćanje uzima u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora i nadzor koji provode stručnjaci iz država članica u okviru komitologije;

238. napominje da je Revizorski sud utvrdio što smatra dvama slučajevima nastavka postojećeg projekta koji je započeo prije razdoblja prihvatljivosti i ciljeva koji su bili zamjena za stalne nacionalne proračunske rashode; zabrinut je zbog takvih situacija, iako se taj zaključak ne slaže s razmatranjem Revizorskog suda da se opetovane aktivnosti odnose na vrste rashoda kao što su troškovi osoblja i operativni troškovi državnih tijela; podsjeća da se Mehanizam za oporavak i otpornost neće upotrebljavati za financiranje stalnih proračunskih rashoda i poziva na poduzimanje odgovarajućih mjera, uključujući djelomična plaćanja, ako Komisija utvrdi takve slučajeve;

239. podsjeća na opažanje Revizorskog suda u tematskom izvješću br. 21/2022 i njegovu godišnjem izvješću za 2021. da ključne etape i ciljne vrijednosti često nisu dovoljno jasne i da nisu dobro definirane, kao i da Revizorski sud iznosi isto opažanje u svojem godišnjem izvješću za 2022.; poziva Komisiju da se pri izradi budućih instrumenata koji se temelje na uspješnosti osloni na stečeno iskustvo;

240. zabrinut je zbog nalaza Revizorskog suda u tematskom izvješću br. 26/2023 da se ključne etape i ciljne vrijednosti razlikuju u pogledu ambicije među državama članicama i smatra to još jednim primjerom toga da Komisija ne postupa jednako prema državama članicama; prima na znanje da je Komisija potvrdila razlike i pokušat će poboljšati jednako postupanje u fazi provedbe; smatra da bi se prema državama članicama u pravilu trebalo postupati jednako i izražava žaljenje zbog toga što to nije bio slučaj pri pregovaranju o planovima za oporavak i otpornost; inzistira na tome da bi trebalo osigurati jednako postupanje pri evaluaciji ostvarenja ključnih etapa i ciljnih vrijednosti;

241. sa zabrinutošću napominje da Revizorski sud smatra da je 2022. došlo do dvostrukog financiranja, iako predmetna mjera nema nikakvih troškova u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost; prima na znanje opažanje Komisije da je, u skladu s Uredbom o Mehanizmu za oporavak i otpornost, „dvostruko financiranje" izričito povezano s troškovima i da stoga ne može postojati ako država članica nije dostavila procjenu troškova u okviru svojeg nacionalnog plana; napominje da Komisija ističe da besplatne reforme ne povećavaju financijsku omotnicu, ali da su svejedno ključni kriteriji za Komisijinu pozitivnu ocjenu planova za oporavak i otpornost te da je njihova potpuna provedba ključna za odgovarajuća plaćanja;

242. sa zabrinutošću napominje da je Revizorski sud utvrdio i nekoliko slabih točaka u planiranju ključnih etapa i ciljnih vrijednosti te problema u pogledu pouzdanosti informacija koje su države članice uključile u svoje izjave o upravljanju, napominje da je Komisija suglasna s preispitivanjem ključnih etapa i ciljnih vrijednosti pod uvjetom da postoji pravno opravdanje za izmjenu provedbene odluke Vijeća, odnosno da država članica dostavi izmijenjeni plan i pravnu osnovu koja opravdava promjene;

243. naglašava da je Komisija do kraja 2022. OLAF-u prijavila šest slučajeva potencijalnih nepravilnosti utvrđenih tijekom *ex post* revizija ili iz otvorenih izvora u vezi s mjerama koje se podupiru Mehanizmom za oporavak i otpornost; pozdravlja činjenicu da je OLAF 2022. razvio okvir rizika za Mehanizam za oporavak i otpornost i organizirao više od 50 sastanaka za informiranje o prijevarama za službe Komisije, agencije i druge vanjske partnere, uključujući tijela država članica;

244. naglašava da je zaštita financijskih interesa Unije glavni prioritet te da će preciznija provedba i praćenje uspješnosti pomoći u sprečavanju i smanjenju prijevara u ranim fazama; naglašava da su ključne etape i ciljne vrijednosti povezane s vladavinom prava i borbom protiv korupcije od presudne važnosti za suzbijanje korumpiranih pojedinaca, organizacija, vlada ili kaznenih sustava; poziva Komisiju da pomno prati poštovanje vladavine prava i borbe protiv korupcije te da izvijesti o mogućim poništenjima;

245. izražava zabrinutost zbog nalaza Revizorskog suda da za izvješćivanje o prijevarama koje uključuju sredstva iz Mehanizma za oporavak i otpornost izostaje standardiziran pristup s dobrom koordinacijom i suradnjom među državama članicama; pozdravlja činjenicu da je Komisija već prilagodila sustav za upravljanje nepravilnostima tako da ga nadležna nacionalna tijela mogu upotrebljavati za Mehanizam za oporavak i otpornost; potiče Komisiju, EPPO i druge relevantne subjekte na razini Unije i na nacionalnoj razini da se uključe u strukturiranu suradnju radi utvrđivanja slučajeva i mogućih obrazaca prijevara i kaznenih djela protiv financijskih interesa Unije i izvješćivanja o njima, u skladu sa svojim nadležnostima, kako bi se bolje zaštitio novac poreznih obveznika; traži od država članica da ojačaju svoje kapacitete za otkrivanje zločina u tom području;

246. pozdravlja trud u pogledu sustavne i sveobuhvatne revizije Mehanizma za oporavak i otpornost koju provodi Revizorski sud, s naglaskom na zaštiti financijskih interesa Unije, jer pruža temeljitu analizu relevantnih aspekata Mehanizma i vrijedan uvid u njegovu provedbu; sa zadovoljstvom prima na znanje da Komisija općenito prihvaća i primjenjuje preporuke Revizorskog suda te potvrđuje da su mnogi problemi koje je Revizorski sud utvrdio povezani s pravnom osnovom Mehanizma za oporavak i otpornost; smatra da su preporuke Revizorskog suda na temelju njegove revizije Mehanizma za oporavak i otpornost posebno relevantne suzakonodavcima za buduće financijske instrumente Unije koji se temelje na uspješnosti;

247. ističe činjenicu da je Mehanizam za oporavak i otpornost uspostavljen kao zajednički instrument Unije kako bi se ublažile teške gospodarske i socijalne posljedice pandemije bolesti COVID-19 i kako bi europska gospodarstva i društva postala održivija, otpornija, uključivija i bolje pripremljena za izazove i mogućnosti zelene i digitalne tranzicije te da se stoga njegova financijska sredstva ne mogu smatrati vlastitim proračunskim sredstvima država članica; naglašava ključnu ulogu Revizorskog suda i Komisije u njihovim proaktivnim *ex ante* i *ex post* kontrolama kako bi se osiguralo da se sredstva učinkovito troše i da se ključne etape i ciljne vrijednosti ostvaruju u zadovoljavajućoj mjeri;

Revizija i kontrola

248. ističe da je kontrolni okvir prilagođen jedinstvenoj prirodi Mehanizma za oporavak i otpornost i da se temelji na dvjema vrstama kontrola: kontrolama koje provodi Komisija radi pružanja razumnog jamstva o zakonitosti i pravilnosti obveza i plaćanja, na temelju zadovoljavajućeg ostvarenja ključnih etapa i ciljnih vrijednosti kako je utvrđeno u provedbenim odlukama Vijeća kojima se odobravaju planovi za oporavak i otpornost, te ii. kontrolama koje provode države članice kako bi se osigurala odgovarajuća zaštita financijskih interesa Unije kako je predviđeno u članku 22. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost;

249. prima na znanje činjenicu da je Komisija na temelju preporuka Revizorskog suda i stečenog iskustva predstavila svoje metodologije za i. procjenu zadovoljavajućeg ostvarenja ključnih etapa i ciljnih vrijednosti, ii. izračun suspendiranih iznosa u slučaju neostvarenja ključne etape ili ciljne vrijednosti i iii. rješavanje mogućih situacija u kojima je država članica naknadno poništila ključne etape i ciljne vrijednosti za koje je Komisija prvotno ocijenila da su u zadovoljavajućoj mjeri ostvarene;

250. napominje da za okvir za procjenu ključnih etapa i ciljnih vrijednosti nedostaju objašnjenja, tj. razlozi zašto se mehanizam provjere kako je opisan u operativnim aranžmanima ne bi trebao razmatrati za procjenu; napominje da su definicije „zadovoljavajućeg ispunjenja" relevantnih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti definirane pojmovima koji nemaju jasnu definiciju i sadržavaju diskrecijske elemente, kao što su „minimalno odstupanje od zahtjeva" ili „razmjerna kašnjenja", te da metodologija za utvrđivanje djelomičnog plaćanja ne pruža objašnjenje za vrijednosti odabrane kao koeficijente; traži da se pruže dodatna pojašnjenja;

251. izražava zabrinutost zbog toga što Komisija ovisi o informacijama koje su dostavile države članice i preporučuje aktivniju komunikaciju kako bi se proaktivno utvrdilo moguće poništenje ključnih etapa i ciljnih vrijednosti; pozdravlja činjenicu da Komisija prihvaća preporuku da se provede revizija svojih postupaka *ex post* revizije kako bi se provjerilo moguće poništenje ključnih etapa i ciljnih vrijednosti nakon plaćanja, iako izražava žaljenje zbog toga što ne predviđa nikakvo praćenje mogućih preokreta nakon 2026.; posebno je zabrinut zbog toga što u Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost ne postoji pravna odredba o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost koja se odnosi na poništenje ključnih etapa i ciljnih vrijednosti nakon posljednjeg datuma za plaćanja iz Mehanizma za oporavak i otpornost te da se metodologijom Komisije stoga ne pruža pravna jasnoća u slučaju da se praćenje i tehnologija poništi nakon razdoblja provedbe Mehanizma za oporavak i otpornost nakon što se izvrše sva plaćanja, posebno s obzirom na to da će se neke važne ključne etape i ciljne vrijednosti uključiti u planove za oporavak i otpornost vjerojatno ispuniti u posljednjem dijelu trajanja Mehanizma za oporavak i otpornost;

252. napominje da u 12 nacionalnih planova za oporavak i otpornost ključne etape i ciljne vrijednosti obuhvaćaju reforme u području vladavine prava ili reforme za borbu protiv korupcije; prima na znanje nedavni slučaj mogućeg poništenja dviju ključnih etapa povezanih s vladavinom prava u jednoj državi članici; naglašava potrebu da Komisija posveti više pozornosti potencijalnom preokretu u području vladavine prava jer su oni posebno osjetljivi na proizvoljne odluke vlade;

253. napominje da je Komisija provjerila prikladnost sustava kontrole država članica kao preduvjet za pozitivnu ocjenu planova za oporavak i otpornost; napominje da su zauzvrat dodane dodatne posebne „ključne etape kontrole" kao preduvjet za prva plaćanja u planovima za oporavak i otpornost 16 država članica u kojima su nedostaci ili nedostaci zahtijevali dodatne mjere kako bi se osigurala potpuna primjerenost sustava za zaštitu financijskih interesa Unije; zabrinut je zbog opažanja Revizorskog suda u pogledu trajnih nedostataka u kontrolnim sustavima država članica koji ugrožavaju dobro financijsko upravljanje sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost te potiče Komisiju i nacionalna tijela da ih brzo riješe; pozdravlja činjenicu da Revizorski sud nije postavio nikakva pitanja u vezi s njihovim zadovoljavajućim ispunjenjem ocijenjenim tijekom 2022.; prima na znanje probleme u pogledu pouzdanosti informacija koje su države članice dostavile u izjavama o upravljanju, zbog čega se javljaju sumnje u mogućnost oslanjanja na njih pri procjeni ključnih etapa i ciljnih vrijednosti prije izvršenja plaćanja; napominje da je Komisija provela 16 revizija sustava u 2022. i 14 u 2023., među ostalim provjerava li se njima usklađenost s pravilima Unije i nacionalnim pravilima, kako bi do kraja 2023. barem jednom revidirala sve sustave kontrole država članica; shvaća da je Uredbom o Mehanizmu za oporavak i otpornost glavna odgovornost osigurati poštovanje nacionalnog prava i prava Unije o državama članicama, ali je zabrinut zbog opažanja Revizorskog suda o jazu u jamstvu i odgovornosti u pogledu usklađenosti s propisima jer Komisija ne provodi revizije usklađenosti projekata ulaganja financiranih iz Mehanizma za oporavak i otpornost; poziva na odgovarajuću i jednaku primjenu članka 22. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost za sve države članice i podsjeća da neispunjenje obveze praćenja i trgovanja povezanih sa sustavom kontrole države članice može dovesti do obustave cijelog obroka i svih budućih obroka;

254. podsjeća da se Uredbom Vijeća (EU) 2017/1939 ([23]) („Uredba o EPPO-u") predviđa da je EPPO nadležan za kaznena djela koja utječu na financijske interese Unije i koja su predviđena u Direktivi (EU) 2017/1371 Europskog parlamenta i Vijeća ([24]) pod uvjetima utvrđenima u Uredbi o EPPO-u, a posebno u njezinu poglavlju IV.;

255. izražava zabrinutost zbog slučajeva koji su prijavljeni EPPO-u nakon prve godine provedbe, točnije 15 aktivnih slučajeva u EPPO-u povezanih s Mehanizmom za oporavak i otpornost kako je navedeno u godišnjem izvješću EPPO-a za 2022.; poziva Komisiju da surađuje s OLAF-om i EPPO-om kako bi se utvrdili obrasci prijevara, korupcije i pranja novca povezani s Mehanizmom za oporavak i otpornost te poziva Komisiju da djeluje u takvim situacijama; poziva Komisiju da uvede posljedice za države članice s previše slučajeva prijevare;

256. sa zabrinutošću prima na znanje da se odgovornost EPPO-a za istraživanje kaznenih djela koja uključuju sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost dovodi u pitanje u devet predmeta u jednoj državi članici; napominje da je Sudu upućeno prethodno pitanje kako bi dao svoje mišljenje u jednom od tih predmeta;

([23]) Uredba Vijeća (EU) 2017/1939 od 12. listopada 2017. o provedbi pojačane suradnje u vezi s osnivanjem Ureda europskog javnog tužitelja („EPPO") (SL L 283, 31.10.2017., str. 1.).

([24]) Direktiva (EU) 2017/1371 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2017. o suzbijanju prijevara počinjenih protiv financijskih interesa Unije kaznenopravnim sredstvima (SL L 198, 28.7.2017., str. 29.).

Provedba i učinak

257. napominje da je Komisija 2022. izvršila 13 plaćanja za 11 država članica u ukupnom iznosu od 72,2 milijarde EUR nakon zadovoljavajućeg ostvarenja 366 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti (328 ključnih etapa i 38 ciljnih vrijednosti); napominje da je od datuma objave drugog izvješća o provedbi u rujnu 2023. Komisija primila 32 zahtjeva za plaćanje od 20 država članica i isplatila ukupan iznos od 153,4 milijarde EUR (106,3 milijarde EUR u bespovratnim sredstvima i 47,1 milijarda EUR u zajmovima);

258. napominje da Komisija navodi da je ostvarenje ključnih etapa i ciljnih vrijednosti općenito na dobrom putu, dok je prva godina provedbe Mehanizma za oporavak i otpornost bila više usmjerena na reforme potrebne za izgradnju okvira za kasnije projekte ulaganja kako bi imali veći učinak; prima na znanje navode Komisije o kašnjenjima u odnosu na okvirni raspored plaćanja zbog postupka revizije planova za oporavak i otpornost u kontekstu plana REPowerEU i izazova u provedbi s kojima se države članice suočavaju, kao što su problemi s administrativnim kapacitetima, prepreke ulaganjima i posljedice ruskog agresivnog rata protiv Ukrajine, uključujući energetsku krizu, neočekivane cjenovne šokove, nestašice određenih materijala i visoku inflaciju;

259. prima na znanje da neke države članice mogu biti administrativno preopterećene istodobnim prijenosom velikih iznosa sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost i kohezijskih fondova, zbog čega dolazi do kašnjenja u provedbi i mogućeg ugrožavanja transparentnosti; prima na znanje rizik od dvostrukog financiranja između Mehanizma za oporavak i otpornost i europskih strukturnih i investicijskih fondova te potiče Komisiju da aktivno provjerava, uključujući relevantne baze podataka, te da s državama članicama komunicira o njihovim administrativnim kapacitetima kako bi se osiguralo da ne dođe do dvostrukog financiranja;

260. napominje da je nekoliko država članica predložilo upotrebu sredstava Mehanizma za oporavak i otpornost putem financijskih instrumenata koje provode EIB i druge nacionalne investicijske banke kako bi se pod određenim uvjetima potaknula privatna ulaganja; zabrinut je zbog moguće upotrebe tih instrumenata u cilju proširenja upotrebe sredstava Mehanizma za oporavak i otpornost nakon 2026.; podsjeća da je Mehanizam za oporavak i otpornost krizni instrument i da bi se financiranje trebalo provoditi tijekom njegova trajanja;

261. napominje da Komisija podupire sve države članice u ubrzavanju provedbe i revizije njihovih planova, među ostalim putem Instrumenta za tehničku potporu; naglašava važnost proaktivne uloge Komisije u pružanju potpore državama članicama kako bi se na najbolji način izbjegli problemi kašnjenja i nedovoljne provedbe te kako bi se zajamčilo da države članice štite financijske interese Unije i da se novac poreznih obveznika EU-a troši na odgovarajući način; posebno ističe da bi borba protiv ozbiljnih nepravilnosti i dvostrukog financiranja trebala dobiti odgovarajuća sredstva i pozornost; prima na znanje zabrinutost, kako je skrenuta pozornost tijela nadležnog za davanje razrješnice, zbog administrativnih kapaciteta država članica za apsorpciju sredstava i provedbu visokokvalitetnih projekata, posebno na kraju razdoblja Mehanizma za oporavak i otpornost;

262. zabrinut je zbog toga što, prema tablici pokazatelja Komisije za oporavak i otpornost, do kraja prosinca 2023. tri države članice još nisu Komisiji podnijele zahtjev za plaćanje; poziva na brzu provedbu planova za oporavak i otpornost, uključujući evaluaciju Komisije u pogledu prepreka i rezultata; zabrinut je zbog toga što bi nedovoljna provedba, osim ako se brzo ublaže, mogla dovesti do krize plaćanja;

263. kritizira činjenicu da, u suprotnosti s glavnim ciljevima instrumenta, definicija „otpornosti" nije dovoljna za poboljšanje preparatnosti budućih kriznih situacija; napominje da se vrlo malo pozornosti pridaje otpornosti ili dodanoj vrijednosti u doprinosu otpornosti kada se istaknu ključne etape i ciljne vrijednosti; poziva Komisiju da izradi pokazatelj „doprinos otpornosti" za tablicu pokazatelja za oporavak i otpornost te da tablično prikaže utjecaj u područjima otpornosti; nadalje poziva Komisiju da razmotri doprinos otpornosti pri razmatranju novih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti koje se uvode u revidirane nacionalne planove za oporavak i otpornost; potiče Revizorski sud da u budućoj studiji pomnije ispita utjecaj koji Mehanizam za oporavak i otpornost ima na otpornost u svim stupovima;

264. naglašava da bi Komisija pri preispitivanju revidiranih nacionalnih planova za oporavak i dalje trebala marljivo primjenjivati „Smjernice za ocjenjivanje Mehanizma" kako su navedene u Prilogu V. Uredbi o RRF-u, što uključuje Komisijino ocjenjivanje i dodjelu ocjena planovima za oporavak i otpornost na temelju kriterija relevantnosti, djelotvornosti, učinkovitosti i koherentnosti (članak 19. stavak 3.) te pokrivenosti šest stupova, točnije (a) zelene tranzicije, (b) digitalne transformacije, (c) pametnog, održivog i uključivog rasta, (d) socijalne i teritorijalne kohezije, (e) zdravlja te gospodarske, socijalne i institucionalne otpornosti, (f) politika za sljedeću generaciju (članak 3.); navodi da je to važan postupak kako bi se izbjegli revidirani nacionalni planovi za oporavak koji su mnogo slabiji od izvornih planova ili koji više ne ispunjavaju kriterije;

265. napominje da bi se Mehanizmom za oporavak i otpornost trebale stvoriti sinergije i da bi provedene mjere trebale dovesti do strukturnih reformi koje imaju dodanu vrijednost; zabrinut je zbog toga što su neke zemlje stare nacionalne reforme preoblikovale u nacionalne planove za oporavak i otpornost;

266. naglašava da bi u svim državama članicama u kojima su lokalna i regionalna tijela, organizacije civilnog društva, socijalni partneri, akademska zajednica ili drugi relevantni dionici na odgovarajući način uključeni u osmišljavanje i provedbu nacionalnih planova za oporavak i otpornost trebalo uvesti pristup boljeg zajedničkog upravljanja; poziva na njihovo sudjelovanje u provedbi nacionalnih planova za oporavak i otpornost na temelju jasnih, pravednih, transparentnih i nepolitiziranih načela u najvećoj mogućoj mjeri u okviru nacionalnog zakonodavnog okvira;

267. poziva Komisiju da zajamči da države članice primjenjuju pristup nulte tolerancije na korupciju i prijevaru, uključujući pronevjeru bez ikakve iznimke;

268. pozdravlja ključan doprinos Mehanizma za oporavak i otpornost sprečavanju ozbiljnog gospodarskog pada i socijalne krize nakon pandemije bolesti COVID-19 te činjenicu da je omogućio dosad nezabilježen val reformi i ulaganja širom Unije koji će imati važan dugotrajan učinak na bruto domaći proizvod (BDP); ističe da je europska dodana vrijednost Mehanizma za oporavak i otpornost već dugo dokazana činjenicom da njegova inovativna i fleksibilna priroda omogućuje državama članicama da ostvare zajedničke ciljeve politike Unije; napominje da izrada planova za oporavak i otpornost u okviru Mehanizma državama članicama omogućuje prevladavanje izazova specifičnih za pojedinu zemlju, dok se jedinstveni okvir za ocjenjivanje jednako primjenjuje na sve države članice i zahtjeve za plaćanje;

269. pozdravlja činjenicu da su reforme i ulaganja koje su države članice predložile za potporu zelenoj i digitalnoj tranziciji premašili ciljeve utvrđene u Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost s obzirom na to da procijenjeni rashodi za ostvarenje klimatskog cilja iznose oko 40 % ukupnih sredstava, a za ostvarenje digitalnog cilja 26 %, u usporedbi s ciljnim vrijednostima od 37 % odnosno 20 %;

270. prima na znanje napredak zabilježen u provedbi šest stupova Mehanizma za oporavak i otpornost i preporuka za pojedine zemlje, pri čemu je ostvaren barem određeni napredak za 68 % i značajan napredak za 12 % preporuka za pojedine zemlje za razdoblje 2019.–2020., što pokazuje korisnost Mehanizma za oporavak i otpornost; napominje da je napredak u provedbi preporuka za pojedine zemlje za 2022. također bio značajan, uz barem određeni napredak u gotovo 52 % preporuka upućenih državama članicama u srpnju 2022.;

271. podsjeća da je pandemija bolesti COVID-19 otkrila strukturne slabosti zdravstvenih sustava diljem Unije, kao što su nedostatak otpornosti i kapaciteta za odgovor na krizu; ističe da je zdravlje područje politike unutar jednog od šest stupova Mehanizma za oporavak i otpornost, kojima se omogućuju reforme i ulaganja za jačanje njihovih kapaciteta, kvalitete i otpornosti; napominje da su 531 ključna etapa i ciljna vrijednosti i 223 mjere, kao i 48 % procijenjenog doprinosa tom stupu, povezani sa zdravstvenom skrbi, ali žali zbog toga što neki nacionalni planovi za oporavak i otpornost imaju ključne etape ili ciljne vrijednosti povezane sa zdravljem koje ne doprinose jačanju nacionalnog zdravstvenog sustava; napominje da se procjenjuje da se zahvaljujući Mehanizmu za oporavak i otpornost 45 milijuna ljudi može liječiti u novim ili moderniziranim zdravstvenim ustanovama ili imati koristi od njih; apelira na Komisiju da, ako je to moguće, pri reviziji nacionalnih planova za oporavak i otpornost s državama članicama ojača ključne etape i ciljne vrijednosti povezane s pripravnošću i otpornošću u zdravstvenom sektoru i tom izvijesti tijelo nadležno za davanje razrješnice;

272. iz tematskog izvješća 26/2023 prima na znanje da su Komisija i države članice, unatoč kratkom vremenu dostupnom za izradu modela uspješnosti Mehanizma za oporavak i otpornost, uspjele uspostaviti sustav praćenja, uključujući informatički sustav, koji omogućuje mjerenje napretka u provedbi; pozdravlja predanost Komisije rješavanju utvrđenih problema i provedbi povezanih preporuka;

273. naglašava da puki dovršetak projekata financiranih sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost ne jamči pozitivan gospodarski i socijalni učinak kao ni kvalitetu i održivost; prima na znanje opažanja Revizorskog suda u kojima se ističu neki nedostaci upotrebe okvira koji se temelji na uspješnosti, posebno pokušaju kvantificiranja rezultata s obzirom na to da se praćenjem i tehnološkim tehnologijama umjesto mjere ostvarenja; potiče Komisiju da primijeni stečena iskustva i opažanja Revizorskog suda te da osigura da se osmišljavanjem budućih instrumenata koji se temelje na uspješnosti mjere i rezultati, a ne samo ostvarenja;

274. pozdravlja znatan napredak ostvaren do prosinca 2022. koji je vidljiv iz zajedničkih pokazatelja i u svim stupovima politike, kao što su ušteda 22 milijuna megavata („MWh”) u godišnjoj potrošnji energije, pružanje novčane potpore ili potpore u naravi za 1,43 milijuna poduzeća, pružanje osposobljavanja za 4 milijuna osoba te pružanje potpore za 4 115 196 mladih u dobi od 15 do 29 godina;

275. podsjeća da je Vijeće 15. prosinca 2022. donijelo Provedbenu odluku o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Mađarske na temelju pozitivne evaluacije Komisije; podsjeća da je u nacionalni plan za oporavak i otpornost dodano 27 „glavnih ključnih etapa” s korektivnim mjerama te mjerama revizije i kontrole; prima na znanje da je Vijeće 7. prosinca 2023. donijelo Provedbenu odluku o odobrenju izmijenjenog plana za oporavak i otpornost Mađarske, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, kojim se Mađarskoj dopušta primanje pretfinanciranja od 0,9 milijardi EUR sredstvima u okviru plana REPowerEU; žali zbog toga što navedeno pretfinanciranje ne podliježe tekućem postupku u okviru mehanizma uvjetovanosti u pogledu vladavine prava;

276. napominje da tablica pokazatelja za oporavak i otpornost sadržava informacije u stvarnom vremenu o isplatama i napretku koji su države članice ostvarile, kao i dodatne podatke, pokazatelje i tematsku analizu, te pozdravlja uvođenje interaktivne karte na razini cijele Unije na kojoj se prikazuju projekti u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost prema zemljopisnoj lokaciji i navode informacije o trenutačnom stanju; međutim, zabrinut je zbog toga što je Revizorski sud zaključio da predstavljeni rezultati nisu dovoljno transparentni u pogledu uključivanja procjena i da agregirane informacije nisu usporedive, kao i da su informacije o napretku u okviru šest stupova zavaravajuće, tj. ako je mjera dodijeljena primarnom i sekundarnom području politike koje pripada istom stupu, doprinos svake mjere računa se dvaput; ističe da je transparentnost u pogledu ograničenja od iznimne važnosti jer utječe na (percipiranu) pouzdanost svih prikazanih informacija; poziva Komisiju da odmah ispravi otkrivene nedostatke i da proaktivno izvješćuje o ograničenjima podataka prikazanih u tablici pokazatelja Mehanizma za oporavak i otpornost;

277. napominje da su mnogi isključivo nacionalni projekti navedeni kao prekogranični čim imaju elemente uštede energije ili smanjenja potrošnje energije; kritizira previsoku procjenu objavljenog broja prekograničnih projekata jer je smatra zavaravajućom;

278. prima na znanje da je Revizorski sud utvrdio da, kad je riječ o izvješćivanju o zajedničkim pokazateljima, revizijska tijela ni u jednoj posjećenoj državi članici ne provjeravaju njihovu kvalitetu ni metodologije na kojima se oni temelje; zapanjen je time što sadnja stabala koju je navela jedna država članica za rashode u okviru naslova 3. VFO-a nije postojala kad je Europski revizorski sud izvršio provjeru na licu mjesta; napominje da Komisija ne zahtijeva popratne dokaze ni objašnjenja za dostavljene podatke, osim u slučajevima kad se dostavljaju procjene; napominje da Revizorski sud zaključuje da to predstavlja rizik za pouzdanost i usporedivost podataka među državama članicama; zaključuje da bi bez revizija utjecaj na pouzdanost informacija o uspješnosti dostavljenih za zajedničke pokazatelje mogao biti veći nego za informacije koje se temelje na ključnim etapama i ciljnim vrijednostima; smatra da je to, s obzirom na probleme koje je Revizorski sud utvrdio u ključnim etapama i ciljnim vrijednostima, zabrinjavajuća situacija i poziva Komisiju da unaprijedi svoje jamstvo u pogledu izvješćivanja o zajedničkim pokazateljima; prima na znanje postojanje različitih praksi revizijskih tijela u pogledu vremena provedbe provjera ostvarenja ciljnih vrijednosti i reformi; smatra da bi takve provjere trebalo bolje uskladiti i da bi one trebale uključivati obaveznu provjeru pouzdanosti i točnosti podataka o ključnim etapama i ciljnim vrijednostima prije nego što se te ključne etape i ciljne vrijednosti uključe u zahtjev za plaćanje; ističe rizike pristupa koji uglavnom uključuje *ex post* provjere i poziva države članice da izbjegavaju takve prakse;

Transparentnost

279. napominje da Ombudsman priznaje da je postignut napredak u pogledu proaktivne transparentnosti zahvaljujući tablici pokazatelja za oporavak i otpornost i objavi 100 najvećih primatelja; međutim, prima na znanje prijedloge Ombudsmana za poboljšanje i podržava njegove preporuke za osiguravanje veće transparentnosti i odgovornosti u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost;

280. napominje da se, na izričit zahtjev Parlamenta, izmijenjenom Uredbom o Mehanizmu za oporavak i otpornost od država članica zahtijeva da objave informacije o 100 krajnjih primatelja koji primaju najveći iznos sredstava u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost; žali zbog toga što su države članice kasno objavile popise i napominje da su sve države članice do prosinca 2023. objavile traženi popis u tablici pokazatelja Mehanizma za oporavak i otpornost; primjećuje velike razlike u iznosima plaćanja među državama članicama i unutar svake zemlje, što se objašnjava heterogenom prirodom planova za oporavak i otpornost; izražava zabrinutost zbog Komisijina tumačenja koncepta „krajnjeg primatelja” u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost jer su oni često navedeni samo na razini ministarstva te zbog toga što su opisi iznimno nejasni, a mnogi primjeri dostupni su na gotovo svim popisima koje dostavljaju države članice; ponavlja svoj zahtjev da se na popisu 100 najvećih krajnjih primatelja navede činjenična fizička osoba ili subjekt koji su posljednji u lancu prijenosa novca; zabrinut je da će u suprotnom biti problematično mjeriti utjecaj i jamčiti građanima vidljivost sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost;

281. podsjeća da su transparentnost i odgovornost u izvršenju proračuna Unije ključne i u tom kontekstu naglašava potrebu za daljnjim naporima i Komisije i država članica; pozdravlja druge inicijative koje je Komisija poduzela kako bi povećala transparentnost provedbe Mehanizma za oporavak i otpornost; napominje da su javno i lako dostupni ključni dokumenti kojima se uređuje provedba, kao što su planovi za oporavak i otpornost, operativni aranžmani, metodologije za ocjenjivanje i dokumenti koji podupiru ili sadržavaju ključne odluke o provedbi u državama članicama;

282. zabrinut je zbog izvješća Revizorskog suda o poteškoćama u pristupanju podacima Mehanizma za oporavak i otpornost kako bi obavio svoje dužnosti; potiče Komisiju da osigura potpuni pristup Revizorskog suda relevantnim bazama podataka država članica i EU-a; potiče Komisiju da zajamči da se podaci u bazi podataka FENIX pravodobno ažuriraju za potrebe revizije i kontrole; ističe da bi podaci trebali biti točni i prenositi se u standardiziranom obliku;

283. preporučuje da se, pri budućoj provedbi instrumenata koji se temelje na uspješnosti, ključne etape i ciljne vrijednosti jasno definiraju i pravodobno povežu kako bi se izbjegli nedostaci u pogledu odgovornosti, kao i da bude moguće mjerenje ostvarenja i rezultata; preporučuje da se za instrumente koji se temelje na uspješnosti od početka izradi jasan i precizan mehanizam provjere; napominje da je to ključno u kontekstu transparentnosti i odgovornosti prema poreznim obveznicima Unije;

284. zabrinut je zbog transparentnosti i odgovornosti prema javnosti; apelira na Komisiju da komunicira s državama članicama o odgovarajućem označivanju projekata, uključujući navođenje da je projekt primio sredstva za oporavak i otpornost; izražava žaljenje, nastavno na izvješće Europskog revizorskog suda za 2022., zbog toga što čak i na razini Komisije ne postoji jasan nadzor nad time koji se konkretni projekti podržavaju sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost; ističe da europski porezni obveznici imaju pravo znati koji se projekti podržavaju sredstvima EU-a, gdje se ti projekti odvijaju i koja je njihova dodana vrijednost; poziva Komisiju da poveća vidljivost i inzistira na jasnom označivanju projekata, bilo u obliku ploča na novim ili renoviranim fizičkim zgradama, obavijesti na internetskim stranicama, najava na konferencijama ili osposobljavanjima ili oznaka na tiskanim dokumentima;

Preporuke

285. podržava preporuke Revizorskog suda iz njegova godišnjeg izvješća i povezanih tematskih izvješća te pozdravlja činjenicu da Komisija prihvaća većinu tih preporuka; poziva Komisiju da ih provede i da obavještava tijelo nadležno za davanje razrješnice o napretku provedbe;

286. nadalje, poziva Komisiju da:

i. poboljša *ex post* praćenje kontinuiranog zadovoljavajućeg ispunjenja ključnih etapa i ciljeva, među ostalim u području vladavine prava, i strogo primjenjuje odredbe Mehanizma za oporavak i otpornost i donesene smjernice za rješavanje konkretnih slučajeva ukidanja jasnih financijskih mjera, uključujući obustavu plaćanja i povrat sredstava kada dođe do nazadovanja ispunjenja ključnih etapa i ciljeva u skladu s Uredbom i metodologijama Mehanizma za oporavak i otpornost;

ii. blisko surađuje s tijelom nadležnim za davanje razrješnice kako bi se utvrdile različite opcije i relevantna pravna osnova kako bi se riješilo pitanje poništenja ključnih etapa nakon završetka razdoblja provedbe Mehanizma za oporavak i otpornost;

iii. nastavi povećavati jasnoću mjera i povezanih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti za podnošenje revizije nacionalnog plana države članice te da osigura da se njima u potpunosti poštuju horizontalna načela Uredbe;

iv. uključi jasne mehanizme provjere u operativni aranžman za ključne etape i ciljeve kako bi se omogućila nedvosmislena procjena njihova ispunjenja i kako bi se bolje opisala njegova svrha u budućim instrumentima koji se temelje na uspješnosti, kao i uzimanje u obzir mehanizma provjere pri analizi zadovoljavajućeg ispunjenja ključnih etapa i ciljeva kako bi se doprinijelo točnosti mjerenja;

v. nastavi provoditi revizije sustava država članica kako bi se provjerila njihova adekvatnost i dobilo razumno jamstvo o usklađenosti s pravilima Unije i nacionalnim pravilima, pogotovo u području javne nabave, i blisko surađuje s Revizorskim sudom na pronalasku načina za otklanjanje njegove zabrinutosti oko nedostatka jamstva;

vi. razmotri ne samo primjerenost ustroja, već i stvarno funkcioniranje sustava revizije i kontrole država članica za buduće instrumente koji se temelje na uspješnosti;

vii. pomogne državama članicama da provedu projekte u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost u predviđenom vremenskom okviru i da promijene metodologiju kategorizacije prekograničnih projekata kako bi se uzela u obzir samo stvarna zemljopisna prekogranična komponenta;

viii. dodatno podupire države članice u povećanju njihovih administrativnih kapaciteta za istodobnu provedbu fondova i pomogne im da smanje nepotrebna administrativna opterećenja, posebno za MSP-ove, pojednostavi natječaje i pruži usmjerenije informacije;

ix. obrati posebnu pozornost i vodi trajni dijalog s državama članicama kako bi reforme i ulaganja u okviru planova za oporavak i otpornost ispunjavali klimatske ciljeve Uredbe i kako bi se njima u potpunosti poštovalo načelo „ne nanosi bitnu štetu”;

x. riješi problem kašnjenja u ranoj fazi, među ostalim pružanjem tehničke pomoći državama članicama;

xi. nastavi surađivati s Revizorskim sudom kako bi se tumačenje ključnih etapa i ciljnih vrijednosti što bolje uskladilo;

xii. poboljša transparentnost i predstavljanje tablice pokazatelja Mehanizma za oporavak i otpornost uklanjanjem svake mogućnosti pogrešnog tumačenja brojki i preciznijeg mjerenja doprinosa otpornosti u okviru *ex post* evaluacije Mehanizma za oporavak i otpornost;

xiii. dosljedno i točno primjenjuje odredbe Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost koje se odnose na „krajnje primatelje” i komunicira s državama članicama o ispravnoj primjeni definicije „krajnjih primatelja”;

xiv. odobri Revizorskom sudu, OLAF-u i EPPO-u pristup podacima povezanima s Mehanizmom za oporavak i otpornost, među ostalim FENIX-u, u okviru izvršavanja njihovih nadležnosti;

xv. aktivno komunicira s državama članicama o odgovornosti EPPO-a za kaznene predmete u području sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost jer je korupcija ili prijevara pri upotrebi sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost kazneno djelo protiv financijskih interesa Europske unije;

xvi. da aktivnije komunicira s državama članicama u pogledu sprečavanje prijevare i da ih potakne da usklade izvješćivanje o prijevarama u digitalnom standardiziranom obliku i da upotrebljavaju sustav za upravljanje nepravilnostima;

xvii. na objedinjenoj razini izvješćuje o slučajevima sumnje na prijevaru, korupciju i sukob interesa koje otkrije u vlastitim revizijama i koje otkriju države članice kako je navedeno u izjavama o upravljanju te da ocijeni primljene informacije kako bi se državama članicama po potrebi ponudile smjernice;

xviii. riješi pitanje interakcije između kohezijskih fondova i fondova Mehanizma za oporavak i otpornost, a posebno onih zahtjeva kojima se može olakšati korištenje jednog fonda, a ne drugog, te da surađuje s državama članicama i usmjerava ih na odabir sredstava u skladu s onim što je najprikladnije i najučinkovitije za predmetni projekt; aktivno provodi usporedne provjere baza podataka kako bi se osiguralo da ne dođe do dvostrukog financiranja;

xix. potakne države članice da stave veći naglasak na uključivanje lokalnih i regionalnih potreba traženjem od država članica da aktivnije surađuju s lokalnim regijama u okviru pristupa zajedničkog upravljanja;

xx. ima na umu cilj otpornosti i oporavka, posebno u pogledu sektora koji su ključni u slučaju krize, kao što su zdravstvo i dobri sektori;

xxi. iskoristi preporuke Revizorskog suda na temelju njegove revizije Mehanizma za oporavak i otpornost kao i iskustvo stečeno u provedbi za izradu i provedbu budućih instrumenata Unije koji se temelje na uspješnosti;

xxii. osigura usporedivu i razmjernu razinu preciznosti u procjeni ključnih etapa i ciljnih vrijednosti te nastavi osiguravati jednako postupanje prema državama članicama pri ocjenjivanju zadovoljavajućeg ostvarenja ključnih etapa i ciljeva;

xxiii. proaktivno objavljuje dokumente i statističke podatke o postupanju sa zahtjevima za pristup dokumentima jer bi te informacije bile korisne za procjenu proaktivnog stava institucija prema pristupu dokumentima; apelira na to da se zahtjev za pristup dokumentu mora obraditi u najkraćem roku.